

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Γαλ. Γραφείο
Κ. Γ. Λ.
Αριθμός Άδειας
1088

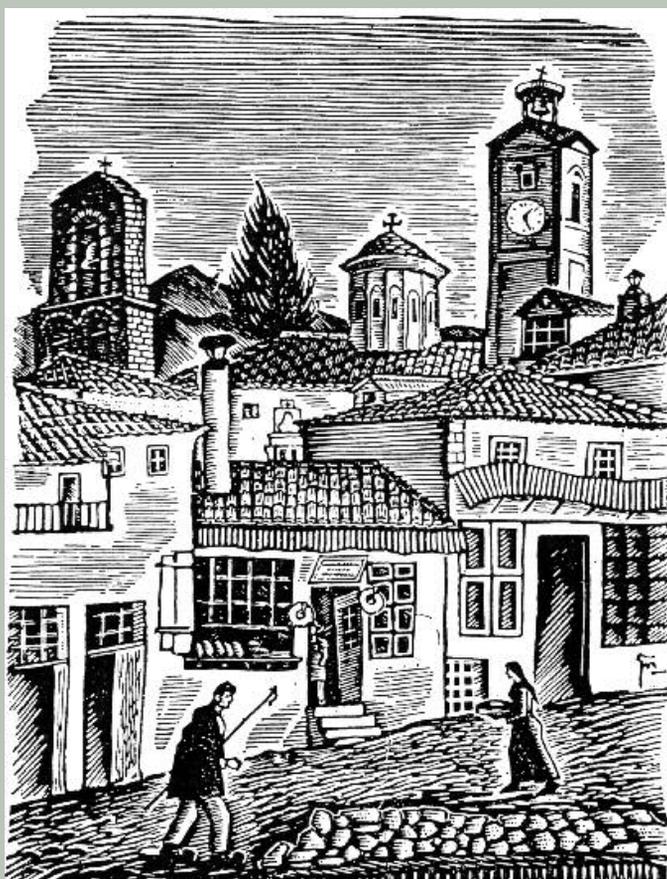
ΕΛΤΑ
Hellenic Post

Κλεισθένους 17 - 105 52 Αθήνα

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΚΑΡΠΕΝΗΣ (Επιτογραφία Γ. Μόσχου)

22

Περίοδος Ε' • Χρόνος 6ος • ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

– Κ.Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Το χρέος μας στην Ιστορία του τόπου μας	3
– ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ, Επισημάνσεις	4-6
– ΑΝΑΡΓΥΡΟΥ-ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΥΡΟΜΥΤΗ, Άγραφα, Έτος 1454/5	7-14
– ΔΗΜ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ, Η Εκκλησία της Μύρεσης των Αγράφων	15-16
– ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Ιωάννης Παπακωνσταντίνου	17-22
– π. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ, Χριστοφόρος Μητροπολίτης Ναυπακτίας και Ευρυτανίας	23-24
– ΚΩΣΤΑ ΚΑΝΤΑ, Η ανυπακοή του Στρατηγού Κατσιμήτρου στο σχέδιο του ΓΕΣ και η πρώτη νίκη των Ελλήνων το 1940. Η σωτηρία των Ιωαννίνων	25-26
– ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ, Το κακό παρελθόν των Σχολικών βιβλίων	27-28
– ΓΙΑΝΝΗ ΡΑΠΤΗ, Ο λήσταρχος Θανασούλας	28-31
– ΘΩΜΑ ΣΤΑΜΟΥΛΗ, Το σημάδεμα	31
– ΘΕΜΙΣ ΣΤΑΦΥΛΑ, Κλωτσώντας το μέλλον	32
– Γ. ΣΤΑΥΡΑΚΗ, Υποδοχή στα ανοιχτά	33-36
– ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΤΣΑΚΝΙΑ, Το Καρπενήσι προ της καταστροφής του από τους Γερμανούς το 1943	37-42
– ΔΗΜ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ, Η φωνή του γενέθλιου τόπου	43-44
– ΑΠ’ ΤΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ	44
– ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΠΠΑ, Η μάνα που δε γέλασε	45-47
– ΣΥΝΤΑΞΗΣ, Στάθης Δάγλαρης, ένας πρεσβευτής μας στην Ηλεία	48
– ΘΟΔΩΡΟΥ ΣΚΟΥΡΛΗ, Παπαγιώργης Ντάλλας (ποίημα)	49
– ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΛΕΤΟΥΡΗ, Το παράπονον των δένδρων στο Καρπενήσι	50
– Δ. ΦΟΥΡΛΑ, Περί μούτας	51
– Κ.Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Βιβλία Ευρυτάνων συγγραφέων	52-57
– Δ.Ι. ΦΑΛΛΗ, Ο Πατροκοσμάς οδοιπόρος στα δύσβατα ευρυτανικά μονοπάτια	57-58
– ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ	59-63

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

*"Όσο γνωρίζεις πιο καλά τόσο αγαπάς πιο πλέρια.
Κι όσο και πιο πολύ αγαπάς και πιο καλά γνωρίζεις"*

Κωστής Παλαμάς

Αναμφισβήτητα, η γνώση της Ιστορίας μας, δηλ. η γνώση του συνόλου των γεγονότων που διαδραματίστηκαν κατά το παρελθόν και είχαν επιπτώσεις διάρκειας στη ζωή μας, αποτελεί υπέρτατο ΧΡΕΟΣ μας. Όπως, ΧΡΕΟΣ μας είναι και η ιστοριογραφία, δηλ. η μεθοδική προσπάθεια για έρευνα, ανασύνθεση και ερμηνεία των γεγονότων αυτών.

Και είναι ενθαρρυντικό και παρήγορο το γεγονός ότι πολλοί συμπατριώτες μας Ευρυτάνες εργάζονται για την ανάδειξη της ιστορικής μας ταυτότητας με αξιόλογα και σημαντικά αποτελέσματα. Πρωτοπόρος ο Πάνος Βασιλείου. Γράφει σχετικά ο Πανεπιστημιακός Καθηγητής **Κλεομένης Κουτσούκης**¹: *"Αξίζει να σημειωθεί εδώ, ότι πριν από μισό αιώνα έθετε τις βάσεις και μαζί καιρία ερωτηματικά της ιστοριοδικής έρευνας στην Ευρυτανία ο αειμνηστος Πάνος Βασιλείου... Πράγματι, για όλους εμάς τους νεότερους τότε, που η έρευνα, όχι μόνο στην Ευρυτανία αλλά στη χώρα ολόκληρη βρισκόταν ακόμη στα σπλάχνα, η μορφή του Πάνου Ι. Βασιλείου πρόβαλε υποδειγματική. Στις ερευνητικές μας ανησυχίες και τις επιστημονικές αναζητήσεις είχαμε μπροστά μας έναν ώριμο Ευρυτάνα, παθιασμένο με την έρευνα. Αυτόν, που με αυταπάρνηση, αλλά και παρρησία μοχθούσε να φωτίσει με το λυχνάρι της έρευνας το κατακωμισμένο ιστορικό παρελθόν της Ευρυτανίας..."*.

Η Πανευρυτανική Ένωση από της ιδρύσεώς της (1955) μέχρι σήμερα έχει δώσει ιδιαίτερη σημασία για το σκοπό αυτόν, δηλ. την ανάδειξη της ιστορικής μας ταυτότητας, είτε με βραβεία και χρηματικά έπαθλα μέσω της Ακαδημίας Αθηνών (1958), είτε με την έκδοση βιβλίων και τη δημοσίευση σχετικών κειμένων στα "Ευρυτανικά Χρονικά". Σύνθημά της ήταν και είναι: "Όλα τα ευρυτανικά χωριά πρέπει να αποκτήσουν την τοπική ιστορία τους".

Όπως είναι γνωστό κατά τους τελευταίους μήνες, η Ένωσή μας υλοποιώντας σχετικό πρόγραμμα, έχει εκδώσει τα βιβλία **"ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ 1810-1820"** του **Ανάργυρου - Γιάννη Μαυρομύτη** (σελ. 174) και **"Η Βούλπη και η Παλαιοκατούνα Ευρυτανίας (Ιστορικά και Λαογραφικά στοιχεία)** του **Παύλου Β. Νταλλή** (σελ. 312). Σχετική με την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας μας είναι και η προγραμματιζόμενη για τις 18-8-2007 Ημερίδα στη Βούλπη με θέμα: **"Η Βούλπη Ευρυτανίας στη διαδρομή της Ιστορίας"**.

Με την ευκαιρία αυτή τονίζουμε πως το Δ.Σ. της ιστορικής Πανευρυτανικής Ένωσης και το περιοδικό "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ" με ιδιαίτερα χαρά θα δέχονται σχετικές εργασίες για την τοπική ιστορία των χωριών μας προς δημοσίευση και έκδοσή τους. Και τούτο γιατί, πιστεύουμε πως, έτσι εκπληρώνουμε ένα ΧΡΕΟΣ μας προς τη γενέθλια γη μας.

Κ. Α. Π.

1. **Ανάργυρου - Γιάννη Διον. Μαυρομύτη, ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ 1810-1820, Αθήναι 2006, έκδ. Πανευρυτανικής Ένωσης, σελ.11.**

ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ

Α΄

Η πρωτοπόρα Δομνίστα

Η Δομνίστα έχει κάτι εθνικά ιερό και λαϊκά λεβέντικο. Αυτή είναι η Ιστορία της. Από την εποχή του Καραϊσκάκη ως τον καιρό του Βελουκιώτη και βάλε. Είναι το χωριό που ξεκίνησε τον αγώνα για την ιστορική αλήθεια ως προς τον αρχικαπετάνιο, από τότε που, αν έλεγες Βελουκιώτης, σε βλέπανε ως ύποπτο εθνικής συνειδησης. (Εδώ πρέπει να πούμε πως και ο δικός μας καθηγητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο **Μένιος Κουτσούκης**, σημαντικότερος κοινωνικός και πνευματικός παράγοντας εκείνα τα χρόνια της Αμφισβήτησης οργάνωσε με μεγάλη επιτυχία συνέδρια για τη ζωή και το έργο του Άρη Βελουκιώτη).

Για τη Δομνίστα την παληκαρού μίλησα κάποτε με μια φιλική συντροφιά και δυο - τρεις ανέβηκαν ως εκεί και γύρισαν ενθουσιασμένοι από την εναρμόνιση του περιβάλλοντος με την Ιστορική Μνήμη.

Οι ζωντανές Μνήμες

Κάθε Ιούνιο η Ιστορία ζωντανεύει. Έρχονται ασπρομάλληδες αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης, αρματωμένοι με την ανάμνηση των αγώνων και των προσδοκιών της νεότητάς τους. Τότε που έστιβαν την πέτρα με τα δυνατά τους χέρια και υπερασπιζότανε τη λευτεριά και την αξιοπρέπεια της Πατρίδας. Τότε έλεγες Πατρίδα και ήταν σαν να έλεγες Θεός.

Έρχονται στις εκδηλώσεις της Δομνίστας και νέοι που βλέπουν τους ήρωες (που ακόμα τους σέβεται ο χρόνος) και τους βάζουν στο νου τους ζωσμένους με τ' άρματα και πυρπολημένους από τη φλόγα του Αγώνα.

Και πράγμα παράξενο όλοι βλέπουν με τη φαντασία τους να περνάνε από την πλατεία του χωριού οι 12 πρωτοπόροι ελληναράδες που πήγαιναν να συναντήσουν τη Λευτεριά ή το θάνατο. Καβάλα στ' άλογα και με την ελληνική σημαία τους να κυματίζει και να δίνει ελπίδες πως πάλι και γρήγορα θα υψωθεί στον ιστό της Ακρόπολης που τώρα κυματίζει η σβάστικα.

Η Γυναίκα στην Αντίσταση

Και το Σάββατο 9 Ιούνη χάρηκαν όλοι μια πνευματική και καλλιτεχνική πανδαισία αφιερωμένη στη Γυναίκα της Αντίστασης. Να δένεται η Τέχνη με το παρελθόν, να ακούγεται η γλυκιά αλλά και η πικρή Αλήθεια. Να γίνεται ένα Μνημόσυνο σε αυτές που έφυγαν βίαια, σε αυτές που βασανίστηκαν, σε αυτές που εκτελέστηκαν γιατί δεν είπαν ένα Ναι. Για ένα Ναι τόσες εκτελέσεις, τόσο αίμα και τόσα δάκρυα. Τα γράμματα των εκτελεσμένων κοριτσιών λίγο πριν από την εκτέλεσή τους ήταν κάτι συγκλονιστικό που δεν έμεινε κανένας ασυγκίνητος, αδάκρυτος. Η φίλη της Δομνίστας, η μεγάλη μας ηθοποιός **Άννα Πολυτίμου - Παπακωνσταντίνου** με την απaráμιλλη απαγγελία πεζών και ποιητικών κειμένων, μόλις και μετά βίας συγκρατούσε τα δάκρυά της, αυτή που έπαιξε σε σκληρές Τραγωδίες στο Θέατρο...

Ο Χριστιανικός Λόγος

Και η ευχάριστη και ιερή έκπληξη της Σαββατιάτικης βραδιάς. Ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης μας, ο αγαπημένος του λαού του **Νικόλαος** να παίρνει το λόγο και να μιλάει για την Αντίσταση με τη θερμότητα του ανθρώπου που αυτά που λέει, φαίνεται καθαρά, πως προέρχονται εκ βάθους καρδιάς. Προχθές μου τηλεφώνησε ένας από τους πιο ηλικιωμένους αγωνιστές "Είστε τυχεροί, σαν Ευρυτάνες, που έχετε τέτοιο Δεσπότη. Αν ήταν όλοι σαν τον **Νικόλαο** κανένας δεν θα ξεστράτιζε από τη θεία οδό της χριστιανοσύνης".

Πέρα από τα Μουσεία Εθνικής Αντίστασης και των μετέπειτα σκληρών και πέτρινων χρόνων του Εμφυλίου που ίδρυσε το Κράτος πρόσφατα, τα λόγια του Μητροπολίτη μας, είναι πιο έγκυρα, πιο ανεπιτήδευτα και χωρίς υποκρισία.

Να τον έχει ο Θεός καλά, για να γευόμαστε την ουσία του χριστιανικού λόγου που πρωταρχικά, βάζει την αδερφοσύνη και την κατανόηση πάνω απ' όλα.

Β'

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Η Προϊσταμένη των Γενικών Αρχείων του Κράτους στο Νομό Ευρυτανίας κ. **Μαρία Παναγιωτοπούλου** πήρε μία καλή πρωτοβουλία. Φρόντισε μαζί με την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και τη Δημόσια Δ.Κ.Β. Καρπενησίου για την έκδοση του "Βιβλιογραφικού Οδηγού Ευρυτανίας". Πρόκειται για μια δουλειά δύσκολη και υπεύθυνη γιατί η αναζήτηση πηγών και πληροφοριών απαιτεί χρόνο και συνεχή προσπάθεια. Τα κατάφερε καλά, πολύ καλά, αφού ανακάλυψε άγνωστους συγγραφείς και δυσεύρετα δημοσιεύματα που είναι σχετικά με την Ευρυτανία. Ο Νομός μας πέρα από το ασύγκριτο φυσικό περιβάλλον είχε και έχει ανθρώπους που - το κατά δύναμιν - συνέβαλαν και συμβάλλουν στη συγκρότηση της πνευματικής ταυτότητας και της πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής. Πρέπει να πούμε πως αυτοί οι άνθρωποι είναι προικισμένοι με ένα ταλέντο για έρευνα και επικοινωνία και έχουν μεράκι για προσφορά στον τόπο τους, „ Δεν είναι τα πτυχία και οι θέσεις στην Εκπαίδευση που ωθούν ορισμένους στην δημιουργία ή τουλάχιστον στη συμμετοχή τους σε πνευματικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Είχαμε στο Καρπενήσι εκδηλώσεις με προσέλευση ελάχιστων κοινωνικών και πνευματικών ταγών και έχουμε απλούς ανθρώπους που δώσανε και δίνουνε την ψυχή τους την ίδια για να φωτίσουν μετρικές πλευρές του παρελθόντος βίου των Ευρυτάνων. Και δεν αντέχω να μην αποκαλύψω πως ο νεωκόρος μιας εκκλησίας του Καρπενησίου ο **Θωμάς Σταμούλης** στο περιοδικό μας, έχει τα περισσότερα από όλους λαογραφικά, κυρίως, δημοσιεύματα, από "πρώτο χέρι". Όπερ έδει δείξει...

Θέλω ακόμα να επαινέσω τη **Μαρία Παναγιωτοπούλου** για τον καρπό της συνεργασίας της με τους μαθητές του Γυμνασίου Προυσού που υλοποιήθηκε με ένα καταπληκτικό βιβλίο το "Είμαστε ακόμα ζωντανοί". Κείμενα σημαντικά, πρόσωπα που έχουν ζωντάνια και περιεχόμενο, γραφή έξοχη που αιχμαλωτίζει τον αναγνώστη ή τον θεατή.

Είμαστε αισιόδοξοι πως τα πνευματικά πράγματα του Νομού με τη βοήθεια και την υπευθυνότητα όλων, θα πάρουν το δρόμο για το καλλίτερο.

"Πάντα ψηλότερα ν' ανεβαίνουμε πάντα μακρύτερα να κοιτάζουμε" - που λέει ο ποιητής...

"ΠΑΝΑΓΙΑ ΠΡΟΥΣΙΩΤΙΣΣΑ"

Κοντά έξι χρόνια από την πρώτη έκδοση του βιβλίου "*Παναγία Προυσιώτισσα - Ιερά Μονή Προυσού Ευρυτανίας*" της γνωστής και διακεκριμένης ιστορικού και αρχαιολόγου **Ειρήνης Πιπερίγκου - Κυριαζή** και συνεχίζει να αποτελεί σημείο αναφοράς για τους μελετητές που ασχολούνται με το θέμα. Θα έλεγα πως το ότι καταπιάστηκε με το Μοναστήρι του Προυσού η Ειρήνη ήταν τόλμη. Γιατί ως τώρα γράψανε γι' αυτό πολλοί και σημαντικοί πνευματικοί άνθρωποι, μερικοί μάλιστα ειδικοί επιστήμονες. Κι όμως σε αυτό το βιβλίο έχουν κωδικοποιηθεί όλα όσα δίνουν τη σωστή και ιστορικά αποδεκτή παρουσία του μοναστηριού ανά τους αιώνες. Με πλήρη τεκμηρίωση, αλλά και με τέτοια γραφή ώστε να είναι προσιτό σε οποιονδήποτε αναγνώστη. Και σ' αυτό έγκειται το σημαντικό της περιπτώσεως. Να μάθουν όλοι οι Έλληνες το πώς χτίστηκε, πώς μεγαλούργησε και το τι πρόσφερε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και μετά. Κάθε λεπτομέρεια που υπάρχει σχετικά με το Μοναστήρι δένεται με ιστορικά στοιχεία - που είναι καρποί αναζητήσεων και ερευνών σε Αρχεία και Βιβλιοθήκες. Ακόμα και την Αρχιτεκτονική και τον ζωγραφικό διάκοσμο του Μοναστηριακού συγκροτήματος παρουσιάζει έτσι που ολοκληρώνεται η σπουδαία και επιστημονικά άφογη αυτή εργασία της συμπατριώτισσας **Ειρήνης Πιπερίγκου - Κυριαζή**. Το Αγρίνιο έχει μια παράδοση σε σοβαρές επιστημονικές και πνευματικές παρουσίες, έτσι που θεωρείται μια πόλη που πρόσφερε και προσφέρει πολλά στην πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και στην ιστορική της διαδρομή.

Ο Διάδοχος του Πάνου Βασιλείου

Ο **Ανάργυρος - Γιάννης Μαυρομύτης** ασχολείται με την έρευνα και την ιστορία της Ευριτανίας προστρέχοντας σε Αρχαία προσώπων, σε δημόσιες και ιδιωτικές βιβλιοθήκες και προπατώντας στα ΓΑΚ, από όπου ανακαλύπτει συνεχώς στοιχεία που φωτίζουν διάφορες πλευρές των γεγονότων ή δίνουν πληροφορίες για την άλλοτε ζωή των κατοίκων. Ερευνητές σαν τον **Μαυρομύτη**, με το ένθεο πάθος αναζητήσεων, προσφέρουν πολλά στον τόπο τους, γιατί πολλές ιστορικές και άλλες σελίδες θα χάνονταν με το πέρασμα των χρόνων. Το πρόσφατο πολυσέλιδο έργο του "Καρπενήσι 1810-1820" μαρτυρεί του λόγου μας το αληθές. Ο **Μαυρομύτης** έχει το ερευνητικό μεράκι του **Γιάννη Βλαχογιάννη** και αναμφισβήτητα συνεχίζει τον αγώνα του **Πάνου Βασιλείου** για τη διάσωση των ιστορικών και λαογραφικών στοιχείων της περιοχής.

Γιάννης Κρικέλης (1915-1996)

Ο **Νίκος Κρικέλης** επιμελήθηκε την έκδοση ενός πολυσέλιδου τόμου για τη ζωή και το έργο του πατέρα του γιατρού **Γιάννη Κρικέλη**, σημαντικού κοινωνικού και επιστημονικού παράγοντα. Τον προσδιορίζει σαν "Σταυροφόρο της Υγείας". Και από όσα κείμενά του, αλλά και όσα κείμενα γράψανε οι άλλοι για εκείνον φαίνεται καθαρά πως είναι απόλυτα σωστός ο προσδιορισμός.

Το βιβλίο παρουσιάζουν προλογικά ή με κείμενα πολλοί σημαντικοί άνθρωποι της Επιστήμης, της πολιτικής κ.λπ., όπως ο Ακαδημαϊκός Χ. Μουτσόπουλος, ο δήμαρχος Αθηναίων Ν. Κακλαμάνης, ο τ. Υπουργός Θ. Αναγνωστόπουλος, ο Ε. Οικονόμου πρόεδρος της ΕΕΕ. Μεταξύ των άλλων για τον Γιάννη Κρικέλη γράφει και ο Μιχάλης Σταφυλάς που επισημαίνει (σελ. 100-101):

"Τα ενδιαφέροντά του ήταν πολλά. Πνευματικά και κοινωνικά. Ακόμα και σαν τελειόφοιτος Γυμνασίου έβγαζε μια μαθητική εφημερίδα. Σαν γιατρός δεν έβλεπε την Ιατρική ως επάγγελμα αλλά ως προσφορά στους ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Αξιόλογες είναι οι επιστημονικές του εργασίες και η συμμετοχή του σε Συνέδρια, που οι εισηγήσεις του εντυπωσίαζαν. Για όλα αυτά τα πρόσημα του απονεμήθηκε ο τίτλος του επίκουρου καθηγητή".

Ο Δημοσθένης Τσακνιάς

"Το Καρπενήσι προ της καταστροφής του από τους Γερμανούς το 1943" είναι ο τίτλος μιας σπουδαίας εργασίας του Δημοσθένη Τσακνιά. Και τι δεν καταχωρεί στις σελίδες του. Περιγραφές συνοικιών και σπιτιών, φωτισμού της πόλης, λαογραφικά στοιχεία για τη ζωή της οικογένειας, για το γάμο, για τα σχολεία, για τα παιχνίδια των παιδιών, για τα έθιμα των μεγαλογιορτών και της αποκριάς, για το ξεφλούδισμα του καλαμποκιού, τις καλλιέργειες των χωραφιών. Ακόμα και για γκαμήλες που μεταφέρνανε αλάτι από τη Στυλίδα. Το εκπληκτικότερο είναι πως θυμάται όχι μόνο τα επαγγέλματα αλλά και ονομαστικά όσους δούλευαν σε αυτά. Επαγγέλματα που δεν υπάρχουν πια, όπως είναι οι επαγγελματίες κανταρτζλήδες, οπλοποιοί, ραφτάδες, σαμαράδες, αλετράδες, πεταλουργοί, τοκιστές (!!!), τσαρουχοποιοί, βαρελάδες κ.ά.

Είναι πραγματικά αξιοθαύμαστος ο Δημοσθένης Τσακνιάς πού κατάφερε να συγκεντρώσει τόσες και τέτοιες πληροφορίες. Νομίζω πως θα είναι ένας από τους λίγους που μπήκαν σ' αυτόν τον αγώνα με τέτοια πληθωρικότητα άγνωστων στοιχείων.

Μιχάλης Σταφυλάς

ΑΓΡΑΦΑ, ΕΤΟΣ 1454/5 μ.Χ.

Γράφει ο **Ανάργυρος - Γιάννης Μαυρομύτης**

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Τα "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ" βρίσκονται στην ευχάριστη θέση να δημοσιεύσουν σε συνέχειες την, με τον παραπάνω τίτλο, αξιολογότερη εργασία του συνεργάτη μας κ. **Γιάννη - Ανάργυρου Μαυρομύτη**, η οποία είναι και η αρχαιότερη και σημαντικότερη, από πλευράς πληροφοριών, για τα χωριά μας.

408 b Χωριό Μίρεση (MIRISI), υπάγεται στα Άγραφα, έξω από φορολ. Κατάλογο.

Σιτάρι		2 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	16
Προσωπικός φόρος		"	40
Συνολικά			
Νοικοκυριά	2		
Τελικά		"	56

Χωριό Ρογάτα (ROGATA), υπάγεται στα Άγραφα,

έξω από το φορολ. Κατάλογο.

409a Σιτάρι		5 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	40
Κριθάρι		5 " , " 5 "	25
Φόρος στα καρύδια		"	10
Προσωπικός φόρος		"	540
Συνολικά			
Νοικοκυριά	27		
Τελικά		"	615

Χωριό Μπλος (RILO), έξω από το φορολ. Κατάλογο.

Σιτάρι		6 κιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	48
Κριθάρι		6 " " 5, " "	30
Δεκάτη στα αμπέλια		"	12
Δεκάτη στα καρύδια		"	20
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	966
Συνολικά			
Νοικοκυριά	48		
Ανύπαντροι	8		
Χήρες	1		
Τελικά		"	1086

Χωριό Στύλος (Μαράθου) (ISTILU), έξω από το φορολ. Κατάλογο.

410a Σιτάρι		8 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	64
Κριθάρι κ.ά. διάφορα,		8 " , " 5, " "	40
Δεκάτη στα καρύδια		"	10
Φόρος μύλου	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	320
Συνολικά			
Νοικοκυριά	16		
Τελικά		"	444

Χωριό Καρυά (Βραγγιανών) (KARA), έξω από το φορολ. Κατάλογο.

Σιτάρι		5 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	40
Χωριό Βελισντόνι (VILIZDONI).			
Σιτάρι		20 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	160
Κριθάρι		20 " " 5 " "	100
Δεκάτη στα αμπέλια		" "	100
" " κουκούλια		" "	20
" " καρύδια		" "	20
" " μελίσσια		" "	30
Φόρος στους μύλους	2	" "	20
Προσωπικός φόρος		" "	2040
Συνολικά			
Νοικοκυριά	102		
Χήρες	5		
Τελικά		" "	2490

Χωριό Πενιανά (PANYANA)

Σιτάρι		90 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	720
Κριθάρι		90 " " 5, " "	450
Δεκάτη στα αμπέλια		" "	200
" " κουκούλια		" "	15
" " μελίσσια		" "	40
" " καρύδια		" "	20
Φόρος για μύλους	2	" "	20
Προσωπικός φόρος		" "	5130
Συνολικά			
Νοικοκυριά	255		
Ανύπαντροι	27		
Χήρες	5		
Τελικά		" "	6595

Χωριό Γρανίτσα (AGRANICA), υπάγεται στα Πενιανά,

Έξω από το φορολ. Κατάλογο.

Σιτάρι		12 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	96
Κριθάρι		12 " " 5, " "	60
Δεκάτη στα αμπέλια		" "	50
Δεκάτη στα μελίσσια		" "	20
Φόρος για μύλο	1	" "	10
Προσωπικός φόρος		" "	1132
Συνολικά			
Νοικοκυριά	56		
Ανύπαντροι	3		
Χήρες	2		
Τελικά		" "	1368

Χωριό Μοναστηράκι (MANASTRAKI), υπάγεται στα Πενιανά,

Έξω από το φορολ. κατάλογο.

Σιτάρι		25 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	200
Κριθάρι		25 " " 5, " "	125
Δεκάτη στα αμπέλια		" "	10
" " καρύδια		" "	20
Δεκάτη στα μελίσσια		άσπρα	20
Φόρος για μύλο	1	" "	10
Προσωπικός φόρος		" "	1480
Συνολικά			
Νοικοκυριά	74		
Ανύπαντροι	7		
Τελικά		" "	1855

Χωριό Κότλιανη (Μοναστηρακίου) (KOTLANI), υπάγεται στα Πενιανά,

έξω από το φορολογικό κατάλογο.

Σιτάρι		10 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	80
Κριθάρι		10 " " 5, " "	50
Δεκάτη στα αμπέλια		" "	8
" " καρύδια		" "	10
Φόρος για μύλο	1	" "	10
Προσωπικός φόρος		" "	520
Συνολικά			
Νοικοκυριά	26		
Ανύπαντροι	2		
Τελικά		" "	678

Χωριό Βραγγιανά (VIRANYANA)

Σιτάρι		20 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	160
Κριθάρι		20 " " 5 " "	100
Δεκάτη στα αμπέλια		" "	200
" " μελίσσια		" "	30
" " καρύδια		" "	20
" " κουκούλια		" "	10
Φόρος για μύλους	3	" "	30
Προσωπικός φόρος		" "	4560
Συνολικά			
Νοικοκυριά	228		
Ανύπαντροι	50		
Χήρες	2		
Τελικά		" "	5110

Χωριό Βαλάρι (YALARI), υπάγεται στα Βραγγιανά,

έξω από το φορολ. κατάλογο.

Σιτάρι		4 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	32
Κριθάρι		4 " " 5 " "	20

Δεκάτη στα αμπέλια		"	20
καρύδια		"	10
κουκούλια		"	3
μελίσσια		"	20
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	492
Συνολικά			
Νοικοκυριά	24		
Χήρες	2		
Τελικά		άσπρα	607

Χωριό Καρίτσα (KARIC), υπάγεται στα Βραγγιανά,

Έξω από το φορολ. κατάλογο.

Σιτάρι		3 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	24
Κριθάρι		2 " " 5 " "	10
Δεκάτη στα μελίσσια		"	30
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	620
Συνολικά			
Νοικοκυριά	31	"	694

Χωριό Μπελοκομίτης (PILOKOMIT), εκτός φορολ. καταλόγου.

Σιτάρι		5 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	40
Κριθάρι		5 " " " "	25
Δεκάτη στα μελίσσια		"	20
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	480
Συνολικά			
Νοικοκυριά	24		
Τελικά		"	575

Χωριό Τροβάτο (TURUVAT), υπάγεται στα Βραγγιανά.

Χωριό Τοπόλιανα (TOPOLYANA), εκτός φορολ. καταλόγου.

Τα παραπάνω δύο χωριά (Τροβάτο και Τοπόλιανα), υπολογίζονται σαν ένα χωριό.

Σιτάρι		25 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	200
Κριθάρι		25 " " 5 " "	125
Δεκάτη στα αμπέλια		"	120
" κουκούλια		"	10
" καρύδια		"	30
" μελίσσια		"	20
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	1792
Συνολικά			
Νοικοκυριά	89		
Ανύπαντροι	15		
Χήρες	2		
Τελικά		"	2307

Χωριό Μπογιαντάς (BOYADAS), εκτός φορολ. καταλόγου.			
Σιτάρι	6	κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	48
Κριθάρι	6	" " 5 " "	30
Προσωπικός φόρος		"	260
Συνολικά			
Νοικοκυριά	13		
Τελικά		"	338
Χωριό Εχτενού (Τατάρνας) (ΑΗΤΑΝΟΣ), εκτός φορολ. καταλόγου.			
Σιτάρι	5	κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	40
Κριθάρι	5	κοιλιά, επί 5, σύνολο, άσπρα,	25
Δεκάτη στα μελίσσια		"	20
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	400
Συνολικά			
Νοικοκυριά	20		
Τελικά		"	495
Χωριό Άγιος Νικόλαος (ΑΥΟ ΝΙΚΟΛΑ), εκτός φορολ. καταλόγου.			
Σιτάρι	4	κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	32
Κριθάρι	4	" " 5, " "	20
Δεκάτη στα μελίσσια		"	20
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	200
Συνολικά			
Νοικοκυριά	10		
Τελικά		"	282
Χωριό Μάζι (Σιβίστας) (ΜΑΖΙ), εκτός φορολ. καταλόγου.			
Σιτάρι	6	κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	48
Κριθάρι	6	" " 5, " "	30
Δεκάτη στα μελίσσια		"	10
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	200
Συνολικά			
Νοικοκυριά	10		
Τελικά		"	298
Χωριό Κεράσοβο (ΚΙΡΑΣΟΒΑ)			
Σιτάρι	50	κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	400
Κριθάρι	50	" " 5 " "	250
Δεκάτη στα αμπέλια		"	200
" στο λινάρι		"	100
" στα κουκούλια		"	15
Φόρος για μύλους	2	"	20
" στους χοίρους		"	100
Προσωπικός φόρος		"	4640
Συνολικά			
Νοικοκυριά	229		
Ανύπαντροι	37		

Χήρες	10		
Τελικά		"	5725
Χωριό Χρύσω (HIRSOVA).			
Σιτάρι		90 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	720
Κριθάρι		90 " " 5 " "	450
Δεκάτη στα αμπέλια		"	200
" " κουκούλια		"	20
" " μελίσσια		"	50
" στο λινάρι		"	100
Δεκάτη στα καρύδια		άσπρα	30
Φόρος για μύλους	2	"	20
Προσωπικός φόρος		"	3960
Φόρος στους χοίρους		"	10
Συνολικά			
Νοικοκυριά	183		
Ανύπαντροι	29		
Χήρες	12		
Τελικά		"	5560
Χωριό Κύφου (KIFU).			
Σιτάρι		25 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	200
Κριθάρι		25 " " 5 " "	125
Δεκάτη στα αμπέλια		"	38
" " μελίσσια		"	20
" " καρύδια		"	20
" " λινάρι		"	12
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	1082
Συνολικά			
Νοικοκυριά	52		
Ανύπαντροι	3		
Χήρες	7		
Τελικά		"	1507
Χωριό Σπινάσα (ISPINYASA).			
Σιτάρι		20 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	160
Κριθάρι		20 " " 5 " "	100
Δεκάτη στα αμπέλια		"	10
" " μελίσσια		"	20
" " καρύδια		"	20
" " λινάρι		"	10
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	490
Συνολικά			
Νοικοκυριά	23		
Ανύπαντροι	2		
Χήρες	5		
Τελικά		"	820

Χωριό Καροπλέσι (KAROVONO PILISI).

Σιτάρι	25 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	200
Κριθάρι	25 " " 5 " "	125
Δεκάτη στα αμπέλια	" "	80
" " κουκούλια	" "	4
" " καρύδια	" "	10
" " μελίσσια	" "	10
" στο λινάρι	" "	22
Φόρος για μύλο	1	10
Προσωπικός φόρος		1824
Συνολικά		
Νοικοκυριά	90	
Ανύπαντροι	5	
Χήρες	4	
Τελικά	άσπρα	2285

Χωριό Μικροχρύσω (KUCUK HIRSOVA).

Σιτάρι	25 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	200
Κριθάρι	25 " " 5 " "	125
Δεκάτη στα αμπέλια	" "	15
" " κουκούλια	" "	2
" " μελίσσια	" "	10
" " λινάρι	" "	10
Φόρος για μύλο	1	10
Προσωπικός φόρος		1878
Συνολικά		
Νοικοκυριά	93	
Ανύπαντροι	12	
Χήρες	3	
Τελικά	"	2250

Χωριό Πριντζέσια (BIRCIS).

Σιτάρι	25 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	200
Κριθάρι	25 " " 5 " "	125
Δεκάτη στα αμπέλια	" "	20
" " μελίσσια	" "	20
" " λινάρι	" "	20
Φόρος για μύλο	1	10
Προσωπικός φόρος		1484
Δεκάτη στα κεράσια	" "	5
Συνολικά		
Νοικοκυριά	73	
Ανύπαντροι	7	
Χήρες	3	
Τελικά		1484

Χωριό Πετρίλο (PETRIL).

Σιτάρι	70 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	560
Κριθάρι	70 " " 5 " "	350

Δεκάτη στα αμπέλια		"	40
" " μελίσσια		"	30
" " καρύδια		"	40
Φόρος για μύλους	2	"	20
Προσωπικός φόρος		"	5612
Συνολικά			
Νοικοκυριά	277		
Ανύπαντροι	22		
Χήρες	12		
Τελικά			6652
Χωριό Μαγκάρδα (MAGARDA)			
Σιτάρι		2 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	16
Φόρος για μύλο	1		10
Προσωπικός φόρος		"	260
Συνολικά			
Νοικοκυριά	13 (Τελικά)		260
Χωριό Μπεζούλα (BIJILA), εκτός φορολ. καταλόγου			
Υπάρχει ένας μύλος στην τέλεια κυριότητα του Χατζη - Μπέη			
Σιτάρι		40 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα	320
Κριθάρι		40 " " 5, " "	200
Δεκάτη στα αμπέλια		"	150
" " μελίσσια		"	30
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	2438
Συνολικά			
Νοικοκυριά	121		
Ανύπαντροι	19		
Χήρες	3		
Τελικά		"	3753
Χωριό Μπέσια (PISA)			
Σιτάρι		30 κοιλιά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	240
Κριθάρι		30 " " 5 " "	150
Δεκάτη στα αμπέλια		"	30
" " καρύδια		"	20
" " μελίσσια		"	20
" " λινάρι		"	30
" " κουκούλια		"	5
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	918
Συνολικά			
Νοικοκυριά	45		
Ανύπαντροι	4		
Χήρες	3		
Τελικά		άσπρα,	1423

(Συνέχεια στο επόμενο)

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΜΥΡΕΣΗΣ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ

Του ΔΗΜ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

Στην Ευρυτανία δύο χωριά με το όνομα "Μύρεση" είναι γνωστά. Το ένα κοντά στο Καρπενήσι, τ' άλλο στ' Άγραφα. Το πρώτο μετωνομάσθηκε Μυρική το δεύτερο Μάραθος.

Στη Μύρεση των Αγράφων σώζεται μια παλιά εκκλησία ολοζωγράφιστη μέσα, καμωμένη από τεχνίτες άριστους της εποχής τους, το Γεώργιο Γεωργίου και Γεώργιο Αναγνώστου. Να τι γράφει η κτητορική επιγραφή που διαβάσεις στο απάνω μέρος της μπροστινής εσώθυρας:

"Ιστορήθη ο θεός και ευαγγής ναός του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, διά συνδρομής και δαπάνης των ορθοδόξων Χριστιανών των κατοικούντων εν τη χώρα ταύτη αρχιερατεύοντος του Θεοφιλεστάτου επισκόπου Λιτσάς και Αγράφων Κυρίου Διονυσίου, εν έτει 1591. Δια χειρός Γεωργίου Γεωργίου και Γεωργίου Αναγνώστου".

Αριστουργήματα τέχνης είναι και οι τοιχογραφίες και οι εικόνες του τέμπλου της. Τη μεγαλύτερη εντύπωση όμως μου έκαμε μια εικόνα των "Αγίων Τεσσαράκοντα" που βρίσκεται στο προσκυνητάρι.

Για το κτίσιμο και το ζωγράφισμα αυτής της εκκλησιάς ακούεται στα μέρη εκείνα η παρακάτω παράδοση.

Αξίζει να τη δημοσιέψουμε με την ευκαιρία του καινούριου χρόνου. Να την:

Ζούσε κάποιος Γιάννης Αναγνωστόπουλος εκείνα τα χρόνια στα Μύρεση. Ποιος ξέρει πώς και γιατί, πήγε στη Βενετιά. Και ήταν εκεί πέρα στα 1550. Μια νύχτα καθώς κοιμόταν είδε στον ύπνο του ένα περιεργό όνειρο. Παρουσιάζεται κάποιος άγνωστος και του λέει: Γύρισε πίσω στην πατρίδα σου. Εκεί θα γίνεις πλούσιος. Άκουσε τι σου λέω και θα με θυμηθείς.

Όταν ξύπνησε και σκέφτηκε το όνειρο, δεν το πήρε για σπουδαίο. Πέρασαν κάμποσες μέρες. Μια βραδυά καθώς κοιμόταν βλέπει και πάλι το ίδιο όνομα. Όταν ξύπνησε και θυμήθηκε πως είδε τον άνθρωπο που είδε την πρώτη φορά, κατάλαβε πως δεν ήταν αστεία.

Τ' αποφάσισε να αφήσει την ξενιτιά. Σηκώθηκε και ήρθε στην πατρίδα του. Ήταν φτωχός, πάμφοτος, εργατεύονταν για να ζήσει.

Μια μέρα τον πήρε κάποιος χωριανός εργάτη στο χωράφι του. Εργάστηκε όλη την ημέρα και το βράδυ γύρισε στο χωριό, φορτωμένος στην πλάτη ένα σακί καλαμπόκι που του έδωσε για πληρωμή ο αφεντικός του χωριού. Όταν έφτασε στην άκρη στο χωριό εύρε μια πέτρα εκεί όπου τώρα είναι το ερείπιο του Αγίου Νικολάου. Ακούμπησε το φορτίο του απάνω και ξεκουράστηκε. Σε λίγο ξανασηκώθηκε και εξακολούθησε το δρόμο του, ήρθε στην καλύβα του.

Καθώς κοιμόταν εκείνο το βράδυ, αν και κατακουρασμένος από τη δουλειά της ημέρας, είδε όνειρο. Παρουσιάστηκε και πάλι εκείνος ο άνθρωπος που είχε φανεί στον ύπνο του, όταν ήταν στη Βενετιά και του λέει:

Σήκω να πας, εκεί π' ακούμπησες ψες βράδυ το σακί σου.

Κύλησε την πέτρα και πρόσεξε από κάτω!

Έτσι έκαμε. Πήγε, ξερίζωσε απ' την θέση της την κοτρώνα και την παραμέρισε. Κοιτάζει από κάτω τι να ιδεί! Τρία πιθάρια γεμάτα φλωρί. Σε κανέναν δεν είπε τίποτα, μονάχα στη γυναίκα του έκαμε λόγο πώς και τι. Συμμάζεψε το θησαυρό και είχε μεγάλη χαρά. Αλλά είχε μια μεγάλη απορία στο μυαλό του. Ποιος ήταν εκείνος ο νέος που φάνηκε τόσες φορές στον ύπνο του! Ένα Σαββατόβραδο πήγε στην εκκλησία για ν' ανάψει ένα κερί. Τότε δεν ήταν ακόμα η μεγάλη εκκλησία, παρά ένα παρεκκλησάκι μικρό του Ταξιάρχη. Καθώς μπήκε έδωσε λεπτά και πήρε ένα κερί. Τ' άναψε στο μανάλι κι έκανε το σταυρό του. Έπεσαν τα μάτια του στην εικόνα του Μιχαήλ. Μόλις τον αντίκρισε, πήγε ο νους του σε κείνον τον νέο που είδε τόσες φορές στον ύπνο του. Κατάλαβε τώρα πως ο άγγελος Μιχαήλ ήταν ο σωτήρας του.

Κάλεσε μαστόρους και τους έβαλε να κόψουν θεμέλια. Τα πήγαινε όμως τα πράγματα προφυλακτικά, μην τυχόν και καταλάβουν οι χωριανοί του τίποτα και θα τον έτρωγαν από το φτόνο. Όλο και κάτι υποψιάστηκαν μόλα ταύτα. Από τους χωριάτες ο Θεός να σε φυλάει! Άρχισαν να ψιθυρίζουν, πως αυτός φτειαίνει εκκλησία αφού ήταν πάμφτωχος! Κάτι μυστικό κρύβεται εδώ πέρα. Όλοι έλεγαν.

Τον κατηγορήσαν ότι έφτειανε κίβδηλα νομίσματα. Και δεν έφτασε αυτό. Πήγαν και τον ανέφεραν στην εξουσία κιόλας. "Το και το", είπαν, "ο δεινάς ο άνθρωπος από το χωριό μας, κόβει κάλπικη μονέδα!". Η κατηγορία ήταν σοβαρή. Έφτασε και στ' αφτιά του Σουλτάν Σελήμ του Β'. Έκαμε ένα φιρμάνι και τον κάλεσε στην Πόλη.

Τάχασε ο άνθρωπος. Πού να βρει το θάρρος να παρουσιαστεί στο βασιλιά μπρος. Πέρασαν λίγες μέρες. Τι σοφίστηκε λες; Αγόρασε ένα πανέρι, το γέμισε με χαρτιά, το έβαλε στο κεφάλι του κι άναψε φωτιά στα χαρτιά. Έφερε μια γύρα στο παλάτι. Την άλλη μέρα ίδια πάλι. Δυο - τρεις μέρες γύριζε από μια βόλτα. Όσοι τον είδαν, τον πέρασαν για παλαβόν. Από στόμα σε στόμα πήγε και το χαμπέρι στο Σουλτάνο. Δεν παραδέχτηκε όμως αυτός, πως ο άνθρωπος ήταν τρελός. Κάποια άλλη φωτιά καίει στο κεφάλι τον κακομοίρη! είπε, αλλά φέρτε τον δω!

Τον παρουσίασαν. Έγινε δηλαδή αυτό που ήθελε. Μόλις τον είδε, τον ρώτησε το ένα το άλλο. Κείνος απαντούσε και με τρόπο ήρθε και στο ψητό. Την κατηγορία που του έπλεξαν οι χωριανοί του.

- Γω, λέει, βασιλιά μου δεν είμαι ένοχος, αδικώς με κατηγορούν. να τα γρόσια, που έχω, δεν είναι κάλπικα.

Αλήθεια έλεε. Το είδε με τα μάτια του ο Σουλτάνος πως τα νομίσματα ήταν γνήσια.

Πήρε θάρρος ο άνθρωπος τότε. Ζήτησε φιρμάνι από το Σουλτάνο να χτίσει ελεύθερα την εκκλησιά του χωριού του. Ο Σουλτάνος του το έδωκε. Του είπε μάλιστα.

- Πάρε Γιάννη το φιρμάνι θα κάμω και το παιδί σου παπά, αλλά σε παρακαλώ να μνημονεύεις και μένα στην εκκλησιά σου.

Γύρισε ο Γιάννης στη Μύρση με το φιρμάνι στο χέρι, έχτισε και στόλισε την εκκλησιά. Κανείς δεν τόλμησε πια να την πειράξει.

Λένε πως αυτός γυρίζοντας από την Πόλη έφερε μαζί του και τον καλύτερο αγιογράφο. Αυτός έχοντας στο νου τα καλύτερα σχέδια από τις εκκλησιές της Πόλης ζωγράφισε και την εκκλησία της Μύρσης όπως τη βλέπουμε σήμερα.

Βέβαια η παράδοση δεν συμφωνεί με την πραγματική ιστορία περί της ζωγραφιάς της περιφέρειας αυτής εκκλησίας. Η επιγραφή που είδαμε μας λέει πως δαπάνησαν όλοι οι Χριστιανοί της "ώρας" για να "ιστορηθεί" ο "ευαγής ναός". Η παράδοση μας το λέει διαφορετικά. Σε ποια από τις δύο πηγές βρίσκεται η αλήθεια είναι ολοφάνερο. Και όμως η φαντασία μας πάει με το μέρος της παράδοσης. Γι' αυτό και γω, που πέρασα στη Μύρση, όταν θέλω να θυμηθώ το μεγαλείο αυτής της εκκλησίας δεν βάζω μπρος μου την επιγραφή που διάβασα, αλλά την παράδοση που άκουσα.

"ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ", ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1994

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Γράφει ο Γ. Οικονόμου

Η Ένωση των Απανταχού Ρουμελιωτών (ΕΑΡ) διοργάνωσε στο Πνευματικό Κέντρο Ρουμελιωτών στην Αθήνα, στις 3-12-1995 εκδήλωση μνήμης του αποβιώσαντος την 7-8-1995 συμπατριώτη μας **Ιωάννη Κ. Παπακωνσταντίνου**, ιδρυτή και θεμελιωτή του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών, ανέθεσε δε στον τότε Αντιπρόεδρο της Ένωσης Ευρυτάνα δικηγόρο **Γεώργιο Οικονόμου** να ομιλήσει για το έργο του εκλιπόντος. Ο κ. **Γ. Οικονόμου**, που είναι σήμερα Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ιστορικο-Λαογραφικού Μουσειακού Κέντρου Ευρυτανίας "Ο ΕΥΡΥΤΟΣ", είχε την καλοσύνη να μας δώσει προς δημοσίευση την ομιλία του, η οποία και δημοσιεύεται με το γλωσσικό ύφος της, όπως ακριβώς γράφτηκε και εκφωνήθηκε.

Στις 7-8-1995, στις 8.30 το βράδυ απεβίωσε στην Αθήνα ο εκλεκτός συμπατριώτης μας Ρουμελιώτης **Ιωάννης Παπακωνσταντίνου**, Πρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών.

Η κηδεία του αείμνηστου Προέδρου μας έγινε στις 11-8-95 με μεγαλοπρέπεια, όπως ταίριαζε στον αποβιώσαντα στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών.

Το Δ.Σ. της Ενώσεως των Απανταχού Ρουμελιωτών (Ε.Α.Ρ.), της οποίας ο εκλιπών υπήρξεν εκ των ιδρυτών και πρωτεργατών και διατέλεσε πρόεδρος του Δ.Σ. αυτής επί σειράν ετών, απεφάσισε να τιμήσει την μνήμη του εκλιπόντος Προέδρου και οργάνωσε την σημερινή εκδήλωσιν, ανέθεσε δε σε μένα να αναφερθώ στο έργο του.

Η εξιστόρησις και περιγραφή του έργου και της κοινωνικής προσφοράς του αποβιώσαντος, τα οποία είναι συυφασμένα με την ιστορία της ιδρύσεως του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών (Π.Κ.Ρ.), ως καθιδρύματος και της ανεγέρσεως και αποπερατώσεως του μεγαλοπρεπούς μεγάρου του, δεν είναι έργο απλό. Θα χρειασθεί κάποτε να γραφεί η ιστορία αυτού του ιδρύματος και η Ε.Α.Ρ., καθώς και το Π.Κ.Ρ. θα πράξουν αυτό το καθήκον τους και θα αναθέσουν σε ειδήμονες την συγγραφήν της ιστορίας αυτής. Εκεί δε θα αποδοθή ο βαθμός της συνεισφοράς και η προσήκουσα τιμή και ο έπαινος για την συμβολή τώσον του αειμνήστου Προέδρου μας Ιωάννου Παπακωνσταντίνου, όσον και των τόσων άλλων εγκρίτων συμπατριωτών μας, θανόντων και εν ζωή ευρισκομένων, οι οποίοι υπό οιανδήποτε ιδιότητα και αν είχαν, είτε ως πρόεδροι ή μέλη των διοικήσεων του Π.Κ.Ρ. και της Ε.Α.Ρ., είτε ως Συγκλητικοί, είτε ως Ευεργέται και Δωρηταί, είτε τέλος ως απλά μέλη συνέβαλαν εις την δημιουργίαν αυτού του ιδρύματος και εις την ανέγερσιν και αποπεράτωσιν του μεγαλοπρεπούς αυτού Μεγάρου, εις το οποίον στεγασόμεθα αυτήν την ώραν, ώστε σήμερον δικαίως να υπερηφανευόμεθα εμείς οι Ρουμελιώτες ότι εδημιουργήσαμεν και έχομεν ως κτίριον το καλλίτερον Πνευματικόν Κέντρον από οποιοδήποτε άλλο γεωγραφικό διαμέρισμα της πατρίδος μας. Αλλά η συγγραφή της ιστορίας του ιδρύματος είναι έργον μελλοντικόν.

Σήμερον είναι η ημέρα που τιμούμε την μνήμη του εκλιπόντος Προέδρου μας **Ιωάννου Παπακωνσταντίνου**, ενός μεγάλου τέκνου της Ρούμελης και θα προσπαθήσω να δώσω μια συνοπτική περιγραφή της κοινωνικής και πατριωτικής δράσεως του τιμωμένου ανδρός και της συμβολής αυτού εις την δημιουργίαν του Π.Κ.Ρ.

Θα προτάξω όμως ορισμένα βιογραφικά στοιχεία αυτού, τα οποία συμβάλλουν και εις τον προσ-

διορισμόν της προσωπικότητος αυτού και εν συνεχεία θα αναφερθώ στο μεγάλο και ιστορικό έργο της συμβολής του εις την ίδρυσιν της Ε.Α. Ρ. και του Π.Κ.Ρ., καθώς και εις την ανέγερσιν και αποπεράτωσιν του μεγαλοπρεπούς μεγάρου του.

Ο αείμνηστος μπαρμπα - Γιάννης, όπως τον αποκαλούσαμε εμείς οι στενοί συνεργάτες του, γεννήθηκε στις 18-8-1914στη Δομνίστα της ευάνδρου Ευρυτανίας. Κατήγετο από αρχοντική οικογένεια του χωριού του. Ο πατέρας του, **Παπακώστας Παπακωνσταντίνου**, ήτο ιερέυς. Ήτο ευσεβής και ενάρετος κληρικός, ένας ευπατρίδης, εδημιούργησε δε αξιόλογον οικογένειαν. Όλα τα παιδιά του, δηλ. ο τιμώμενος σήμερον Ιωάννης, ο πρεσβύτερος αδελφός του Ιωάννου Δημήτριος, επιχειρηματίας, ο έτερος αδελφός του Αθανάσιος, ο οποίος διετέλεσε Πρόεδρος του Ανωτάτου Εκπαιδευτικού Συμβουλίου και Γενικός Γραμματέυς του Υπουργείου Παιδείας και τελευταίος ο Χαράλαμπος, ο οποίος επί σειράν ετών ήτο Πρόεδρος της Κοινότητος Δομνίστας, όλοι τους, κάθε ένας στον τομέα του, διέπρεψαν στην κοινωνία.

Ο εκλιπών Πρόεδρός μας εδιδάχθη τα πρώτα γράμματα στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού του, στη Δομνίστα. Το Γυμνάσιο παρηκολούθησε στην Αίγινα, όπου μετέβη πλησίον του πρεσβύτερου αδελφού του Δημητρίου. Τέλος, στην Αθήνα εφοίτησε στην Πάντειο Ανωτάτην Σχολήν Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών.

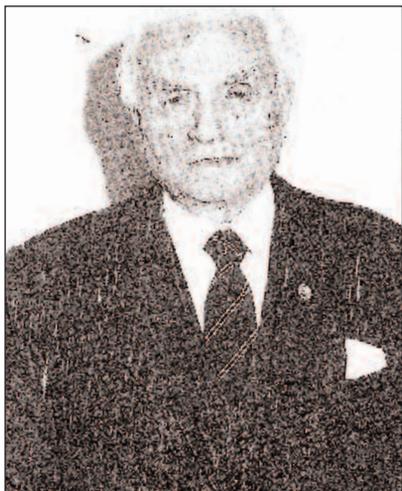
Το έτος 1938 στον Πειραιά, συνήλθεν εις γάμον μετά της Φλώρας, το γένος Μπέσση και από τον γάμον αυτόν απέκτησεν δύο τέκνα, τον Κωνσταντίνον και τον Νικόλαον, εκλεκτά και αξιόλογα μέλη της Αθηναϊκής κοινωνίας. Ατυχώς η σύζυγός του Φλώρα απεβίωσε νέα το έτος 1954.

Από το 1935 εισήλθε στον επαγγελματικό στίβο, κυρίως στον κλάδο των ασφαλιστικών εταιρειών. Αρχικώς ξεκίνησε ως αντιπρόσωπος και ασφαλιστής ελληνικών και ξένων ασφαλιστικών εταιρειών. Μετέπειτα, το 1941 ιδρύει την Ελληνική Ασφαλιστική Εταιρεία "Η ΕΝΩΣΙΣ" και στη συνέχεια την Αντασφαλιστική Εταιρεία ΑΝΤΑΣΦΑΛΕΙΩΝ και την Εμπορική Εταιρεία "ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε." των οποίων Εταιρειών διατέλεσε Πρόεδρος των Δ.Σ. και Γενικός Διευθυντής αυτών. Διετέλεσεν επίσης Γενικός Αντιπρόσωπος για την Ελλάδα των εργοστασίων ελαστικών DAYTON (USA) και PIRELLI (Ιταλίας), της Αγγλικής Ασφαλιστικής Εταιρείας NORTHERN LOYDS του Λονδίνου. Από το 1961 διετέλεσεν Αντιπρόεδρος και Γεν. Δ/ντής της Ασφαλιστικής Εταιρείας "ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΑΕ" και Πρόεδρος του ΔΣ αυτής.

Στις 28-10-1940, την ημέρα της Ιταλικής επιθέσεως κατά της Ελλάδος, ο **Ιωάννης Παπακωνσταντίνου** ευρέθη να υπηρετεί ως εύζωνας εις το 2ον Τάγμα του θρυλικού 42ου Συντάγματος Ευζώνων Λαμίας, που την εποχή εκείνη ήταν στρατοπεδευμένο στα Ελληνοαλβανικά σύνορα και συγκεκριμένα στη λίμνη Ζαραβίτσα, 1-2 κλμ. από το φυλάκιο της Κακαβιάς. Έτσι, τα ξημερώματα της 28ης Οκτωβρίου η μονάδα του μακαρίτη Προέδρου μας εδέχθη τα πρώτα πυρά και την πίεση της Ιταλικής επιθέσεως, τα οποία εξηνάγκασαν την μονάδα να συμπυκνή στο Καλπάκι, σύμφωνα με το μεγαλοφυές σχέδιο του θρυλικού ήρω Ευρυτάνα στρατηγού **Χαρ. Κατσιμήτρου**, Διοικητού της 8ης Μεραρχίας Ηπείρου, την εποχή του Πολέμου. Έτσι, ο εύζωνας **Ι. Παπακωνσταντίνου** μετέσχε σε πολλές μάχες, τόσο εντός του ελληνικού εδάφους στα σύνορα κατά την εκδήλωσιν της επιθέσεως και την οπισθοχώρησιν στο Καλπάκι, όσον και εντός της Β. Ηπείρου, μετά την ελληνικήν αντεπίθεσιν και την νικηφόρον προέλασιν του στρατού μας στην Αλβανία και προελαύνοντας με την μονάδα του έφθασε μέχρι το Αργυρόκαστρο και το Τεπελένι. Μετά την εκδήλωσιν της γερμανικής επιθέσεως στις 6-4-1941 και την κατάρρευσιν του μετώπου άρχισεν η οπισθοχώρησιν του στρατού μας κι έτσι ο Ι. Παπακωνσταντίνου κατόρθωσε με τα πόδια κι ύστερα από πολλές ημέρες πορείας και ταλαιπωρίας να φθάσει τελικά στο Αυλωνάρι Ευβοίας, πλησίον της οικογενείας του.

Αλλά ο αείμνηστος Πρόεδρός μας παραλλήλως προς τις άλλες δραστηριότητές του ησχολήθη και με τα δημοτικά πράγματα του Δήμου Αθηναίων.

Από το έτος 1959 μέχρι το 1964 εξελέγη και διετέλεσε Δημοτικός Σύμβουλος του Δήμου Αθηναίων, Σύμβουλος του Δημοτικού Νοσοκομείου "ΕΛΠΙΣ", Σύμβουλος της Δημοτικής Επιχειρήσεως Φωταερί-

Ο αείμνηστος Ι. Κ. Παπακωνσταντίνου

ου Αθηνών και της Εργατικής Εστίας. Διετέλεσεν επίσης Αντιπρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηναίων και για ένα χρονικό διάστημα το 1964 Δήμαρχος Αθηναίων.

Όμως ο γνήσιος και φλογερός αυτός πατριώτης, ο αγνός Ευρυτάν Μπαρμπα - Γιάννης δεν ήτο δυνατόν να υστερήσει σε αγάπη, πατριωτισμό και ευγνωμοσύνη προς την γενέτειρά του γη, το χωριό του, τη Δομνίστα. Μεγάλο υπήρξε το ενδιαφέρον του εκλιπόντος προς την γενέτειρά του, τη Δομνίστα. Ο νους και η ψυχή του ήταν πάντοτε στραμμένα στο χωριό του, στα άγια χώματα που γεννήθηκε και μεγάλωσε κοντά στους συγγενείς του και τους συγχωριανούς του.

Πόσοι νέοι, αλλά και μεγάλοι, συγγενείς και χωριανοί του, φθάνοντας στην Αθήνα δεν προσέφευγαν στη βοήθεια του εκλεκτού συγχωριανού τους, είτε για εξεύρεση κάποιας εργασίας, είτε για σπουδές, είτε για κάποιον άρρωστο να μη στο Νοσοκομείο. Σ' αυτόν έβρισκαν θαλπωρή, προστασία και βοήθεια.

Αλλά πέραν της συνδρομής του προς τους συγχωριανούς του για προσωπικά τους προβλήματα ο εκλιπών προσέφερε πάρα πολλά προς την Κοινότητα της Δομνίστας. Με την συμπαράστασιν και των δύο αδελφών του, του Αθανασίου, Γεν. Γραμματέως του Υπουργείου Παιδείας και Προέδρου του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου και του ετέρου αδελφού του Χαραλάμπους, σχεδόν ισοβίου Προέδρου της Κοινότητας Δομνίστας, συνέβαλε αποφασιστικά στη δημιουργία πολλών έργων στο χωριό του.

Τα κτίρια του Δημοτικού Σχολείου και του Γυμνασίου, το Κοινωνιολογικό Ίδρυμα του Γυμνασιακού Οικοτροφείου Δομνίστας, το αθλητικό γήπεδο του χωριού ο Τουριστικός Ξενώνας, η ύδρευση, ο ηλεκτροφωτισμός και πολλοί δρόμοι του χωριού του φέρουν τη σφραγίδα της συμβολής του αποβιώσαντιος.

Αλλά το λαμπρότερο και σπουδαιότερο έργο, όπως προανέφερα, το έργο του οποίου υπήρξεν ο οραματιστής και εμπνευστής και ακάματος εργάτης και για το οποίο έργο θα περάσει στη ροζομελιώτικη ιστορία είναι η μεγάλη συμβολή του στην ίδρυση του Π.Κ.Ρ. ως καθιδρύματος και η αποφασιστική προσφορά του στις προσπάθειες για την εξεύρεση του κατάλληλου οικοπέδου και εν συνεχεία για την ανέγερσιν, αποπεράτωσιν και εξοπλισμόν με τις απαραίτητες εγκαταστάσεις και έπιπλα αυτού του μεγαλοπρεπούς καλλιμαρμάρου μεγάρου, του σπιτιού της Ρούμελης.

Θα αναφερθώ για λίγο στο ιστορικό της συστάσεως της Ε.Α.Ρ. και εν συνεχεία στην υπ'αυτής, δηλ. της Ε.Α.Ρ. ίδρυσιν του Π.Κ.Ρ.

Το 1956 συνεστήθη με πρωτοβουλία του εκ Ναυπάκτου Δικηγόρου Δ. Αναστασοπούλου η "ΕΝΩΣΙΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ". Το Σωματείο αυτό είχε ως σκοπόν την συνένωσιν όλων των Ρουμελιωτών και την εξύψωσιν της Ρουμελιώτικης Ιδέας διά της κινητοποιήσεως όλων των Ρουμελιωτών, αφενός μεν διά της οργανώσεως των κατ' αστυνομικά τμήματα και ενορίας, αφετέρου δε διά της κινήσεως του ενδιαφέροντος ιδία των πνευματικών στελεχών και οικονομικών παραγόντων της Ρούμελης.

Η προσπάθεια αυτή ατυχώς δεν επέτυχε ούτε ως προς την οργάνωσιν των Ρουμελιωτών, ούτε ως προς την συνολικήν κινητοποίησιν των δυναμένων να προσφέρουν υπηρεσίαν παραγόντων, προφανώς λόγω απροθυμίας των Ρουμελιωτών να εγκαταλείψουν τους τοπικούς συλλόγους των και να συσπειρωθούν εις την νεοϊδρυθείσαν Ένωσιν Ρουμελιωτών ως και συνεπεία του δαιδαλώδους των καταστατικών της διατάξεων.

Στο χρονικό αυτό σημείο εμφανίζεται επί σκηνής σε πρωταγωνιστικό ρόλο ο φλογερός πατριώτης και οραματιστής **Ιωάννης Παπακωνσταντίνου**, ο οποίος είχε οραματισθή τι έπεπε να πράξη. Έτσι, όταν κατά το 1964, εξελέγη νέον Δ.Σ.της Ενώσεως Ρουμελιωτών Πρωτευούσης με πρόεδρον του Δ.Σ. τον ίδιον και Γενικόν Γραμματέα τον **Γεώργιον Κλεφτοδήμον**, πάρεδρον του ΝΣΚ, εκ Λευκάδος Φθιώτιδος, εισηγήθη και επέτυχε την τροποποίησιν του καταστατικού της Ενώσεως επί άλλης οργανωτικής βάσεως.

Βασικαί τροποποιήσεις ήσαν: α) πρώτον η επωνυμία του Σωματείου τούτου εις ΕΝΩΣΙΝ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ (ΕΑΡ), δεύτερον η προσθήκη εις τα όργανα της διοικήσεως ου Σωματείου και ενός ετέρου εισέτι οργάνου της ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ, συγκειμένης εξ όλων των επιτίμων μελών της Ενώσεως και τρίτον η διέυρυνσις και συστηματοποίησις των σκοπών της Ενώσεως και άλλες διάφορες τροποποιήσεις. Από την εποχήν εκείνην το Σωματείον τούτο με την νέαν επωνυμίαν του - ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ και πρόεδρον του ΔΣ τον συνεχώς έκτοτε εκλεγόμενον **Ιωάννην Παπακωνσταντίνου**, αρχίζει την γόνιμον δράσιν του. Κατόπιν αποφάσεως του ΔΣ στις 12-4-1966 επικυρωθείσης και από την Γενικήν Συνέλευσιν η ΕΑΡ εκλέγει 40 επίτιμα μέλη εκ των πλέον επιφανών και διακεκριμένων Ρουμελιωτών εις τα γράμματα, τας επιστήμας, τας τέχνας, την διοίκησιν του Κράτους και την Οικονομίαν. Άπαντα δε αυτά τα εκλεγέντα 40 επίτιμα μέλη απέτελεσαν την ΣΥΓΚΛΗΤΟΝ της Ενώσεως.

Κατά την πρώτην ιστορικήν συνεδρίασιν των μελών της Συγκλήτου, τα οποία συνήλθον την 10-10-1966 εις το ξενοδοχείον "KING PALLAS", παρισταμένων και των μελών του Δ.Σ. εξελέγη πρόεδρος της Συγκλήτου ο καθηγητής Ιατρικής και Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών **Ιωάννης Χρυσικός**, εκ Λημερίου και απεφασίσθη λόγω της μεγάλης απηγήσεως την οποία είχε η ιδέα της δημιουργίας της Συγκλήτου και η επιτυχής συγκρότησις αυτής να συνεδριάζει η Σύγκλητος άπαξ του μηνός. παρά την καταστατικήν διάταξιν περί συνεδριάσεως αυτής δις του έτους. Κατά την συνεδρίασιν αυτήν έλαβεν τον λόγον και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. αείμνηστος Ι. Παπακωνσταντίνου, ο οποίος εις μίαν εμπνευσμένην προσφώνησιν των μελών της Συγκλήτου, αφού τους συνεχάρη διά την εκλογήν τους ως επιτίμων μελών και μελών της Συγκλήτου τους ανεκοίνωσε ότι η ΕΑΡ, εκτός άλλων προγραμματίσει την ίδρυσιν εν Αθήναις ΠΙΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ.

Στις 7-11-1966 κατά την δευτέραν κοινήν συνεδρίασιν της Συγκλήτου και των μελών του ΔΣ της ΕΑΡ και αφού η συσταθείσα εν τω μεταξύ επιτροπή της Συγκλήτου εξέθεσε τας απόψεις της περί δημιουργίας κεφαλαίου διά την απόκτησιν χώρου δημιουργίας εντεκτηρίου διά τα μέλη της Ενώσεως κ.λπ., το Δ.Σ. είχε διάφορον γνώμην από την Επιτροπήν. Έτσι, διά στόματος του Γ. Γραμματέως αυτού Γ. Κλεφτοδήμου ετονίσθη ότι η δημιουργία και μόνον εντεκτηρίου δεν είναι αρκετή και εξήγησε τους λόγους. Ετόνισε δε ότι πρέπει από τούδε να επιδιωχθή η απόκτησις γηπέδου δι' ανέγερσιν μεγάρου και δη διά της δωρεάν παραχωρήσεως τοιούτου υπό του Κράτους και η συνομολόγησις δανείου διά την ανέγερσιν του μεγάρου και ότι προς επίτευξιν του σκοπού τούτου δέον όπως επιτροπή των μελών της Συγκλήτου να βοηθήση το ΔΣ διά την απόκτησιν του παρά τον Άγιον Νικόλαον Πευκακίων ανήκοντος εις το Υπουργείον Γεωργίας χώρου ή και έτερον τοιούτου εις καλήν και προσφερομένην θέσιν.

Η πρότασις αυτή έγινε ομοφώνως δεκτή υπό της Συγκλήτου και καθωρίσθη εν συνεχεία ο τρόπος ενεργείας διά την απόκτησιν γηπέδου εκ κρατικής παραχωρήσεως και δη του παρά τον Άγιον Νικόλαον Πευκακίων οικοπέδου.

Έτσι, η ΕΑΡ κατόπιν της αποφάσεως αυτής υπέβαλε τον Δεκέμβριον του 1966 αίτησιν προς το Υπουργείον Γεωργίας διά την παραχώρησιν του ως άνω γηπέδου και εζήτησεν ακρόασιν από τον Υφυπουργόν Γεωργίας συμπατριώτην μας **Δ. Κωστήν**, ήτις και επραγματοποιήθη.

Ο Υφυπουργός απεδέχθη κατ' ακήν το αίτημα και έδωσεν εντολήν εις τον Δ/ντήν συμπατριώ-

την μας εκ Δωρίδος **Π. Μαργαρόπουλον** διά την μελέτην της διαδικασίας και την σύνταξιν της οικείας εισηγήσεως και πράξεως διά το Υπουργικόν Συμβούλιον.

Εν τω μεταξύ παρητήθη η Κυβέρνησις και υπηρεσιακός Υπουργός Γεωργίας ανέλαβεν ο κ. **Χριστοδούλου**, Καθηγητής της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής, ο δε Πρόεδρος της Συγκλήτου της ΕΑΡ **Ιωάννης Χρυσικός** ανέλαβεν Υπουργός Κοινωνικής Προνοίας.

Αμέσως επιτροπή της Ενώσεως εκ των **Ι. Χρυσικού, Ι. Παπακωνσταντίνου**, Προέδρων Συγκλήτου και **ΔΣ** αντιστοίχως, **Γ. Κλεφτοδήμου** και **Ν. Γαζή** επεσκέφη τον νέον Υπουργόν Γεωργίας κ. **Χριστοδούλου** και επέτυχεν την συναίνεσιν αυτού διά την παραχώρησιν του ως άνω γηπέδου, πλην όμως ο Υπουργός έθεσεν τον όρον της συστάσεως υπό των Ρουμελιωτών Κοινοφελούς Ιδρύματος, προς το οποίον θα εγένετο η παραχώρησις. Εν τω μεταξύ η Ένωσις υπέβαλεν προς τον Υπουργείον Κοιν. Προνοίας αίτησιν περί συστάσεως ερανικής επιτροπής διενεργείας εράνου μεταξύ των απανταχού Ρουμελιωτών διά την σύστασιν ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ. Ούτως εξεδόθη το υπ' αριθ. 66/1967 ΒΔ περί συστάσεως Ερανικής Επιτροπής εκ 15 επιφανών Ρουμελιωτών. Εν συνεχεία η Ένωσις επέτυχεν την έκδοσιν της υπ' αριθ. 6523/1967 διαταγής του Υπουργού Εσωτερικών συμπατριώτου μας **Χριστοφόρου Στράτου** προς τας Νομαρχίας της Ρούμελης, όπως μεριμνήσουν διά την προαιρετικήν αναγραφήν υπό των Δήμων και Κοινοτήτων εις τον προϋπολογισμόν του έτους 1967 αναλόγου εισφοράς υπέρ της ιδρύσεως του Π.Κ.Ρ.

Ούτως εχόντων των πραγμάτων κατά την συνεδρίασιν της 6-3-1967 των μελών της Συγκλήτου υπό την προεδρίαν του **Ν. Παπαρρόδου** εξετέθησαν τα πράγματα λεπτομερώς υπό του **Γ. Κλεφτοδήμου** και ετονίσθη ότι ο έρανος δεν πρόκειται να ενεργηθή και αποδώση εις το εγγύς μέλλον και συνεπώς δέον όπως εξευρεθή έτερος τρόπος δημιουργίας του πρώτου αναγκαίου διά την σύστασιν κεφαλαίου.

Κατόπιν τούτου ο προεδρεύων της Συγκλήτου **Ν. Παπαρρόδου** επρότεινεν εις τα μέλη να εξετασθή εάν είναι δυνατόν να δημιουργηθή δι εισφοράς των μελών το πρώτον απαιτούμενον κεφάλαιον διά την σύστασιν του Ιδρύματος. Εις το σημείον αυτό ο συγκλητικός αείμνηστος **Χριστόφορος Κατσάμπας**, λαβών τον λόγον ηρώτησεν ποίον το απαιτούμενον κατ' αρχήν χρηματικόν ποσόν και όταν έλαβεν την απάντησιν ότι τούτο δεν πρέπει να υπολείπεται των 50.000 δρχ., ούτος εδήλωσεν ότι διαθέτει το ποσόν αυτό των 50.000 δρχ. Επηκολούθησαν τις ημέρες εκείνες και άλλες εισφορές των μελών της Συγκλήτου και της Ενώσεως και συνεγκεντρώθη τελικώς το ποσόν των 172.000 δρχ., το οποίον απετέλεσεν το πρώτον κεφάλαιον του Ιδρύματος. Εν τω μεταξύ ωρίσθη ημέρα υπογραφής της συνταχθείσης Ιδρυτικής Πράξεως συστάσεως του Ιδρύματος η 16η Μαρτίου 1967.

Πράγματι, ην ανωτέρω ημερομηνίαν ενώπιον του συμπατριώτου μας, εκ Φθιώτιδος, συμβ/φου Αθηνών Ευαγγέλου Κατσάνου υπεγράφη από 53 Ρουμελιώτας μέλη της συγκλήτου και του **ΔΣ** της ΕΑΡ η υπ' αριθ. 20951/16-3-67 συμβολαιογραφική πράξις συστάσεως Ιδρύματος υπό την επωνυμίαν "ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ", ήτις πράξις ενεκρίθη νομίμως υπό της Πολιτείας εκδοθέντος του υπ. αριθ. 371/1967 Β.Δ/τος.

Ύστερα από ένα χρόνον περίπου υπεγράφη και η υπ' αριθ. 89/14-5-1968 πράξις του Υπουργικού Συμβουλίου, δημοσιευθείσα εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, διά της οποίας παρεχωρήθη κατά χρήσιν για 75 χρόνια εις το ΠΚΡ το εν Αθήναις και επί της οδού Σίνα και Αρακάβης οικόπεδον του Ελληνικού Δημοσίου, εμβαδού περίπου 1.600 τ.μ., μετά της επ' αυτού πεπαλαιωμένης οικοδομής υπό τους όρους τους αναφερομένους εις την πράξιν αυτήν του Υπουργικού Συμβουλίου, δηλ. της ανεγέρσεως μεγάρου του ΠΚΡ κ.λπ.

Το όνειρον του αειμνήστου **Ι. Παπακωνσταντίνου** και όλων των Ρουμελιωτών έγινε πλέον πραγματικότης. Το Ίδρυμα του ΠΚΡ συνεστήθη. Το οικόπεδον διά την ανέγερσιν Μεγάρου παρεχωρήθη στο Ίδρυμα από το Ελληνικόν Δημόσιον. Αλλά αυτά ήσαν η αρχή. Ύστερα άρχισε ο αγών δρόμου διά την εκπόνησιν και έγκρισιν των σχεδίων αρχιτεκτονικών και πάσης φύσεως σχεδίων,

την έκδοσιν της αδείας οικοδομής και την έναρξιν των εργασιών ανοικοδομήσεως του Μεγάρου.

Στις 23-11-1969 παρουσία των κρατικών αρχών και με συμμετοχήν πλήθους Ρουμελιωτών και κατοίκων της περιοχής σε μια λαμπρά και πανηγυρική τελετή ετέθη ο θεμέλιος λίθος ανεγέρσεως του Μεγάρου.

25 ολόκληρα χρόνια διήρκεσαν οι εργασίες ανεγέρσεως και αποπερατώσεως του Μεγάρου εν μέσω πολλών προβλημάτων τεχνικών και οικονομικών δυσχερειών και παρατεταμένων διακοπών, λόγω ελλείψεως χρημάτων. Αλλά τιο έργον αυτό επιτέλους ετελείωσεν. Αι εκάστοτε διοικήσεις του Ιδρύματος στο διάστημα αυτό συνεχείς και αόκνους προσπάθειάς κατέβαλον διά την επίλυσιν των πάσης φύσεως αναφυσόμενων προβλημάτων.

Και εις το σημείον αυτό, αγαπητοί μου ρουμελιώτισσες και ρουμελιώτες, επειδή εις την διαδρομήν των όσων σήμερον σας εξέθεσα ανεφέρθη κατ' ανάγκην και εις ωρισμένα πρόσωπα ονομαστικώς, θα ήτο παράλειψίς μου να μην αναφερθώ στην παρούσα ομιλία μου στη μεγάλη συμβολή προς το Ίδρυμα δύο αξίων Προέδρων του Ιδρύματος.

Ο πρώτος εξ αυτών είναι ο κ. **Γ. Κώνστας**, επίτιμος Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, ο οποίος διετέλεσε Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ιδρύματος από το 1983-1991. Στο διάστημα τούτο, εκτός άλλων σημαντικών υπηρεσιών προς το Ίδρυμα προσέφερε σ' αυτό μίαν μεγάλην υπηρεσίαν. Με το κύρος που διαθέτει και τις γνωριμίες του κατάφερε να αποτρέψη την απαλλοτρίωσιν και δημοτικοποίησιν του Μεγάρου του Ιδρύματος, από την οποίαν εκινδύνευεν τούτο, την εποχήν εκείνην.

Ο δεύτερος Πρόεδρος είναι παριστάμενος και στη σημερινή εκδήλωση επίτιμος Πρόεδρος του Ιδρύματος και πρώην Πρωθυπουργός κ. **Ιωάννης Γρίβας**, ο οποίος διετέλεσεν Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ιδρύματος από το 1991-1994 και προσέφερε σημαντικές υπηρεσίες προς το Ίδρυμα. Με το τεράστιο κύρος του και την γενικήν εκτίμησιν της οποίας απολαμβάνει και με συνεχείς παραστάσεις προς τους αρμοδίους Υπουργούς και κρατικούς λειτουργούς, αλλά και προς ιδιώτας, κατάφερε να δοθούν εις το Ίδρυμα τα απαραίτητα χρηματικά κονδύλια διά την πλήρη αποπεράτωσιν όλων των ημιτελών (πλην του ισογείου) ορόφων του Μεγάρου και να αγορασθή και ο εξοπλισμός σε έπιπλα και λοιπά χρειώδη του κτιρίου.

Επί των ημερών του Προέδρου κ. **Ιωάννου Γρίβα** μετά την πλήρη αποπεράτωσιν και εξοπλισμόν του Μεγάρου ετετέλεσθησαν την 27-6-1993 και τα εγκαίνια αυτού σε μια λαμπρά και πανηγυρική τελετή.

Αλλά, όπως προανέφερα, η συμβολή και η προσήκουσα τιμή όλων εκείνων των Ρουμελιωτών που κατά καιρούς καθ' οιονδήποτε τρόπον προσέφεραν τις υπηρεσίες των στο Ίδρυμα θα καταγραφούν μελλοντικώς εις την ιστορίαν του Ιδρύματος.

Σήμερον όμως τιμούμε την μνήμην του αιμνήστου Προέδρου **Ι. Παπακωνσταντίνου**, του αξίου και λαμπρού αυτού Ρουμελιώτου, ο οποίος επί 30 σχεδόν χρόνια ήτο εδώ παρών καθημερινώς μέχρι τις τελευταίες ημέρες της ζωής του, πλησίον στα προβλήματα και αντιμετώπος με αυτά και τις δυσχέρειες που κάθε τόσο ανεφύοντο. Το Ίδρυμα ήτο γι' αυτόν το τρίτο παιδί του. Αφιέρωσε όλες τις δυνάμεις του σ' αυτό. Ήταν η ψυχή του Ιδρύματος και ο πρωτεργάτης αυτού του Μεγάρου, το οποίον μεγαλοπρεπώς, υπερήφανο και επιβλητικό υψώνεται σήμερον στο Κέντρον των Αθηνών, στην οδόν Σίνα, Δαφνομήλη και Αραχώβης, μέσα στο καταπράσινο άλσος και περιβάλλεται από Πνευματικά Ίδρύματα όπως είναι ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Πευκακίων, η Γερμανική Εκκλησία, το Γαλλικό Ινστιτούτο και η Γαλλική Σχολή Αθηνών, που προσδίδουν ακόμη περισσότερη λαμπρότητα, επιβλητικότητα και σπουδαιότητα στο μνημειώδες αυτό έργο για τη Ρούμελη και τους Ρουμελιώτες.

Γι' αυτό όλοι οι Ρουμελιώτες θα αισθανόμεθα αιωνίαν ευγνωμοσύνην, δι' όσα ο αιμνήστος Πρόεδρος **Ιωάννης Παπακωνσταντίνου** προσέφερε στο Ίδρυμα και στη Ρούμελη.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του!

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Του Πρωτοπρεσβυτέρου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Λαμβάνω αφορμήν από το άρθρον του Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου π. **Δοσιθέου Κανέλλου**, ηγουμένου της Ι. Μονής Τατάρνης Ευρυτανίας του "Καρδιακού φίλου μου", στο περιοδικόν "**Ρίζα Αγρινίου**", που επιγράφεται "*Νοσταλγίες και αναμνήσεις*", διά τον επίσκοπον κυρόν **Χριστοφόρον**, Μητροπολίτην Ναυπακτίας και Ευρυτανίας από του έτους 1945 έως του έτους 1958, ότε εξεδήμησεν εις Κύριον.

Είμαι ιερόπαις και ο πατέρας μου από την ηλικίαν των 4 ετών μου ενεφύτευσεν εις την παιδικήν μου τότε καρδίαν τον ζήλον προς ιερωσύνην. Ο πατήρ μου το 1948 ησθένησεν από πυώδη νεφρίτιδα. Εκείνην την μαύρην και χαλεπωτάτην εποχήν είμεθα πρόσφυγες εις την πρωτεύουσαν της Ευρυτανίας, το Καρπενήσιον.

Ο Μητροπολίτης μας μαθών ότι "ο Παπασπύρος ήτο ασθενής" αμέσως ήλθεν εις ένα χαμόσπιτο όπου εμέναμε διά να δη τον ασθενή πατέρα μου, όπως και την αείμνηστο μητέρα μου, που και εκείνη ήτο βαρύτατα ασθενής. Δεν υπήρχε καρέκλα να καθίσει παρά μόνον ένα ξύλινο κάθισμα. Κατεδέχθη ο Δεσπότης, εκάθισε εις το κάθισμα, εθώπευσε τον πατέρα μου, του έδινε κουράγιο και ενθυμούμαι που του έλεγε: *"αδελφέ Παπασπύρο, μη στενοχωρείσαι, θα γίνεις καλά, θα ξαναλειτουργήσεις, θα ξαναμαζεύεις το σκόρπιο ποίμνιό σου, είσαι νέος. Και συ, καλή Πρεσβυτέρα, θα γίνεις καλά και θα χείρεσαι τα παιδάκια σου"*. Εκάθισε πλέον των δύο ωρών και η κουβέντα το έφερε και θυμήθηκα και οι δύο την Εκστρατεία της Μικράς Ασίας. Εκείνος ως Επιτελικός Αξιωματικός, όπως αργότερα μου έλεγε, ο δε πατήρ μου ως απλούς στρατιώτης.

Όταν ήλθε εις το "χαμόσπιτο" δεν ήλθε με "άδεια χέρια", όταν έφυγε άφησε πίσω την ελπίδα και την αισιοδοξία.

Ο πατήρ μου απεβίωσεν εις ηλικίαν 46 χρόνων από εγκληματικήν αδιαφορίαν των ιατρών και μετά από 9 μήνες τον ηκολούθησε και η πρεσβυτέρα του. Ημείς τα 3 ορφανά εμέναμε εις τον δρόμον. Δεν είχαμε κανέναν να μας προστατέψει, παρά μίαν αδελφήν της μητρός μου.

Ο Μητροπολίτης Χριστοφόρος εστάθη πλησίον και δεν μας αφήκεν, δεν μας εξέχασε. Εκείνος μου ενδυνάμωσε την έφεσιν να γίνω κληρικός. Μετά πολλών στερήσεων και δυσκολιών ετελείωσα το δτάξιον Γυμνάσιον. Ο πόθος μου ήτο να γίνω κληρικός. Δεν είχα την δυνατότητα να σπουδάσω. Επεθύμουν να φοιτήσω εις το Ριζάρειον Φροντιστήριον εις Αθήνας. Με τι έξοδα, με τι εισιτήρια να κατέβαινα από το χωριό μου εις Αθήνας; Πάλι ο Θεός τα έφερε ευνοϊκά. Επήγα εις Αθήνας, διεγωνίσθη εις τας κατακτητήριους εξετάσεις και εισήχθην πρώτος από τους 250 διαγωνιζομένους.

Το πρώτο σχολικό έτος ήτο το 1953-54. Εκείνην την περίοδον ο Δεσπότης μου ήτο Συνοδικός. Δεν είχε ιδικήν του οικίαν, έμενε εις ένα πτωχόν ξενοδοχείον της Ομονοίας. Όταν έμαθεν ότι είμαι σπουδαστής εις το Φροντιστήριον με επεσκέφθη και έκτοτε όταν δεν είχα μαθήματα επήγα εις το απέρητον δωμάτιόν του και τον ήκουα ηδέως να μου ενισχύει την πίστιν μου προς τον Θεόν και την αγάπην μου προς την ιερωσύνην. Δι εμέ ήτο καθηγητής και καθηχητής μου. Όπου και αν ελειτουργούσε εις την Πρωτεύουσαν με έπαιρνε μαζί του και έμαθα να τον ντώνω με τα άμφιά Του και να ψάλλω. Τα καλοκαίρια των ετών 1954-55 περιόδευσε το μεγαλύτερο μέρος της Ευρυτανίας, όχι με αυτοκίνητο αλλά με ζώα. Εκεί έβλεπα το Δεσπότη να σαγηνεύει τους ανθρώπους. Εις το μυαλό μου ήρχετο η εικών του Χριστού μας που έθελγε τα πλήθη των ανθρώπων. Εις τους πτωχούς έδιδε χρηματικήν βοήθειαν. Ο ίδιος όμως ζούσε με ολιγάρκειαν. Το φαγητό του ήτο λιτή όριζα με λεμόνι.

Συχνά μου εδιηγείτο ιστορίες επί Πρωτοσυγγελίας του δίπλα εις τον Αρχιεπίσκοπον και Αντιβασιλέα Δαμασκηνόν, κατά την περίοδον της Κατοχής, καθώς και τους κινδύνους που διέτρεξε.

Ήλθε δι εμέ και η ευλογημένη ώρα να χειροτονηθώ ιεροδιάκονος. Ετακτοποίησα τα δικαιολογητικά, τα υπέβαλα εις την Μητρόπολιν και θα με χειροτονήσει την 2αν Μαρτίου. Όμως μία φοβερή γαστρορραγία έριψε τον ευλογημένον Επίσκοπον εις την κλίνην και εισήλθεν εις την κλινικήν "Άγιος Παύλος" επί της οδού Μαινάνδρου. Τον επεσκέφθην και εκείνος έβαλεν την τελευταίαν υπογραφήν Του διά να χειροτονηθώ. Με την άδειάν Του με χειροτόνησεν ο τότε Χριστουπόλεως και μετέπειτα Μητροπολίτης Ελευθερουπόλεως, ο εκ Ναυπάκτου καταγόμενος κυρός Αμβρόσιος Νικολάου.

Αμέσως μετά την χειροτονίαν μου έσπευσα εις την κλινικήν να υποβάλω τα σέβη μου και να τον ευχαριστήσω. Μόλις με είδεν έκλαυσεν, με ηυλόγησεν και μου είπε: "Διάκο μου, προσεύχου να γίνω καλά και μετά το Πάσχα θα δης πόσο υψηλά θα σε ανεβάσω".

Όμως το Πάσχα του έτους εκείνου το έκαμε εις το υπερουράνιον Θυσιαστήριον, διότι την 31ην Μαρτίου μετέβη εις τους Ουρανούς προς συνάντησιν του Τριαδικού Θεού, τον οποίον με πάθος ηγάπησεν. Αρχιερεύς ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ.

Άνθρωπος του Θεού. Αρχιερεύς πένης. Αρχιερεύς απλούς. Αρχιερεύς καλλιφωνότατος, Μουσικολογιότατος, εγνώριζε την Βυζαντινήν Μουσικήν όσον ολίγοι. Αρχιερεύς Θεάρεστος και διά τον λαόν γνήσιος. Διά τους κρατούντας της εποχής εκείνης "φιλοκομμουνιστής".

Αρχιερεύς ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ, μιμητής του Χριστού και των Πατέρων της Εκκλησίας.
Του Αρχιερέως Χριστοφόρου, Αιωνία η Μνήμη!

Πρωθιερεύς **Δημήτριος Παπασπύρος**
Προϊστάμενος του Ιερού Ναού
Αγίας Τριάδος Νικαίας - Κορυδαλλού.

ΤΗ ΝΥΦΗ ΘΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝΕ...

Τη νύφη θα περάσουνε
κι η ρούγα αναφτουρίζει.
Στο πιάτο τα ροδόφυλλα
στην κίκαρη το ρίζι,

κ' οι ευχές σα ροδοστάλαμα
- Να ζήσει, να ριζώσει,
και στων παιδιών μας, άμποτες,
η Παναγιά να δώσει!

Κοκκίνιζαν τ' αμούστακα...
και μια μικρούλα -ο Γιούδας!
να μη γελάσει, δάγκωνε
την άκρη της πλεξούδας...

Αθανάσιος Κυριαζής

Η ΑΝΥΠΑΚΟΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ Γ.Ε.Σ. ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΗ ΝΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟ 1940 - Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Γράφει ο **Κώστας Καντάς**

Η συνεχιζόμενη αποστολή ιταλικών στρατευμάτων από τον Απρίλιο του 1939 έως το καλοκαίρι του 1940 στην Αλβανία, οι κατακτήσεις του Χίτλερ στον ευρωπαϊκό χώρο και οι πληροφορίες από τον Έλληνα πρεσβευτή από τη Ρώμη εδραίωναν την άποψη ότι είναι πιθανότατα μια εισβολή των ιταλικών στρατευμάτων από την Αλβανία. Γι' αυτό η Μεταξική κυβέρνηση εκτός από το ποσόν των 480 εκατομμυρίων δρχ., που έστειλε για την αποπεράτωση οχυρών και μάλιστα το συντομότερο δυνατόν στο Ρούπελ, ενέκρινε και 85 εκατομμύρια για οχυρά στα ελληνοαλβανικά σύνορα επιζητούσα από το Μέγαρχο στρατηγό **Κατσιμήτρο** της 8ης Μεραρχίας μας την εσπευσμένη αποπεράτωση τους από το Ιόνιο έως την Κόνιτσα.

Ταυτόχρονα το απόρρητο καταρτισθέν σχέδιο του Γ.Ε.Σ. μας απέβλεπε χαλαρή άμυνα σε περίπτωση εισβολής από την Αλβανία στην προκάλυψη και τη γραμμή από τη Θεσπρωτία έως την Πίνδο και την τακτική σύμπυξη της 8ης Μεραρχίας μας κάτωθεν του Μετσόβου, των Ιωαννίνων και της Παραμυθιάς, αφού πλέον επιτρέπει ο χρόνος και ενισχυθεί με την ενδυνάμωσή της από τις εφεδρείες που θα προστρέξουν είτε πεζοπορώντας είτε με κάθε εξοικονομούμενο μεταφορικό μέσο.

Όμως, μελετώντας ο **Κατσιμήτρος** το επιτελικό σχέδιο του Γ.Ε.Σ. εδραίωνε την άποψη ότι στην τελική γραμμή αντίστασης και αντεπίθεσης θα είχε κατέλθει ολόκληρος ο όγκος του πληθέστερου ιταλικού στρατού και η αποχώρηση των Ελλήνων μαχητών θα έκαμπε το φρόνημά τους. Επομένως, υπήρχε μέγας κίνδυνος να μη συγκρατηθούν οι ιταλικές ορδές του διαβόητου Μουσολίνι, αλλά επισήμως δεν αντέδρασε και επιδίωξε η αντίσταση να εκδηλωθεί χωρίς να μετακινήθούν οι ελληνικές δυνάμεις από τη γραμμή και τα οχυρά Καλαμά, Καλπάκι και Κόνιτσας, Πίνδου. Δεν έπρεπε οι Ιταλοί να εισέλθουν σε καμιά ελληνική π-όλη και μάλιστα των Ιωαννίνων για να θριαμβολογήσουν. Τα οχυρά όμως με το ποσό των 85 εκατομμυρίων ήταν ανεπαρκή.

Ως εκ τούτου ο στρατηγός **Κατσιμήτρος** περιήγαγε όλα τα χωριά της Ηπείρου μας και επεκαλέσθη την εθελοντική εργασία των Ελλήνων, οι οποίοι πρόθυμα προσφέρθηκαν. Έτσι, κατασκεύασε ο στρατηγός αφανή οχυρά στα οποία θα ήταν προφυλαγμένοι οι μαχητές μας με τον οπλισμό τους, σε επιλεγμένα σημεία της γραμμής ευθύνης της 8ης Μεραρχίας και κυρίως στους λόφους του Καλπακίου, απ' όπου διερχόταν η οδός Κακκαβιάς - Ιωαννίνων. Όμως μέχρι το πρωινό της 28ης Οκτωβρίου δεν εξεφράσθη ο στρατηγός κατά του σχεδίου του Γ.Ε.Σ., αλλά την προηγούμενη, 27-10-40, αφού διαπίστωσε ότι η εισβολή των Ιταλών ήταν αναμενόμενη, εξέδωσε ημερήσια διαταγή με την οποία συνιστούσε αντίσταση μέχρι εσχάτων, για να διαφυλαχτεί η ακεραιότητα του ελλαδικού χώρου, ενώ το πρωινό της 28-10-40 στην σύντομη ημερήσια διαταγή του από το στρατηγείο του στη σπηλιά του Καλπακίου υπενθύμιζε στους άντρες της μεραρχίας του ότι έφτασε η ώρα να υπερασπιστούν την ακεραιότητα του εδάφους μας και να αποδείξουν ότι είναι γνήσιοι απόγονοι των προγόνων μας.

Για το στρατηγό **Κατσιμήτρο** το Καλπάκι ήταν οι Θερμοπύλες των Ιωαννίνων. Εάν οι ορδές του Ντούτσε περνούσαν από το Καλπάκι και έπεφταν στα χέρια τους τα Ιωάννινα, οι Ιταλοί θα θριαμβολογούσαν και το ηθικό των Ελλήνων υπερασπιστών θα είχε τρωθεί. Άρα είχε αποφασίσει να παρακούσει την εντολή του Γ.Ε.Σ. και γι' αυτό επικαλούσε από τα στελέχη και τους μαχητές άμυνα μέχρις εσχάτων.

Από τις 30 Οκτωβρίου οι ιταλικές δυνάμεις περπατούσαν στο ελληνικό έδαφος, αφού οι φρουροί μας ύστερα από μερικές βολές κατά των Ιταλών εγκατέλειψαν τα συνοριακά μας φυλάκια και

αναγνωριστικά ιταλικά αεροπλάνα κατόπτειαν την αμυντική γραμμή της 8ης Μεραρχίας μας για να εντοπίσουν τα οχυρά αντίστασης των Ελλήνων. Την 9η πρωινή της 3ης Νοεμβρίου σμήνη ιταλικών βομβαρδιστικών "Ντακότα" συνοδευόμενα από μαχητικά κατά σμήνη άρχισαν σφοδρούς βομβαρδισμούς καθ' όλη τη γραμμή άμυνάς μας και κυρίως στους λόφους του Καλπακίου και περισσότερο στον τομέα Νεγράδων, το ύψωμα Γραμπάλα, τη μονή Βελλά και το αεροδρόμιο των Ιωαννίνων, αλλά οι βόμβες έπεφταν στα άδεια εμφανή οχυρά του Καλπακίου.

Κατά το μεσημέρι αποσύρθηκε η αεροπορία και άρχισε το ιταλικό πυροβολικό για ώρες να σφυροκοπά τους 2 λόφους γύρο από το Καλπάκι. Μόλις σταμάτησε το πυροβολικό άρχισε η προώθηση του ιταλικού πεζικού για να διέλθει από το Καλπάκι και να πάρει το δρόμο για τα Ιωάννινα. Παράλληλα με σφοδρότητα πυρά οι Ιταλοί περνούν τον ποταμό Καλαμά, διότι την πληθώρα των επιτιθέμενων Ιταλών δεν την άντεξαν τα ελληνικά πυροβολεία και πολυβολεία.

Ευτυχώς το ελληνικό πυροβολικό από θέσεις αφανείς που είχαν προκαθοριστεί μήνες πριν από τον εμπειρότατο συνταγματάρχη του πυροβολικού μας άρχισε σφοδρότατο βομβαρδισμό κατά του ιταλικού πεζικού στα Σουδενά και στο δρόμο προς το Καλπάκι, που προασήγγιζε σε αυτό με αποτέλεσμα να υποστεί φονικό και επιζήσαντες να σκορπίσουν προς το Χάνι της Καλλιθέας εγκαταλείποντας πολύ πολεμικό υλικό. Αλλά την επομένη, 3-11-40, επανέρχονται οι Ιταλοί για να διασπάσουν τα εμπόδια του Καλπακίου. Προηγούνται 40, περίπου, τανκς, ακολουθούν ένοπλοι μοτοσυκλετιστές και στη συνέχεια το πεζικό. Τα τανκς προσεγγίζουν στο στενό, ανάμεσα σε 2 λόφους όπου στο δρόμο είναι μπηγμένες κάθετα σιδηροδροκοί των γραμμών του τρένου και διακόπτουν την πορεία τους.

Ο στρατηγός Κατσιμήτρος έχει δώσει εντολή να μην ρίξουν, εάν δεν διατάξει πυρ, διότι περιμένει να συσσωρευτούν οι επιδρομείς εποχούμενοι και πεζοί στη μικρή πεδιάδα του Καλπακίου. Τη νύχτα έριξε άφθονο νερό και η γη είναι μουλιασμένη. Στα οχυρά του Κατσιμήτρου έχουν πλήρη κατόπτευση και στόχευση όλα τα κρυμμένα όπλα και οι μαχητές μας έχουν το δάκτυλο στη σκανδάλη. Όταν ο Κατσιμήτρος βλέπει από το κρυφό παρατηρήριό του ότι οι συσσωρευμένοι Ιταλοί έχουν ακινητοποιηθεί με στεντόρια φωνή κραυγάζει: "Ο Θεός μαζί σας! πυρ...ρ...ρ!" Τα καταγιστικά πυρά των Ελλήνων μαχητών κτυπούν ανελέητα όλο το δρόμο από την είσοδο στο Καλπάκι έως τις σιδηροδρομούς.

Η μάχη είναι φονικότατη. Τα τανκς σκορπάνε στην πεδιάδα, άλλα πέφτουν σε ναρκοπέδιο και ανατινάζονται, άλλα βουλιάζουν στα χωράφια και άλλα αχρηστεύονται από τα πυρά των Ελλήνων. Τρεις φορές οι πεζικάριοι των Ιταλών καταλαμβάνουν το ύψωμα Γραμπάλα αλλά στην τρίτη ανακατάληψή του από τους Έλληνες οι Ιταλοί έχουν πλέον καμφθεί και από όλο το Καλπάκι άρχισε η άτακτη υποχώρησή τους. Ταυτόχρονα οι Αλπινιστές του Μουσολίνι που είχαν ανεβεί στην Πίνδο απωθούνται και ο Αλέξανδρος Διάκος πέφτει νεκρός στο ύψωμα Φούκα, τη στιγμή που οι Έλληνες με την ορμητική προσπάθεια του υπολοχαγού τους καταλάμβαναν το ύψωμα οριστικά.

Το Καλπάκι με τους γενναίους μας υπερασπιστές έγιναν οι Θερμοπύλες της νεότερης ιστορίας μας. Οι Ιταλοί δεν πέρασαν προς τα Γιάννενα. Αν οι ορδές του Μουσολίνι περνούσαν από το Καλπάκι ο δρόμος για τα Γιάννενα ήταν πλέον αφύλακτος. Ο στρατηγός Κατσιμήτρος δικαιώθηκε. Η παρακοή του προς το σχέδιο του Γ.Ε.Σ. ήταν έξυπνη στρατηγική ενέργεια.

Ύστερα από τη συντριβή των Ιταλών στο Καλπάκι και στην Πίνδο ακολούθησαν 15 νίκες των Ελλήνων με εκείνη της εαρινής επίθεσης του 1941, αφού από τις 22 Δεκεμβρίου είχαν εκπορθήσει και τη Χιμάρα.

Ο Μουσολίνι είχε γίνει ράκος και στην πρόταση των επιτελών του να ζητηθεί πολιτική λύση απάντησε: "Προτιμώ να τινάξω τα μαυλά μου στον αέρα" και αργότερα μονολογώντας ακούστηκε να λέει: "Έκανα το μοιραίο μου λάθος εξαιτίας του Πράσκα".

ΤΟ ΚΑΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Γράφει ο **Μιχάλης Σταφυλάς**

Όλοι ξεκινήσαμε τη ζωή μας με το διάβασμα ενός σχολικού βιβλίου. Τα περιεχόμενά του όμως κάθε φορά άλλαζαν, ανάλογα με τα μυαλά των κυβερνητικών συμβούλων. Κάποτε τα "Ψηλά Βουνά" του Ζαχαρία Παπαντωνίου θεωρούνταν το ιδανικότερο Αναγνωστικό, που το χαιρόνταν πραγματικά τα μαθητούδια, γιατίμίλαγε για την καθημερινή τους ζωή και τα μάθαινε τόσα πράγματα γύρω από τη φύση και τις ομορφιές της. Αυτό όμως το Αναγνωστικό ήρθαν αργότερα ξυλοσχίστες αγράμματοι, που παρίσταναν τους Υπουργούς Παιδείας, και δεν το απαγόρευσαν μόνο, δεν το προσδιόρισαν ως αντεθνικό και αντιθρησκευτικό, αλλά το έκαψαν κιόλας στην Πλατεία Συντάγματος. Αργότερα ξαναμπήκε στα Σχολεία και θεωρήθηκε από Επιτροπή Παιδαγωγών σαν το "κατ' εξοχήν εθνικοθρησκευτικόν Αναγνωσματάριον".

Θυμάμαι στο χωριό μου, τη Γρανίτσα Ευρυτανίας, που υπηρέτησε σαν δάσκαλος ο Λάμπρος Παπαντωνίου, κι ο γιος του ο Ζαχαρίας έζησε εκεί ως τα 12 χρόνια του. Είχαμε έξι χωροφύλακες κι ένα δάσκαλο. Μετά το Λάμπρο Παπαντωνίου δάσκαλος έτυχε νάναι ο πατέρας μου κι έπρεπε να κάνει ταυτόχρονα μάθημα και στις έξι τάξεις του Δημοτικού. Η Επιθεώρηση τον είχε εφοδιάσει μ' ένα χοντρό τυφλοσούρη, ένα πολυσέλιδο καλοδεμένο βιβλίο με τίτλο "Άπασα Ύλη". Αυτή η ύλη έπρεπε να διδαχθεί. Καμιά παρέκβαση. "Θρησκευτικά" πουμίλαγαν για κόλαση και παράδεισο. Καθαρεύουσα που ήταν αδύνατο να τη κωνέψουμε (όπως κι ο δάσκαλος). Αναφορά σε καλούς βασιλιάδες και καλλίτερες βασιλίσσες και νά μια φωτογραφία του Θόδωρου Κολοκοτρώνη στον τοίχο δίπλα στο Χριστό, χωρίς ποτέ να μας πουν πως κάποτε η Πατρίδα ευγνωμονούσα τον είχε καταδικάσει σε θάνατο.

Μια φορά το χρόνο πέρναγε ένας παπάς εξομολόγος κι έπρεπε να εξομολογηθούμε και να του πούμε τις αμαρτίες μας, παιδιά δεκάχρονα - δωδεκάχρονα. Ήταν κάτι σαν συμπλήρωμα των "Θρησκευτικών". Πρωτοεξομολογήθηκα στα έντεκά μου κι ακόμα τρέμω από τις απειλές του εξομολόγου. "Αν αμαρτήσεις, θα πας στην κόλαση και θα βράζεις μέσα σε καζάνια... χωρίς να πεθαίνεις". Αλήθεια, σας εξομολογούμαι, και τώρα που έχω πολλές δεκαετίες στην πλάτη μου, πως εκείνος ο φόβος ελλοχεύει μέσα μου σα φίδι.

Η "Ιστορία" ύστερα που διδασκόμασταν - γιατί δεν είχαμε ξεχωριστά βιβλία Ιστορίας. Υποτίθεται Ιστορία, γιατί ήταν μια συλλογή ιστορικών γεγονότων ατάκτως ερριμένων στην "Άπασα Ύλη" που δεν είχαν και μεγάλη σχέση με την αλήθεια, όπως την ξέρουμε σήμερα. Μαθαίναμε για τους καλούς ζέονους προστάτες που ήρθαν "να μας εκπολιτίσουν" και μερικούς κακούς καπετάνιους που κλέβανε και τυραννούσαν τον κόσμο, επειδή το Κράτος μας ήταν φτωχό και δεν είχε χρήματα να τους ταΐζει.

Στο Σχολείο έρχονταν και μια φορά το χρόνο ο Επιθεωρητής της περιφέρειας που παρακολουθούσε τη διδασκαλία και βαθμολογούσε ανάλογα το δάσκαλο, που ο μεγαλύτερος βαθμός στον οποίο ανέβαινε ήταν του εισηγητή. Παρακολουθούσε τα μαθήματα και για τις έξι τάξεις και τα κόλπα του δάσκαλου να τιθασεύει τα μικρά ζιζάνια. Επίσημα και με τιμές η κλασική βέργα πάνω στην έδρα. Κάποτε που ο δάσκαλος θέλησε να ξεφύγει λίγο από τη διατεταγμένη ιστορική ύλη, ποιος είδε τον επιθεωρητή και δεν τον φοβήθηκε. Τον κατσάδιασε, αλλά δεν τον τιμώρησε, γιατί ο δάσκαλος είχε την πρόνοια να ψήσει ένα αρνί υποδεχόμενος την προηγούμενη μέρα τον ελεγκτή του.

Γιατί τα είπα όλα αυτά; Για να κάνουμε μαζί τη διαπίστωση πως γενιές ολόκληρες "γαλουχήθηκαν" πνευματικά μέσα σε μια βρώμικη κολυμβήθρα ψευτιάς και υποκρισίας. Αναδύονταν από τα σχολικά βιβλία που δεν έδιναν προοπτικές για ελπίδες και για ευκαιρίες να δούνε οι νέοι τη ζωή με άλλο μάτι.

Γι' αυτό ακριβώς, όταν ήρθαν σ' επαφή με τις νέες ιδέες που υπόσχονταν την αλλαγή των ό-

ρων ζωής αυτές οι καταπιεσμένες γενιές με την κατευθυνόμενη μόρφωση, που δεν ήταν καν μόρφωση, μήηκαν μπροστά. Και μαζί τους, ακόμα πιο μπροστά, οι εκπαιδευτικοί, που μια ζωή σήκωναν το βάρος ενός παράλογου παρεμβατισμού στη δουλειά τους.

Πολλά από τα βιβλία που άρχισαν να διαβάζουν ήταν κάποτε απαγορευμένα - όπως το Ευαγγέλιο μας στις μουσουλμανικές χώρες. Δεν ήταν εύκολος ο δρόμος για την αλλαγή, την πρόοδο και την αδερφοσύνη των λαών. Τα σχολικά βιβλία δεν βοηθούσαν καθόλου προς αυτήν την κατεύθυνση. Ο Τόμας Μουρ μιλώντας και για την ύλη των σχολικών βιβλίων, είχε γράψει στην "Ουτοπία" του: "Μπολιάζετε με μίσος τα παιδιά στην πιο τρυφερή τους ηλικία για να έχετε μετά την ευχαρίστηση να τα κρεμάτε".

Τα σχολικά βιβλία έχουν την ιδιότητα να μπολιάζουν τα παιδιά με κάθε είδους μίσος και η προσφερόμενη διά των σχολείων αμάθεια να τα οδηγεί σε κακούς πολύ συχνά δρόμους. "Ουδείς εκών κακός", έλεγαν οι Αρχαίοι μας σοφοί. Γι' αυτό, όταν σκιαγραφούμε τα κοινωνικά δεδομένα, καλό είναι να αναζητάμε και να αποκαλύπτουμε αυτό που δημιουργεί το κακό. Φυσικά κι αυτό που δημιουργεί τους κακούς.

ή Γερώντζια,,

Τάλλ / 98

Ο ΛΗΣΤΑΡΧΟΣ ΘΑΝΑΣΟΥΛΑΣ...*

Του Γιάννη Ράπτη

Τα δημοτικά τραγούδια που έχουν θέμα τους ληστές της μετεπαναστατικής Ελλάδας (1850-1900) λέγονται και "ληστοτράγουδα" γιατί έχουν σαν θέμα τους ληστές της εποχής, που θεωρούνταν από τα λαϊκά στρώματα, συνεχιστές της παράδοσης των αρματολών και των κλεφτών.

Το πλήρες όνομα του Θανασούλα ήταν Αθανάσιος Καλτσάς του Κωνσταντίνου. Γεννήθηκε το 1842 στο Κρίκελλο Ευρυτανίας όπου και ζούσε. Το 1865 παντρεύεται την Αικατερίνη Κασβίκη (γεννηθείσα το 1847) που καταγόταν από το Σούλι. Έκαναν ένα παιδί τον Κωνσταντίνο (1866). Ο Θανασούλας Καλτσάς δούλευε σαν ταχυδρόμος στην Ευρυτανία και την Ορεινή Ναυπακτία (Κραβαροχώρια). Σε κάποιο χωριό γνώρισε και ερωτεύτηκε τη γυναίκα του παπά και μετά μερικούς μήνες σφοδρού έρωτα, αποφάσισαν να εξοντώσουν αμοιβαία τους συζύγους τους. Ο Θανασούλας την έπνιξε τη γυναίκα του με το ζωνάρι του. Η παπαδιά όμως επιχειρώντας να σκοτώσει τον παπά με δηλητήριο, αποκαλύφτηκε από μια υπηρέτρια, που είχαν και έτσι έγινε γνωστή η σκευωρία των δύο εραστών. Ο Θανασούλας για να αποφύγει την τιμωρία, ανέβηκε στο βουνό (1876) και κατά τη συνήθεια της εποχής έγινε ληστής.

Στο βουνό συγκρότησε συμμορία, με άλλους τέσσερις ληστές μεγαλύτερους του. Τον Σπαθιά, τον Κωνσταντέλο, τον Τσιπούρα και τον Δουλαβέρη. Σύντομα έγινε αρχηγός τους. Το λημέρι τους ήταν κοντά στην Αράχοβα Ναυπακτίας και η περιοχή δράσης τους άρχισε από τα Άγραφα και έφτανε μέχρι το Ευηνοχώρι, κοντά στο Μεσολόγγι. Κάποτε συνελήφθη, μετά από προδοσία ενός γυρολόγου και κλείστηκε στις φυλακές του Ρίου (στο κάστρο). Σύντομα όμως δραπέτευσε και συνάντησε τους συντρόφους του, που έστησαν ενέδρα και έπιασαν τον γυρολόγο. Τον σκότωσαν ύστερα από φρικτά βασανιστήρια, γδέρνοντάς τον με στουρνάροπετρα!

Παρ όλα αυτά, άρχισε να αποκτά την αίγλη του λαϊκού ήρωα, γιατί - όπως όλοι οι ληστές της εποχής - μέρος των κλοπιμαίων το μοίραζε στους φτωχούς. Μια άλλη τακτική των ληστών για αλληλοβοήθεια, ήταν ν' αποκτούν φίλους μέσα από κουμπαριές. Έτσι ο Θανασούλας είχε κάνει κουμπάρους τους Σισμαναίους από την Αράχοβα Ναυπακτίας. Ενός απ' αυτούς, του Γιώργου Σισμάνη, του βάφτισαν το παιδί, ενώ παράλληλα είχε φιλενάδα τη γυναίκα του.

Η Κυβέρνηση το 1870 είχε επικηρύξει τους ληστές και οι κουμπάροι τους Σισμαναίοι αποφάσισαν να τους εξοντώσουν. Τους κάλεσαν στο σπίτι τους για τραπέζι, αλλά ταυτόχρονα είχαν οπλίσει πολλούς δικούς τους. Όταν άρχισε το φαγητό, ο Γιώργος Σισμάνης σηκώθηκε και πήγε στο διπλανό δωμάτιο λέγοντας "φέρτε τις σαλάτες". Αυτό ήταν το σύνθημα. Παράθυρα και πόρτες άνοιξαν και οι ένοπλοι του Σισμάνη άρχισαν να πυροβολούν τους ληστές. Ο Κωνσταντέλλος σκοτώθηκε αμέσως. Βαριά τραυματίας ο Σπαθιάς, πέθανε μετά από λίγο και ο Θανασούλας τραυματισμένος πιάστηκε. Ζήτησε τότε να τον αφήσουν να πει ένα τραγούδι, θέλοντας να καθυστερήσει την εκτέλεση, με την ελπίδα να έλθει η χωροφυλακή και να γλιτώσει προσωρινά. Είπε το τραγούδι, αλλά αμέσως τον εκτέλεσαν. Ο Τσιπούρας και ο Δουλαβέρης πρόλαβαν και έφυγαν από έναν φεγγίτη και δεν ξανακούστηκε τίποτα γι' αυτούς. Σε ανταμοιβή της εκτέλεσης των ληστών, εκτός απ' το ποσό της επικηρύξης, κάποιος από τους κουμπάρους Σισμαναίους έγινε δήμαρχος (κοινοτάρχης) της περιοχής.

Ο Αντρέας Καρκαβίτσας επισκέφθηκε την περιοχή που έγινε το επεισόδιο μετά από είκοσι χρό-

* Αναδημοσίευση απ' το Ετήσιο Παν-Ναυπακτικό περιοδικό - βιβλίο "Η δάφνη" (2006) - περιοδική έκδοση του Πνευματικού Ομίλου Δαφνιωτών Ναυπακτίας, (Έτος 13ο). Ο Γιάννης Ράπτης είναι Φαρμακοποιός, συγγραφέας, Πρόεδρος της ΔΕΤΑΠ και κατάγεται από τη Ναύακτο.

νια. Εποχή που ζούσαν ακόμα πολλοί πρωταγωνιστές του επεισοδίου. Γράφει λοιπόν: "Διότι και δ' ημάς ήτο έκτακτος απόλαυσις το να εύρωμεν την παρελθούσαν νύκτα, μετά τόσων ημερών κακουχίας όλας τας απολαύσεις του βίου υπό την φιλόξενον στέγην των Σισμαναίων και διά τους οδηγούς μας το να ιδώσιν εκ του πλησίον την προσήνειαν των αρχόντων εκείνων. Κι ενώ ημείς ωμιλούμεν διά την γλυκειαν ήπταν και τας αναπαιτικές στρωμάδας, τας οποίας εγνωρίζομεν φευ! Ότι διά πολλάς ημέρας θα εστερούμεθα, οι ξεναγοί μας ησχολούντο περί την άλλην κατάστασιν των χθεσινών μας Αμφιπυρώνων. Και από της δικαιοσύνης ενός τούτων ως δημάρχου της κομματικής των επιρροής, της φιλοξενίας και του πλούτου των, έφθασαν αίφνης εις την δολοφονίαν τριών αρχιληστών.

Οι αρχιλησταί ούτοι ήσαν ο Κωνσταντέλλος, ο Θανασούλας και ο Σπαθιάς και εδολοφονήθησαν προ εικοσαετίας υπό των Σισμαναίων εντός του αυτού δωματίου, όπου ημείς εδειπνήσαμεν χθες. Διήρχοντον κάτω του χωρίου και ανήλθον ίνα επισκεφθώσι τους κουμπάρους των. Ήτο του αγίου Γεωργίου, ο κουμπάρος ήχεν εορτήν κι εκράτησεν αυτούς εις το δείπνον. Ενώ δε μόνοι εν τη αιθούση έπαιζον την πρέφαν, πυροβολισμοί εκ του παρακειμένου δωματίου έρριψαν αυτούς νεκρούς. Μόνος ο Θανασούλας έμεινε ζωντανός μέχρι της αυγής, καταρώμενος και ξεσχίζων τα χαρτονομίσματα αυτού και των συντρόφων του, ίνα μη τα ωφεληθούν οι δολοφόνοι. Επήδησαν δ' εκ του παραθύρου κι εσώθησαν φεύγοντες δύο έτεροι, εξ ων εις ο Τσιπούρας, την ωκυποδιάν του οποίου ζωηρώς εικονίζει η έκθεση ενός ενωμοτάρχου της εποχής εκείνης "... τον αρχιληστήν Τσιτούραν... φεύγη σαν λαγός, τα δάση τρίζουν, οι χωροφύλακες πυροβολούν σαν σε γάμο που εκάει ο τόπος και πού να τον ιδής!..."

Η δολοφονία αύτη των τριών αρχιληστών βαθείαν προξένησεν εντύπωσιν κι επέφερε καιρίαν πληγήν επί των ληστρικών συμμοριών. Αλλά βαθυτέραν επέφερε κατάπληξιν επί του ελληνικού λαού, όστις όσον και αν εχθρεύετο τους ληστές, εφοβείτο περισσότερο τον Ξένιον Δία. Και διά τούτο δεν παρεξενεύθη καθόλου όταν ήκουσα τους απλοϊκούς ξεναγούς μας εν αφελή κρίσει να καταδικάζωσι τους δολοφόνους και να τους καλούσι ψωμοπάτας. Τα αυτά δ' ήκουσα να καταράται και το δημοτικόν τραγούδι, το απορρέον εξ αυτών των σπλάχνων του λαού..."

Πολύ γρήγορα δημιουργήθηκε τραγούδι, για το επεισόδιο της δολοφονίας του Θανασούλα Καλτσά και των συντρόφων του. Πρώτος ο Καρκαβίτσας αποθησαύρισε την αρχική μορφή του τραγουδιού:

"Εσείς κουμπάραις βλάχισσαις, κουμπάραις βλαχοπούλες

Το Μάι να μην αλλάξετε, μη λαμπροφορεθήτε,

Τον Κωνσταντέλλο βάρεσαν Σπαθιά και Θανασούλα

Κι ο Θανασούλας χούγιαξε, κι ο Κωνσταντέλλος λέει:

- Το πού 'σαι Ντουλαβέρη μου και πρώτο παλληκάρι,

Πάω δυο λόγια να σου ειπώ τρία να σου μιλήσω

Φίλο μην αναμπιστευθής, φίλο μη βάλης μπέσα,

Ο φίλος φίδι γίνεται κι αστρίτης και σε τρώει.

Το λόγο δεν απόσωσε, το λόγο δεν απόειπε

Μια μπαταρία του ρίξανε απάνω εις το φαγί του

Αραχωβίτες τα σκυλιά οπού δεν έχουν μπέσα.

Ψιλή φωνίτσα σήκωσε σαν παλληκάρι πούταν.

Το πού 'σαι Θανασούλα μου, Σπαθιά και Ντουλαβέρη,

να πάρτε το κορμάκι μου, το έρημό μου σώμα,

Και να το πάτε 'ς τα βουνά ψηλά 'ς τα κορφοβούνια!

Πούναι τα κρύα τα νερά τα παγωμένα χιόνια.

Μην 'ήτε πως με σκότωσαν της έρημης μου μάννας

Μον' ήτε πως παντρεύηκα πολύ μακρυνά 'ς τα ξένα".

Από το τραγούδι αυτό δημιουργήθηκαν δυο τραγούδια κλέφτικα "της τάβλας" ή "του τραπεζιού".

Το "Μωρή κουμπάρα Γιώργαινα" και το "Δε στο πα 'γω Θανάση μου", που τα τραγούδησε αρχικά ο Παπασιδέρης (Κουλουριώτης). Στη βιβλιογραφία υπάρχουν δυο ακόμα καταγραφές του τραγουδιού. Η πρώτη το 1921 από τον Δημ. Λουκόπουλο και η δεύτερη το 1962 από τον Θ. Παπαθανασόπουλο. Στη δισκογραφία των 78 στροφών, υπάρχουν πέντε διαφορετικές εκτελέσεις του τραγουδιού, όλες στη δεκαετία του 1930. Μία οργανική και οι τέσσερις με λύγια.

Τον Κωνσταντίνο γιο του Θανασούλα μεγάλωσε η γιαγιά του. Παντρεύτηκε έκανε πέντε παιδιά. Άσχημο τέλος είχε κι αυτός. Σε μια φιλονικία έσπρωξε κάποιον, που πέφτοντας χτύπησε στο κεφάλι και πέθανε. Το 1916 ο γιος του τελευταίου εκδικήθηκε το θάνατο του πατέρα του, σκοτώνοντας τον Κωνσταντίνο Καλτσά με πιστόλι. Τα παιδιά του Κωνσταντίνου ήταν: Θανάσης, Δημήτρης, Αικατερίνη, Παναγιώτα και Γιώργος. Ο Δημήτρης έφυγε μετανάστης στην Αμερική και γυρνώντας εξαγόρασε από τους κατόχους τους τα όπλα και τα κοσμήματα του Θανασούλα. Σήμερα σώζονται κάποια στα χέρια απογόνων του. Απόγονοι του Θανασούλα υπάρχουν μόνο από τα κορίτσια της οικογένειας. Η Αικατερίνη Καλτσά παντρεύτηκε στο Ευηνοχώρι και ονομάστηκε Μούρκου, η δε Παναγιώτα στη Στυλίδα και ονομάστηκε Κρέτση.

Ο Γιάννης Ράπτης είναι τρισέγγονο του Θανασούλα Καλτσά.

Υπάρχουν στην οικογένεια πληροφορίες απ' την Αικατερίνη Μούρκου, καθώς και προσωπικά είδη του Θανασούλα.

ΤΟ ΣΗΜΑΔΕΜΑ

Γράφει ο **Θωμάς Β. Σταμούλης**

Πολλές φορές τα κοπάδια των ζώων στο δάσος, στις πλαγιές και στα ρέματα σμίγαν, όταν όμως χώριζαν μπερδεύονταν και από το ένα κοπάδι πηγαίνανε στο άλλο και αντίστροφα. Ο τσοπάνης δυσκολευόταν πολλές φορές να τα χωρίσει. Ένας άλλος λόγος ήταν ότι κάποιοι ασυνείδητοι κλέβανε κάποια κατσίκια ή αρνιά, τα κρατάγανε κλεισμένα αρκετόν καιρό και μετά τα απολάγανε στο κοπάδι και γινόταν σχεδόν αγνώριστα.

Οι κτηνοτρόφοι για να απαλλαγούν από τις δυο αυτές περιπτώσεις βρήκαν τη μέθοδο του σημαδέματος. Το σημάδεμα γινόταν στα αρνιά και τα κατσίκια τη Μεγάλη Πέμπτη για να μεγαλώσουν γρήγορα, όπως έλεγαν.

Η τελετή του σημαδέματος γινόταν ως εξής: Ο αρχηγός του κοπαδιού σηκωνόταν πρωί - πρωί, πλένονταν, έκανε την προσευχή του, έπαιρνε ένα ψαλίδι ή έναν καλοτροχισμένο σουγιά, έμπαινε μέσα στο μαντρί, στρεφόταν προς την ανατολή, έκανε το σταυρό του και το πρώτο κατσίκι ή αρνί που θα έπαινε το έταζε στον προστάτη άγιο του χωριού του, κόβοντας και τις δυο άκρες των αφτιών του (κουτσάφτικο). Αυτό ήταν "βακούφκο". Τα σημάδια ήταν τα εξής: Σχιζάφτικα, φουρκάφτικα,, μπροστοκλειδωτά, πισοκλειδικά και κουτσάφτικα. Σε ένα από αυτά τα σημάδια ο πρωτοσέλιγκας σημάδευε όλα του τα ζωντανά.

Φουρκάφτικο λεγόταν το ζώο που του έβγαζε ένα τελικό ν στις άκρες των αυτιών. Σχιζάφτικο λεγόταν το ζώο που του έσχιζε το ένα ή και τα δύο αφτιά. Μπροστοκεκ'θιδωτο λεγόταν το ζώο που στην άκρη του ενός ή και των δύο αφτιών έκοβε ένα μικρό κομμάτι σε σχήμα βυζαντινού ς. Πισοκλειδικο λεγόταν το ζώο που γινόταν το ίδιο πράγμα στο πίσω μέρος των αφτιών και κουτσάφτικο το ζώο που δείχε κομμένες και τις άκρες των αφτιών του, το "βακούφκο".

Ένας ζωέμπορος στο χωριό μου είχε δικό του τρόπο σημαδέματος. Είχε κάνει μηχανή που στο κέντρο της είχε το αρχικό γράμμα του επωνύμου του και τρύπαγε στη μέση του αφτιού και έβγαине το σχετικό γράμμα. Ποτέ οι κτηνοτρόφοι στο ίδιο χωριό δεν είχαν δυο το ίδιο σημάδι.

ΚΛΩΤΣΩΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ...

Γράφει η **Θέμις Σταφυλά**

Οι νέοι μας στα γήπεδα κλωτσάνε όλο και πιο μακριά την ελπίδα

Χρήστος Κατσιγιάννης

Τούτες τις μέρες όλο και πιο πολύ τριγυρίζει στο μυαλό μου μ' αυτούς τους στίχους του, ο ηθοποιός, ο ποιετής, ο φιλόσοφος, ο αξέχαστος φίλος, ο **Χρήστος Κατσιγιάννης**. Ο μικρός εγγονός της φίλης μου ο Ορέστης, ζήτησε για δώρο τα γάντια του Νικοπολίδη του ποδοσφαιριστή. Και η φίλη μου πάσχισε να τα βρει για να τον ευχαριστήσει τον εγγονό της.

Πώς γίνεται, πώς είναι δυνατόν να έχει πίσσει τέτοια υστερία μικρούς και μεγάλους με τη μπάλα; Ωραίος ο αθλητισμός δε λέω, μα αυτά που συμβαίνουν είναι τελείως τρελά και κουφά θα έλεγα, για να μην ξεφύγω από την μοντέρνα διάλεκτο. Ποιος έχει αφιονίσει άραγε τους νέους μας, ώστε ανάλογα με την έκβαση του παιχνιδιού να μεταβάλλονται σε άγρια θηρία, σε τσακάλια, σε κανίβαλους; Να σπάζουν, να ρημάζουν, να χτυπάνε και να σκοτώνουν: Πριν λίγο καιρό είχαμε έναν εικοσιπεντάχρονο νεκρό. Αυτός άραγε θα γίνει ήρωας; θα γράψουν γι' αυτό το παιδί ποιήματα που θα γίνουν τραγούδια; Έναν καιρό γράφονταν τραγούδια για ήρωες που δίναν τη ζωή τους για την πατρίδα. Και τέτοιους έχει πολλούς να δείξει η Ελλάδα. Από πού ν' αρχίσει κανείς. Από τους τριακόσιους που φύλαξαν Θερμοπύλες. Από τους επαναστάτες του εικοσιένα Κολοκοτρώνης, Καραϊσκάκης και άλλοι. Από τους αντιστασιακούς του τελευταίου πολέμου μας, Αρης Βελουκιώτης Ναπολέον Σουκατζίδης και άλλοι. Από τους τελευταίους Γρηγόρης Λαμπράκης, Σωτήρης Πέτρουλας και άλλοι. Όλοι αυτοί φύγανε για μια ιδέα, για έναν αγώνα, για κάποια ιδανικά. Αυτό το παιδί το εικοσιπεντάχρονο (Έτσι τον ακούω στα κανάλια) γιατί έφυγε; Ποιος κέρδισε από το χαμό του; Τι άφησε πίσω του; Εκτός από τη θλίψη των δικών του και την οργή όλων μας; Τώρα δόξα τω θεώ έχουμε ειρήνη και κουτσά στραβά όλοι λίγο πολύ τα φέρνουν βόλτα. Και τα παιδιά μπορούν ν' αγωνιστούν για κάτι καλλίτερο. Για γράμματα, για τέχνη, για καλές τέχνες, για επιστήμες. Γιατί κάποιος τα σπρώχνει σε δρόμους τέτοιους που δεν έχουν διέξοδο; Σε μονοπάτια μπερδεμένα και κακοτράχαλα που καταλήγουν πολλές φορές σε χαράδρες και γκρεμούς; Υπάρχει τάχα απάντηση;

Υποδοχή στα ανοιχτά

(Από το ιστορικό και κοινωνικό μυθιστόρημα του
Γιώργου Σταυράκη "ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΕΜΟΥ")

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Γνωριμία με την Αστυνομία

Η ώρα ήταν δέκα όταν ακούστηκε το κουδούνι του σπιτιού να κτυπά. Σκέφθηκε πως μπορεί να είναι η γειτόνισσα, που γνωριστήκανε εκείνες τις μέρες. Όπως ήταν με τη ρόμπα, πήγε και άνοιξε την πόρτα.

Μπροστά της αντίκρουσε δυο ένστολους άνδρες της Αστυνομίας Πόλεων.

- Καλημέρα σας, είπανε. Η Μάγκυ ανταπέδωσε την καλημέρα. Εδώ μένει ο κύριος Παπαδόπουλος; Πού είναι αυτήν την ώρα;

- Εντώ μένει, απάντησε η Μάγκυ σε σπαστά ελληνικά. Είναι my husband, ο άνδρας μου. Τώρα πάει Αθήνα να αγοράσει ψυγείο.

- Τότε, θα υπογράψετε εσείς, είπε ο πολισμάνος. Έχουμε σημείωμα από την Ασφάλεια να παρουσιαστεί στις 11 αύριο το πρωί. Κάτι ερωτήσεις θα του κάνουν και ύστερα θα φύγει. Δεν είναι τίποτα, συμπλήρωσαν καθησυχαστικά, τάχα.

Η Μάγκυ υπέγραψε και παρέλαβε την ειδοποίηση, μα τα ελληνικά της ήταν φτωχά. Αλλά και να γνώριζε τα ελληνικά, δε θα μπορούσε να διαβάσει ένα τόσο κακογραμμένο σημείωμα. Το απίθωσε πάνω στο σερβάν και περίμενε τον άνδρα της.

Εκείνος άργησε λίγο παραπάνω γιατί συνάντησε ένα φίλο του και κάθησαν να πιούνε μια μπύρα στο Ιντεάλ.

Ήταν τρεις το μεσημέρι όταν ο κυρ - Πούλος γύρισε στο σπίτι. Η Μάγκυ αφού τον καλοδέχθηκε, τού 'δωσε την ειδοποίηση.

Μέσα έγγραφε: *"Να παρουσιαστείτε αύριο, Τετάρτη, στις 11 η ώρα ακριβώς στην Ασφάλεια. Διεύθυνση τάδε. Παρακαλούμε να έχετε μαζί σας το διαβατήριό".*

Αμέσως πέρασε από το μυαλό του ο καλοντυμένος κύριος με τη γραβάτα, που τους έκανε τις περιεργες ερωτήσεις, πριν κατεβούν από το "Ολύμπια". Σκέφθηκε πάλι τον φίλο του τον Τομ, όταν του είπε εμπιστευτικά ότι ο ένας παρακολουθεί τον άλλον.

Η ψυχολογία του άρχισε να αλλάζει για το πώς βλέπει τους Έλληνες και τα φερσίματά τους. Τι δουλειά έχω εγώ στην Ασφάλεια, αναρωτήθηκε.

Στις έντεκα παρά πέντε ακριβώς χτυπούσε την πόρτα του γραφείου αριθμός 12, όπως έγγραφε το σημείωμα. Άνοιξε και μπήκε μέσα.

- Τι θέλει ο κύριος; φώναξε ένας που ήταν απέναντι.

- Είμαι ο κύριος Πούλος, που με καλέσατε για τις 11 η ώρα. Παπαδόπουλος θέλεις να πεις, τον διόρθωσε.

- Καθίστε έξω και περιμένετε, του είπε με βλοσυρό ύφος ο ίδιος άντρας. Μέσα στο γραφείο ήταν 3 άντρες. Ο ένας φορούσε στολή και οι άλλοι δυο πολιτικά. Και οι τρεις κάπνιζαν σαν αράπηδες. Το γραφείο ήταν ντουμάνι από το τσιγάρο.

Πέρασαν 10 λεπτά και ένας άντρας σηκώθηκε, άνοιξε απότομα την πόρτα και του είπε να μπει.

- Δώσε μας το Διαβατήριό, πρόσταξε ο ένας και πήρε μια ρουφιζιά καφέ με το τσιγάρο στο άλλο χέρι. Έβγαλε από το συρτάρι 2-3 διαβατήρια ακόμα και κοίταξε τις φωτογραφίες.

- Πόσα χρόνια έχεις στην Αμερική, κύριε Παπαδόπουλε;

- Κοντά στα σαράντα, απάντησε. Έφυγα όταν ήμουνα 17 χρονώ.
Ύστερα τού 'δωκε ένα κομμάτι χαρτί και του ζήτησε να γράψει τη διεύθυνση του σπιτιού του στο Σικάγο.

- Γράψε όλες τις συστάσεις που έμενες πριν.

Ο κυρ - Πούλος έγραψε τρεις ή τέσσερις διευθύνσεις, μα δε θυμόταν άλλες.

- Γράψε μας σε ποια διεύθυνση έμενες το 1947.

- Δε θυμάμαι, κύριοι, τόσο παλιά. Εμείς στην Αμερική αλλάζουμε αντρέσσα πολύ συχνά. Τότε ήμουν ακόμα παιδί. Έπαιρνα τα λιγοστά πράγματα που είχα και άλλαζα σπίτι μια και δυο φορές το χρόνο. Πώς θέλετε να τα θυμηθώ όλα αυτά; Τι σας χρειάζονται, δεν καταλαβαίνω.

- Αυτό είναι δική μας δουλειά, αγρίεψε ο ένας. Θα μας λες αυτά που σε ρωτάμε, πρόσταξε. Εδώ είναι Ελλάδα, δεν είναι Αμερική. Πόσον καιρό θα μείνεις στην Ελλάδα;

- Λέω για τρεις μήνες, μέχρι το τέλος του Σεπτέμβρη, απάντησε.

Μέσα από τη σκέψη του πέρασε η ιδέα. Αν είναι να έχω τέτοιες απρόσμενες γνωριμίες με την αστυνομία, φεύγω και σε λίγες μέρες, αν χρειαστεί, σκέφτηκε. Ύστερα σκέφτηκε τις κουβέντες που κάνουν οι πρωτοπόροι πατριώτες στις λέσχες και στα ρεστωράν του Σικάγου. Ένας ογδοντάχρονος που ξόδεψε όλη τη ζωή του στην Αμερική, έλεγε συχνά το ίδιο τροπάριο, που όμως ήταν αλήθεια. "Εγώ προτιμά να αγαπώ την πατρίδα μου από μακριά. Όταν μια φορά, πήγα κοντά της, η Ελλάδα μου φάνηκε σαν παλιά ιδιότροπη ερωμένη. Τη μια στιγμή σε τραβάει κοντά της σαν το μαγνήτη και την άλλη σε διώχνει με τα φερσίματά της".

Αυτή ήταν η δεύτερη φορά που τον ανέκρινε η ασφάλεια. Μια τρίτη θα ξεχειλιζε το ποτήρι. Δε θα ξαναρχόταν στην Ελλάδα. Είχε και δυσκολία με τη γυναίκα του, τη Μάγκυ, που ανησυχούσε με αυτά τα τερτίπια της επανάστασης.

Στις 10 Ιουλίου η οικογένεια έστειλε τα πράγματα με φορτηγό και με το λεωφορείο της γραμμής φτάσανε στο Τρανό Χωριό. Εκεί τακτοποιήθηκαν στο παλιό πέτρινο σπίτι, που έχτισε ο πατέρας του στα 1902. Η δροσιά της νύχτας και τα γάργαρα νερά στις πηγές άλλαξαν το σκηνικό. Καμιά σχέση με τη ζέση και το θόρυβο που είχε στη Νέα Σμύρνη.

Ο κόσμος τους καλοδέχθηκε. Οι γειτόνισσες τους πήγαιναν πεσκέσι φρέκα αβγά, ζαρζαβατικά και φρούτα της εποχής. Η κυρά - Μπιρμπίλω, η νατρντάνα, άμα έμαθε τον ερχομό τους, ετοίμασε μια κολοκυθόπιτα με τα χέρια της.

Ένα απόγευμα, με τη δύση του ηλίου, πήγε ντουγρού να επισκεφθεί τον Αμερικάνο και να του δώσει τη νόστιμη χωριάτικη πίτα. Ο κυρ- Πούλος την καλοδέχτηκε με το παραπάνω. Τώρα είχε κι ένα ακόμα λόγο. Έπρεπε να βρει τρόπο να πει δυο ζεστές κουβέντες να αλαφρύνει την ψυχή της χαροκαμένης μάνας.

- Καλώς τη χωριανή μ', την κυρά Μπιρμπίλω, είπε.

- Καλώς ήρθατε, κυρ-Πούλο μ'. Καλές διακοπές να περάσετε στο Τρανό Χωριό. Σας έφερα και μια κολοκυθόπιτα για πεσκέσι. Είμαι υποχρεωμένη απ' όσα κάματε να σώσετε το Θάνο μ'.

Η τύχη το 'φερε ανάποδα. Το παιδί δεν το προλάβανε οι γιατροί από την πούντα που άρπαξε, πάνω στα παλιοσιμμένα που κοιμόταν. Τώρα, τι άλλο να πω, ο Θεός να φυλάει τα παιδιά του κόσμου εκεί στα ξένα και στα μακρινά.

- Ναι, κυρα - Μπιρμπίλω, γεια στο κουράγιο σου. Ο Θάνος ήταν καλό και πανέξυπνο παλικάρι, αλλά ο Θεός διάλεξε να μας τον πάρει νέο. Ο χάρος, καμιά φορά, είναι σκληρός και άπονος. Πρώτα παίρνει τους καλούς ανθρώπους.

- Του κάματε τουλάχιστο κηδεία με τα έθιμα της εκκλησίας μας ή το παραπετάξατε το παιδί;

- Τι λες, κυρα - Μπιρμπίλω, στην κηδεία του Θάνου πήγαμε όλοι οι πατριώτες. Σύσσωμη η ομογένεια του Σικάγου. Να φανταστείς ότι εκεί ήταν και η Αμερικάνα νοσοκόμα που τον φρόντιζε στο Νοσοκομείο. Εκείνη έκλαιγε σα να τον είχε αδερφό. Έγιναν όλα στην εντέλεια και με το πα-

ραπάνω. Στον τάφο του άλαμε σταυρό από μάρμαρο ελληνικό. Απ' το ίδιο που βάνουν οι πλούσιοι.

Κείνη την ώρα μπήκε και άλλος κόσμος στο σπίτι και αλλάξαν κουβέντα.

- Άιτε τώρα να φεύγω εγώ, είπε η Μπιρμπίλω και τράβηξε κατά την πόρτα.

Πίσω της πήγε ο κυρ - Πούλος να την κουβεντιάσει ιδιαίτερα στην αυλή. Εκεί έβγαλε από την τσέπη του εκατό δολάρια και έκαμε να της τα δώσει. Εκείνη, παρά την αβάσταχτη στέρση που περνούσε, αρνήθηκε αν τα πάρει.

Τότε εκείνος τα έβαλε με το ζόρι στην τσέπη που είχε στην ποδιά της.

- Πάρτ' αυτά που σου λέω, ξέρω εγώ, τα χρειάζεσαι. Μπορεί να θέλεις να κάμεις μνημόσυνο στον θάνο, να του ανάψεις ένα κερί. Εγώ εδώ θα είμαι..

Οι δύο επισκέπτες που μπήκανε στο σπίτι, ήταν ο κυρ - Γραμματικός με το Ζαρίφη τον πολταξιδευμένο.

Κάθε φορά που ήταν ο κυρ - Πούλος στο Τρανό Χωριό αντάμωναν όλοι στο σπίτι του. Τις ζεστές μέρες του καλοκαιριού κάθονταν κάτω από τη δροσερή κληματαριά, στη μεγάλη πετρόστρωτη αυλή και κουβέντιαζαν τα παλιά.

Η Μάγκυ, παρ' ότι Αμερικανίδα, είχε συνηθίσει στα τραταρίσματα και τα μεζελίκια που ταιριάζουν με το ουζάκι και το καλό κρασί.

Ήταν πάντα πρόσχαρη και καταδεκτική με τον κόσμο. Έμαθε να χορεύει και ελληνικούς χορούς. Τον καλαματιανό και το συρτάκι τα χόρευε τέλεια. Έμαθε και τσαλίμια.

Κείνο το καλοκαιριάτικο απομεσήμερο έκατσαν γύρω από ένα ξύλινο τραπέζι με το λουλουδάτο πλαστικό τραπεζομάντιλο. Η Μάγκυ ετοίμασε μεζέ για τα ούζα και δεν άργησαν να φτάσουν στα κέφια.

Ο κυρ-Πούλος άναψε ένα πούρο Αβάνας και άκουγε το Ζαρίφη να μιλάει για τα μεγαλεία της Πόλης. Να μολογάει τα νεανικά παιχνίδια και τις ερωτοδουλειές που κάνανε νέα παιδιά στη μεγάλη πόλη, τη Βασιλεύουσα. Τριάντα χρόνια στο Τρανό Χωριό δε μπορούσε ακόμα να βγάλει από το μυαλό του τα αξέχαστα νεανικά χρόνια.

- Είχα αποκτήσει άσχημα χούια, έλεγε. Δεν παντρεύτηκα στον καιρό μου και το 'χω παράπονο. Έμεινα γεροντοπαλίκαρ μ' ένα δόντι, που λένε. Καλά νιάτα, κακά γεράματα.

Ο κυρ-Γραμματικός, πιο συνετός και μετρημένος, μιλούσε λίγο. Ύστερα άλλαξαν κουβέντα. Μίλησαν για την Αηριλιανή εθνοσωτήρια επανάσταση. Τότε ο Γραμματικός μπήκε στην κουβέντα και πρότεινε να χαμηλώσουν τους τόνους.

- Μη φωνάζετε, τους είπε. Μπορεί κάποιοι να μας ακούνε. Τις προάλλες πέρασε από το χωριό ένας που έκανε το γυρολόγο. Η πραγμάτιά του ήταν είδη προικός. Κάποιοι είπαν πως γι' άλλη δουλειά ήρθε στο Καρπενήσι. Τέλος πάντων, ας αφήσουμε αυτή την κουβέντα, είναι άκαρη.

- Τι είναι αυτό που κυνηγάει τη φυλή μας. Πότε το ένα και πότε το άλλο, πρόβλημα, δε λείπει, είπε ο κυρ-Πούλος. Παράξενος λαός. Όταν πηγαίνουμε στην Αμερική μας λένε "damn Greeks" και όταν έρθουμε στην πατρίδα μας μάς λένε χαζοαμερικάνους. Τι σόι λαός είμαστε 'μεις;

Το ταξίδι στα Μετέωρα που υποσχέθηκε στη Μάγκυ το προγραμματίσαν για τις αρχές του Σεπτεμβρη. Αγόρασαν τους απαραίτητους χάρτες, νοίκιασαν αυτοκίνητο και στις δύο Σεπτέμβρη ξεκίνησαν για τα Μετέωρα, μέσω Καρδίτσας.

Κάνανε μια μικρή στάση σ'ένα χωριό για καφέ και αναψυκτικά για τα παιδιά. Στις δύο η ώρα το αυτοκίνητο έμπαινε στην Καλαμπάκα. Από το κέντρο της μικρής πόλης έβλεπαν μπροστά τους να υψώνονται οι θεόρατοι πέτρινοι πύργοι και στην κορφή σκαρφαλωμένα να φωλιάζουν τα μοναστήρια.

Ένα θαύμα της φύσης μοναδικής ομορφιάς.

- It is breathtaking, σου κόβει την ανάσα, είπε η Μάγκυ με θαυμασμό. Τα παιδιά φώναζαν "μάμη, μάμη, πλήηζ". Μαμά να πάμε εκεί πάνω.

Κλείσανε δωμάτια σε μικρό δίπατο ξενοδοχείο και την άλλη μέρα το πρωί ξεκίνησαν την άνοδο.

Το αυτοκίνητο πήγε μέχρι τα μισά της διαδρομής. Μετά άρχισε η ανάβαση με τα πόδια. Τα ατόμα ανηφορικά μονοπάτια δεν τους κούρασαν. Και μόνο η γοητεία του όμορφου τοπίου ήταν αρκετή να μην υπολογίζουν την πεζοπορία στον ανήφορο. Όταν φτάσανε στην κορφή, εκεί βρήκαν ένα πλήθος τουρίστες, Γερμανούς, Ιάπωνες, Εγγλέζους.

Ήταν μια δροσερή μέρα του Σεπτεμβρη. Η γαλήνη στο περιβάλλον πρωτόγνωρη.

Ο μόνος ήχος που ακουγόταν ήταν ο γλυκός βόμβος των μελισσών που πετούσαν από λουλούδι σε λουλούδι για να συλλέξουν το νέκταρ. Να φκιάξουν το κερί, που ευλόγισε ο Θεός. Πολύχρωμες πεταλούδες πετούσαν ανέμελα και συμπλήρωναν αυτή την αρμονία.

Λουλούδια σπάνιας ποικιλίας και ομορφιάς ήταν φυτρωμένα ανάμεσα στις ρωγμές των βράχων, που είχαν ως αποκλειστικούς επισκέπτες τα πουλιά και τα έντομα.

Αυτό το μεγαλείο της φύσης δεν το 'χαν ξαναδεί. Στάθηκαν με δέος και σεβασμό μπροστά στο θαύμα της δημιουργίας και το χάζευαν..

Τα μόνα λόγια που αντάλλαξε ο κυρ-Πούλος ήταν πέντε λέξεις: *Όσες φορές και αν μας ανακρίνει η Αστυνομία, εμείς την Ελλάδα πάντα θα την αγαπάμε. Αυτό το μεγαλείο της Ελλαδικής φύσης μας αποζημιώνει με το παραπάνω.*

Όμως, μια δυνατή σχέση αγάπης και μίσους πάλευε μέσ' την ψυχή του για τον τόπο που τον γέννησε.

Γι' αυτό που είναι η Ελλάδα.

Η δόξα που ήταν η Ελλάδα δεν πρέπει να πεθάνει, σκέφτηκε πατριωτικά ο Πούλος. Γεννήθηκα Έλληνας, κληρονόμησα το όνομα μιας ένδοξης φυλής. Μπορεί τα φώτα και τον πολιτισμό να μας τα πήραν άλλοι. Εμείς όμως πάντα θα κρατάμε το όνομα.

Κάτι σαν κοπιράιτ, σαν δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Ίσως κιόλας, να πρέπει να ζητήσουμε και αποζημίωση για αυτά που μας πήραν, είπε χαριτολογώντας στη γυναίκα του τη Μάγκυ.

Έρχονταν άλλες στιγμές που διχάζονταν συναισθηματικά. Πότε ένοιωθε απογοητευμένος για τα καμώματα της φυλής, και πότε περήφανος και φανατικός υπερέλληνας.

(συνεχίζεται)

ΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ ΠΡΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΤΟ 1943

Γράφει ο Δημοσθένης Τσακνιάς του Αθανασίου

(συνέχεια από προηγούμενο)

Η Ζωή της Οικογένειας

Καταρχήν οι περισσότερες οικογένειες ήταν αρκετά μεγάλες, ένα ή δυο παιδιά είχαν ελάχιστες οικογένειες, ο μέσος όρος ήταν 5-6 παιδιά φθάνοντας σε πολλές περιπτώσεις και τα 10. Κάθε οικογένεια, πλην ελαχίστων, είχε αγελάδες, προβατίνες, γίδες, άλογο, γάιδωρο, μουλάρη - ένα ή δυο από κάθε είδος, ενώ απαραίτητα ήταν τα γουρούνια, οι κότες, τα κουνέλια κ.ά. Ορισμένοι είχαν και κοπάδια από πρόβατα ή γίδες, ανάλογα με τις δυνατότητές τους.

Υπήρχαν περίπου 700 αγελάδες και κάθε πρωί ο ιδιοκτήτης τους τις σκάρριζε στο βουκουλιό, όπου περίμενε ο βουκόλος γελαδάρης να τις μαζέψει και να πάει να τις βοσκήσει. Ήταν 3 βουκουλιά, ένα στη Λαγκαδιά, ένα στου Φούντα και ένα στο αλώνι του Κολοκυθάκι. Το καλοκαίρι, από Απρίλη έως Οκτώβρη γινόταν ένα κοπάδι που είχε τα στέρφα. Ο γελαδάρης τα έβοσκε μέρα νύχτα στην Πέτρα και στα Μεγάλα Λιβάδια (τοποθεσίες στους Αγίους Αποστόλους και στο σημερινό αθλητικό κέντρο, αντίστοιχα.). Το ίδιο γινόταν και με τα πρόβατα και με τα γίδια. Οι τσοπάνηδες διορίζονταν από τους ιδιοκτήτες την ημέρα του Αγίου Γεωργίου και την ημέρα του Αγίου Δημητρίου για το κάθε εξάμηνο, ενώ καθορίζονταν και η αμοιβή του, κατά κεφάλι ζώου. Τα μεγάλα κοπάδια το καλοκαίρι πήγαιναν στο Βελούχι και τα έβοσκαν οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες ή όριζαν τσοπάνη μισθωτό.

Ο κάθε οικογενειάρχης έπρεπε να εργάζεται ως τεχνίτης, αγρότης, εργάτης, καταστηματαρχης κ.λπ. για να συντηρεί την οικογένειά του και να μεριμνήσει για τα καυσόξυλα του χειμώνα. Η μάνα και τα μεγαλύτερα παιδιά δούλευαν στο σπίτι, στα χωράφια ή στα ζώα. Ελάχιστοι ήταν εκείνοι που είχαν εκκρηματιζόμενη οικονομία και ασχολούνταν με άλλα επαγγέλματα (γιατροί, δικηγόροι). Κάθε οικογενειάρχης καλλιεργούσε κήπο, χωράφια και παρήγαγε προϊόντα για την οικογένειά του. Σε περίπτωση ασθένειας ή γάμου παιδιού, αν δεν υπήρχε κομπόδεμα χρημάτων ο οικογενειάρχης όφειλε να πουλήσει μερικά ζώα, εφόσον είχε, διαφορετικά πήγαινε σε τοκογλύφο και δανειζόταν με δυσβάσταχτους όρους, υποθήκες χωραφιών, οικοπέδων κ.λπ.

Τα παιδιά όταν τελείωναν το σχολείο τον Ιούνιο ακολουθούσαν και αυτά σε διάφορες εργασίες στα χωράφια, βόσκημα ζώων κ.λπ. Πολλοί γονείς λόγω της φτώχειας έβγαζαν τα αρβυλάκια από τα παιδιά, τα άλειφαν με λίπος και τα κρέμαγαν ψηλά για να τα έχουν το φθινόπωρο που θα πήγαιναν σχολείο. Όλο το καλοκαίρι ήταν ξυπόλυτα με πολλούς κινδύνους, από φίδια κυρίως.

Ο πραγματικός ήρωας της οικογένειας όμως ήταν η μάνα. Γύριζε το βράδυ εξουθενωμένη από την ολόημερη δουλειά κάτω από τον ήλιο, το κρύο ή τη βροχή χωρίς να πάρει ανάσα έπρεπε να αρχίσει τις δουλειές του σπιτιού. Να αρμέξει τα ζώα, να τα ταΐσει, στη συνέχεια να βάλει το γάλα για να το πάει το μεγαλύτερο παιδί στα σπίτια που το πουλούσαν, να ετοιμάσει το βραδινό φαγητό, που συνήθως ήταν τραχανάς, κουρκούτι, τηγανιτό, γλίνα, κλωτσούρι και αβγά. Κρέας η οικογένεια έτρωγε μια φορά ανά 8 ή 15 ημέρες σε ελάχιστες μερίδες. Το Πάσχα και τα Χριστούγεννα που έσφραζαν γουρούνι γινόταν φαγοπότη με κρέας, λουκάνικα, μπουμπάρια, τσιγαρίδες, καπνιστό ψαχνό (μεσίκλια). Το χοιρινό λίπος, η γλίνα, έλυνε τα χέρια της μάνας στο φαγητό για το πρωινό με τη μπουκουβάλα, τις зуμαρόποιτες και τα τηγανιτά. Το λάδι ήταν πανάκριβο και το χρησιμοποιούσαν ελάχιστα με το σταγονόμετρο. Γι' αυτό η γλίνα (το λίπος του χοιρινού) έλυνε τα χέρια της νοικοκυράς στην παρασκευή του φαγητού.

Η μάνα, αφού τακτοποιούσε το βραδινό, όπως είπαμε, έπρεπε να зуμώσει και να ψήσει ψωμί,

να ετοιμάσει το φαγητό της επομένης, να σηκωθεί νύκτα, να ταΐσει τα ζώα που θα πήγαινε για δουλειά το πρωί, να αρμέξει πάλι τα ζώα, να ετοιμάσει το πρωινό για τα παιδιά για να πάνε σχολείο. Ακόμη να τους δώσει οδηγίες για το τι πρέπει να κάνουν όταν γυρίσουν από το σχολείο.

Ο Γάμος

Ο πατέρας, ο παππούς ή όποιος μεγαλύτερος σε ηλικία συγγενής του γαμπρού πήγαινε στο σπίτι της νύφης ύστερα από συνεννόηση. Την κουβέντα ξεκινούσε ο πατέρας της νύφης "Πώς και μας επισκεφθήκατε, μωρέ καλά παιδιά; Τι καλός άνεμος σας έφερε;". Ο πατέρας του γαμπρού απαντούσε: "Είδαμε ένα καλό χωράφι που έχετε και επειδή κι εμείς έχουμε έναν καλό καλλιεργητή είπαμε να σεμπρέψουμε! Τι λέτε;". - "Αφού είναι έτσι και εμείς τον βλέπουμε για καλό καλλιεργητή και το αποφασίζουμε!" Αυτά και άλλα γίνονταν με την πρώτη συνάντηση. Εδώ να πούμε ότι ο γαμπρός και η νύφη μπορεί να βλέπονταν, αλλά κουβέντα τις περισσότερες φορές δεν είχαν ανταλλάξει μεταξύ τους. Ότι αποφάσιζαν οι γονείς ήταν το τέλειο και έπρεπε να πειθαρχήσουν.

Ακολουθούσε η συζήτηση για το οικονομικό: τι θα δώσουμε στη νύφη, τι έχει ο γαμπρός και πολλές φορές χάλυγε η δουλειά στο παζάρεμα και ο καθένας έπαιρνε το δρόμο του με ένα "συμπαθάτε μας που σας ανακατώσαμε". Αν πάλι τα έβρισκαν ακολουθούσε φαγοπότι, γλέντια κ.λπ., οπότε έλεγαν και καμιά κουβέντα οι νεόνυμφοι εντελώς τυπικά. Οι γονείς καθόριζαν την ημερομηνία του γάμου.

Στο γάμο, που θα γινόταν την Κυριακή, η χαρά άρχιζε από την Τετάρτη, που γίνονταν τα προζύμια (τρία παιδιά που είχαν ζωντανούς και τους δυο γονείς κοσκίνιζαν το αλεύρι και όσοι ήταν γύρο έπρεπε να ρίχνουν κέρματα στη σίτα για να περνάει εύκολα το αλεύρι. Αυτά τα κέρματα τα έπαιρναν τα παιδιά. Τρία κορίτσια που είχαν επίσης και τους δυο γονείς ζύμωναν και έπλαθαν τις κουλούρες για το γάμο. Αν τύχαινε να βρεθεί εκεί ο γαμπρός τον προζύμωναν στο πρόσωπο. Ακολουθούσε χορός με τραγούδια απλό τα κορίτσια της γειτονιάς.

Την Παρασκευή έπαιρναν τα προικιά από το σπίτι της νύφης και τα μετέφεραν στο σπίτι του γαμπρού. Πήγαινε επίσης ένας στενός συγγενής να τα πάρει με άλογα ή μουλάρια αλλά οι γονείς της νύφης έκαναν πως δεν του τα έδιναν αν δεν τα ασημώσει (να βάλει πάνω στο σωρό λίγα χρήματα συμβολικά). Τότε τα κορίτσια της γειτονιάς έπαιρναν τα προικιά και τα έδιναν σε αυτούς που θα τα φόρτωναν στα ζώα. Κάθε κοπέλα φρόντιζε να μεταφέρει τα περισσότερα ώστε να παντρευτεί και αυτή όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Στο σπίτι του γαμπρού μετά το ξεφόρτωμα των προικίων γινόταν γλέντι.

Την Κυριακή ένας συγγενής του γαμπρού πήγαινε στο σπίτι της νύφης να της φορέσει τα παπούτσια, να την "ποδέσει". Έπειτα ο γαμπρός με φίλους και συγγενείς και με όργανα πήγαιναν και έπαιρναν τον κουμπάρο από το σπίτι του και μαζί με αυτόν πήγαιναν στο σπίτι της νύφης να την πάρουν για να την πάνε στην εκκλησία. Μηροστά από όλη την κουστωδιά πήγαινε το φλάμπουρο. Ένας νεαρός με δυο κορίτσια κρατούσαν το φλάμπουρο (σημαία από ξύλο που στην κορυφή του είχε ένα σταυρό με μπηγμένα τρία μήλα και με ένα λευκό πανί κρεμασμένο που χρησίμευε ως σημαία).

Μετά τα στέφανα η μάνα του γαμπρού περίμενε στην πόρτα του σπιτιού τους νεόνυμφους και αφού τους ταΐζε μέλι με καρύδια ή άλλο γλυκό έταζε κάτι στη νύφη (ένα βραχιόλι ή ένα φυλαχτό ή οτιδήποτε άλλο για να δείξει την αγάπη της). Έπειτα έδιναν στη νύφη μια κουλούρα ψωμί την οποία έβαζε στο κεφάλι της και με τα χέρια έκοβε κομμάτια και πετούσε στους συμπεθέρους. Όποιο αγόρι ή κορίτσι έπιανε ένα κομμάτι ήλπιζε ότι θα παντρευτεί σύντομα. Ακολουθούσε ολονύκτιο γλέντι, να σημειώσουμε εδώ ότι ο γαμπρός έβαζε μερικά από τα φαγητά και τα περισσότερα ήταν από τους καλεσμένους, οι οποίοι τα έστελναν από την παραμονή του γάμου στο σπίτι του γαμπρού σφάγια ολόκληρα ή τεμάχια, κρασί, γλυκά, πίτες κ.λπ. ανάλογα με το τι διέθετε ο καθένας. Το πρωί της Δευτέρας η πεθερά θα πήγαινε τη νύφη στη βρύση να πάρει νερό για να φέρει δροσιά και ευτυχία στο σπίτι.

Το κάλεσμα γινόταν με την τσίτσα. Η τσίτσα ήταν ένα μεγάλο ξύλινο παγούρι το οποίο στόλιζαν με λουλούδια, το γέμιζαν κρασί και 2-3 νέοι συγγενείς των νεόνυμφων πήγαιναν από σπίτι σε

σπίτι και καλούσαν για το γάμο, δίνοντας την τσίτσα για να πιούν αυτούς που τους καλούσαν και τους έλεγαν: "Είστε καλεσμένοι στο τραπέζι και στη χαρά", σε όσους δεν καλούσαν στο τραπέζι τους έλεγαν: "Είστε καλεσμένοι στη χαρά για συνδρομή".

Όταν ο γάμος γινόταν μεταξύ ενός Καρπενησιώτη και ενός από χωριό (γαμπρός ή νύφη) τότε το συμπεθερικό πήγαινε με άλογα ή μουλάρια καθαλαρία. Τότε τρεις νέοι, καθώς πλησίαζαν στο χωριό, έτρεχαν πιο μπροστά με άλογα να δώσουν την είδηση ότι έρχεται το συμπεθερικό. Αυτοί ήταν οι συχαριάτες. Τους έδεναν ένα μαντήλι στο άλογο και γύριζαν πάλι να συναντήσουν το συμπεθερικό και να τους πουν ότι τους περιμένουν στο χωριό. Στην περίπτωση αυτή, όταν ερχόταν η νύφη μετά τα στέφανα στο σπίτι της πεθεράς οι νέοι και οι νέες τραγουδούσαν "πέζα μήλο, πέζα ρόιδο, πέζα πέρδικά μας". Η νύφη έκανε ότι πετάει ένα μήλο, το γύριζε πίσω αστειευόμενη και τελικά το πετούσε και όποιος νέος ή νέα το έπιανε πίστευε πως σίγουρα θα παντρευτεί νωρίς.

Αυτή ήταν η όλη διαδικασία, παρόλο που ορισμένα από τα παραπάνω ήταν αναχρονιστικά τόσο για την προίκα όσο και για τον τρόπο που απουσία των νεόνυμφων λαμβάνονταν οι αποφάσεις από τους γονείς κ.λπ. Οι γάμοι κατά κοινή ομολογία, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων, ήταν πετυχημένοι και πολύ σπάνια ακούγονταν χωρισμοί ή διαζύγια και γι αυτό γιατί οι νεόνυμφοι ανέχονταν ο ένας τον άλλον, είχαν υπομονή και δεν χώριζαν για ψύλλου πήδημα, όπως δυστυχώς γίνεται σήμερα. Ο χωρισμός τότε ήταν βαρύ παράπτωμα και ντρέπονταν οι χωρισμένοι να βγουν στην κοινωνία, ενώ ορισμένοι σήμερα καυχώνται γι αυτό που έκαναν και χώρισαν.

Την επόμενη Κυριακή, μετά το γάμο, οι νεόνυμφοι κάνουν τραπέζι τους γονείς και τα αδέρφια της νύφης, ενώ τη μεθεπόμενη τους κάνουν τραπέζι οι γονείς της νύφης, τα λεγόμενα "πεστρόφια".

Στις συναντήσεις αυτές γίνονταν τα "ζώσματα", δώρα από τους μεν προς τους δε, παπούτσια, ρούχα και προπαντός πλεχτά (μάλλινα πουλόβερ, τσουράπια).

Εκκλησίες

Το Καρπενήσι είχε τις εξής εκκλησίες: Αγία Τριάδα, Παναγία, Αγία Παρασκευή, Άγιο Γεώργιο, Σωτήρας, Άγιο Στάθη, Άγιο Νικόλαο, Άγιο Δημήτριο, Αγία Κυριακή, Μεσαμπελιά, Θεοτόκο, Αγίου Νικολάου Καρπενησιώτη.

Οι ενορίες με παπά ήταν δύο: Της Αγίας Τριάδας με παπά τον παπα - Αριστείδη (Αριστείδης Παπαγεωργίου) και αργότερα τον παπα - Κοντοπάνο και η ενορία της Παναγίας με παπά τον παπα - Κώστα (Παπανικολάου).

Παιχνίδια

Σήμερα όλα τα σπίτια είναι γεμάτα παιχνίδια πάσης φύσεως και μάλιστα πανάκριβα. Τότε ευτυχισμένοι ήταν όποιος είχε μια μπάλα, κυρίως τα πλουσιόπαιδα. Η δική μας η μπάλα (η μπάλα των φτωχών παιδιών) ήταν από τα κουρέλια που έμεναν από τις κουρελούδες των αργαλειών. Τα μαζεύαμε, τα ράβαμε και φτιάχναμε μια μπάλα που Παίζαμε ποδόσφαιρο. Πολλές φορές στην προσπάθεια να κλωσήσουμε, χτυπούσε η μύτη από το παπούτσι κάτω στο έδαφος και η σόλα ξεκολλούσε (αυτών που είχαν παπούτσια), ενώ μάτωναν τα δάχτυλα των ποδιών των ξυπόλυτων.

Πολλά σπίτια είχαν αργαλειό. Εκεί τα κορίτσια φτιάχνανε τα προικιά, μαντανίες, κουβέρτες, βελόντζες και κουρελούδες (κόβανε σε λεπτές λουρίδες όλα τα παλιά ρούχα, τα έκαναν κουβάρια και κατασκεύαζαν ωραία στρωσίδια). Κάθε κορίτσι έπρεπε να μάθει αργαλειό, μοδίστρα, πλέχτρα κ.λπ., εκτός των άλλων εργασιών του σπιτιού.

Άλλα παιχνίδια ήταν: τριότα, τσελίκα, γουρούνα, κρυφτό, κοκοσάκι, τόπι, κυνηγητό, καλόγερος, σκατιούλια. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία έπαιζαν και τυχερά παιχνίδια όταν είχαν χρήματα, όπως πεταρδάκι, κολτσίνα, 31.

Το Πάσχα

Λαμπρή την ονομάζαμε και τέτοια ήταν. Όλοι φορούσαν τα γιορτινά, καινούρια ή μπαλωμένα που όλο το χρόνο η μάνα τα έταζε στα παιδιά "αν μπορέσουμε θα σας πάρουμε καινούρια παπούτσια, βρε παιδιά, γι' αυτό βοηθήστε και σεις λίγο για να οικονομήσουμε περισσότερα χρήματα."

Έσφραζαν το αρνάκι ή το κασικάκι που το διπλοταΐζανε όλο το χρόνο. Το μισό το έκαναν καπαμά με τα εντόσθια και μαγγίπες και το άλλο μισό το έτρωγαν άλλη μέρα. Πολλοί αν είχαν περισσότερα αρνοκάτσικα έφηναν και στη σούβλα ολόκληρο. Έβαφαν τα αβγά και σε περίπτωση που είχαν καθαίο αλεύρι, αβγά και ζάχαρη έκαναν τσουρέκια και κουλούρια.

Τα μεσάνυχτα που θα χτυπούσε η καμπάνα με τη λαμπάδα στο χέρι, τα γιορτινά μας ρούχα, καλοστολισμένοι ξεκινάμε για την εκκλησιά. Εμείς τα παιδιά, που νηστεύαμε όλη τη Σαρακοστή παίρναμε από ένα κόκκινο αβγό να το τσουγκρίσουμε μέσα στην εκκλησιά όταν ο παπάς πει το "Χριστός Ανέστη". Όταν τελειώνει η εκκλησία ευχόμασταν "Χρόνια Πολλά" με συγγενείς, γνωστούς και αγνώστους ενώ συμφιλιωνόμασταν με όσους είχαμε παρεξηγηθεί κατά τη διάρκεια του χρόνου.

Γυρίζοντας στο σπίτι, μετά την εκκλησία, αφού ευχηθούμε και πάλι καθόμασταν στο τραπέζι να ψάλλουμε όλοι μαζί το "Χριστός Ανέστη", να τσουγκρίσουμε τα αβγά και να πέσουμε με τα μούτρα στη μαγειρίτσα ή τη σούπα που είχε ετοιμάσει η μάνα από την παραμονή, από την κότα που σφάζαμε για αυτή την ημέρα.

Το πρωί όλοι ξεκινούσαμε για τις καθημερινές δουλειές που είχαμε με τα ζώα, κυρίως άρμεγμα, τάισμα και βόσκημα στα χωράφια. Το μεσημέρι μαζευόμασταν πάλι όλοι μαζί για το μεσημεριανό φαγητό. Το απόγευμα μετά το φαγητό πηγαίναμε στο γλέντι. Την πρώτη μέρα της Λαμπρής νέοι και νέες έστηναν χορό στα αλώνια της Λαγκαδιάς και οι γύρω Καρπενησιώτες πρόσφεραν αβγά, τυρί, ψητό, καπαμά, κρασί και ό,τι άλλο είχαν. Τη δεύτερη μέρα επαναλαμβάνονταν το ίδιο στα αλώνια του Ιερομνήμονα και την Τρίτη στα αλώνια του Χασάν - Αγά με τις ίδιες προσφορές σε φαγητά από τους γύρω κατοίκους. Σημειώνουμε ότι με αυτές τις εκδηλώσεις γίνονταν και γνωριμίες των νέων και ακολουθούσαν συνοικέσια και γάμοι.

Τα Χριστούγεννα

Τα ίδια με τα πιο πάνω γίνονταν και τα Χριστούγεννα, με μόνη τη διαφορά ότι έλειπαν τα κόκκινα αβγά, αλλά τα αναπλήρωνε με το παραπάνω το γουρούνι που σφάζαμε. Η κάθε οικογένεια, εκτός ελαχίστων, έτρεφε ένα γουρούνι 30-120 οκάδες. Το σπίτι γέμιζε κρέας και λίπος. Για τα παιδιά ήταν μεγάλη χαρά. Πρώτον θα έπαιρναν την κατρίστρα του γουρουνοπού να την κάνουν μπαλόνη τρίβοντάς την μέσα στην στάχτη, δεύτερον το κρέας ήταν μπόλικο στο τραπέζι και όχι περιορισμένο, όπως τον υπόλοιπο καιρό, τρίτον μπομπάρια, λουκάνικα, τσιγαρίδες και μπουκουβάλα με λίπος ήταν σε αφθονία για πολλές μέρες μετά τα Χριστούγεννα. Στη συνέχεια, του Αγίου Βασιλείου και των Φώτων πάλι θα καλοπερνούσαν από πλευράς φαγητού.

Παραμονή Χριστουγέννων, Αγίου Βασιλείου, Φώτων και Πάσχα τα παιδιά γύριζαν στα σπίτια συγγενών και φίλων, συνήθως, αλλά και σε αγνώστων για να πουν τα κάλαντα. Μάζευαν χρήματα αλλά και αβγά, το Πάσχα, που τα έβαζαν σε στολισμένο με λουλούδια καλάθι, όπως και τα τραγούδια διατηρούνται και σήμερα. Τα χρήματα που μάζευαν τα έδιναν στη μάνα για να αγοράσει ζάχαρη, λάδι κ.λπ., για να φτιάξει τηγανίτες ή μπακλαβά, να ξεχωρίσουν και αυτά, που περίμεναν αυτές τις μέρες όλο το χρόνο.

Απόκριες

Στο σπίτι του μεγαλύτερου σε ηλικία συγγενούς μαζεύονταν αδέρφια, ξαδέλφια, γυναίκες, παιδιά και έτρωγαν οικογενειακά όλοι μαζί το βράδυ της Τυρινής. Κάθε νοικοκυρά ετοίμαζε το φαγητό της, κυρίως πίτες, γλυκά, κ.λπ. χωρίς κρέας κατά το πλείστον, γιατί από την προηγούμενη Κυ-

ριακή (Κρεατοποκρίες) σταματούσαν να τρώνε κρέας. Έτρωγαν, έπιναν, αστειεύονταν, τραγουδούσαν, χόρευαν μέχρι τα μεσάνυχτα, οπότε αντάλασσαν ευχές και έφευγαν για τα σπίτια τους, γιατί μετά τις 12 άρχιζε η νηστεία. Οι περισσότεροι από τους πιο πάνω, κυρίως παιδιά, έρχονταν σε αυτή τη συγκέντρωση μασκαρεμένοι.

Την επόμενη μέρα (Καθαρά Δευτέρα) από πρωί άρχιζαν τα καρβουνιάσματα. Οι νέοι αναπαρίσταναν το γύφτικο γάμο με αστεία και πειράγματα μεταξύ τους, χόρευαν, τραγουδούσαν στην πλατεία κρασοπίνοντας μέχρι το βράδυ και τελικά χώριζαν με ευχές "Καλή Σαρακοστή" και "Χρόνια Πολλά".

Ξεφλουδίσματα καλαμποκιού

Η διατροφή των Καρπενησιωτών αλλά και των Ευρυτάνων γενικότερα γινόταν με την βομπούτα που έφτιαχναν με καλαμπόκι. Σιπαρένιο ψωμί λίγο καιρό έτρωγαν γιατί δεν σπέρναμε πολλά σιτάρια. Όλα τα ποτιστικά χωράφια, αλλά και πολλά άνδρα τα σπέρναμε καλαμπόκι. Το Φθινόπωρο που μαζεύαμε τα καλαμπόκια είχαμε τα ξεφλουδίσματα, στη συνέχεια το λιάσιμο, το στούμπισμα, το άλεσμα, οπότε το βομποτάλευριο πήγαινε για ζύμωμα από την κάθε νοικοκυρά. Στα ξεφλουδίσματα που μαζεύονταν όλοι οι συγγενείς, γνωστοί και γείτονες στο σπίτι εκείνου που είχε τα καλαμπόκια, γινόταν γλέντι με χορό και τραγούδια. Κάθε νοικοκύρης πρόσφερε πολλές φορές φαγητό με κρέας, κυλοπίτες, πατάτες, πίτες κ.ά.

Αργότερα σταμάτησαν το φαγητό και αντί αυτού πρόσφεραν γλυκά, φρούτα ή καμιά πίτα, γιατί το φαγητό ήταν προβληματικό μέσα στα φύλλα του καλαμποκιού και τις φούντες. Και εδώ γίνονταν γνωριμίες νέων και ακολουθούσαν συνοικέσια. Οι άνθρωποι βοηθιούνταν μεταξύ τους όπως φαίνεται πιο πάνω με τα ξεφλουδίσματα αλλά και γενικότερα με όλες τις δουλειές, ενώ σήμερα ακόμη και στενοί συγγενείς αδιαφορούν να βοηθήσουν τον αδύνατο.

Καλλιέργειες των χωραφιών

Η καλλιέργειο των χωραφιών γινόταν με αλογοζεύγαρο ή αγελαδοζεύγαρο. Πολλοί που δεν είχαν δυο ζώα, αλλά μόνο ένα, έκαναν συνεταιρισμό με το γείτονα που είχε και αυτός ένα (σεμπρέβανε) και έκαναν το ζευγάρι που καλλιεργούσε τα χωράφια και των δύο. Άλλοι που δεν είχαν καθόλου ζώο αλλά ούτε και χρήματα για να πληρώσουν εκείνον που είχε ζευγάρι, καλλιεργούσαν με το τσαπί τους. Έβλεπες ολόκληρη την οικογένεια με τα τσαπιά να σκάβουν το χωράφι για να ριξουν τους σπόρους στη γη.

Το αγελαδοζεύγαρο το χρησιμοποιούσαν με ξύλινο άροτρο ενώ το αλογοζεύγαρο με σιδερένιο. Το επάγγελμα του σιδηρουγού ήταν στην πρώτη γραμμή γιατί κατασκεύαζαν τσαπιά, τσεκούρια, υνιά για τα άροτρα και όλα τα αγροτικά εργαλεία.

Ο θερισμός γινόταν με τα δρεπάνια, πολύ βαριά εργασία αν σκεφθεί κανείς τον εργάτη όλη μέρα να κόβει το σπαρτό και να το δένει δεμάτια για το αλώνισμα, όλη την ημέρα κάτω από τον ήλιο, και εδώ η βοήθεια των συγγενών, φίλων και γειτόνων, γινόταν με ευχαρίστηση.

Συμπληρωματικά ενθυμήματα

Φωτισμός της Πόλης

Στους κεντρικούς δρόμους της πόλης είχαν τοποθετηθεί πάνω σε ξύλινους στύλους μεγάλα φανάρια τα οποία έκαιγαν πετρέλαιο και φώτιζαν κατά ένα τρόπο τους δρόμους μέχρι τα μεσάνυχτα. Τα φανάρια αυτά με το σούρουπο τα άναβε ο Γιώργος Φραγκαλιός (Χατζαρούλας), που ήταν υπάλληλος της Κοινότητας και την ημέρα καθάριζε τους δρόμους.

Ο Δημήτριος Τσακνιάς με το Βασίλειο Σερετάκη (Σορσώλη), όπως έχω ακούσει, θέλησαν να φωτίσουν την πλατεία με ασετυλίνη. Κατασκεύασαν έναν λέβητα, τον οποίον γέμισαν με ασετυλί-

νη και τον τοποθέτησαν στο χώρο που είναι σήμερα τα Δημοτικά αποχωρητήρια, στην πλατεία. Το πείραμά τους απέτυχε γιατί ο λέβητας ανατινάχθηκε και ευτυχώς που δεν υπήρξαν θύματα. Τον λέβητα αυτόν, από χοντρή λαμαρίνα τον θυμήθηκαν στον κήπο του θείου μου Τσακινιά.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1939 ο Κώστας Σαΐνης με το Θανάση Κάντζιο και τον Γιάννη Ανδριτσογιάννη κατασκεύασαν εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής με πετρελαιομηχανές, εκεί που σήμερα είναι το Εργατικό Κέντρο. Μεξ ξύλινες κολώνες ηλεκτροφώτισαν τους κεντρικούς δρόμους, πλατεία κ.λπ. Για τη λειτουργία του εργοστασίου είχαν χρησιμοποιηθεί ο Χρήστος Ρόκος, ο Αλέκος Λώλος, ο Δημήτρης Κοσκινάς και ο Σεραφεΐμ Θεοδωρόπουλος. Το εργοστάσιο αυτό καταστράφηκε μαζί με το υπόλοιπο Καρpenήσι.

Γκαμήλες στο Καρpenήσι

Το αλάτι και το πετρέλαιο το προμηθευόμασταν από τη Στυλίδα. Η μεταφορά γινόταν με γκαμήλες τις οποίες θυμάμαι όταν τις ξεφορτώνανε στην αλαταποθήκη που ήταν εκεί που είναι σήμερα η Νομαρχία. Αργότερα τα είδη μονοπωλίου τα μετέφερε με κάρα κάποιος που ονομαζότανε Κασβίκης.

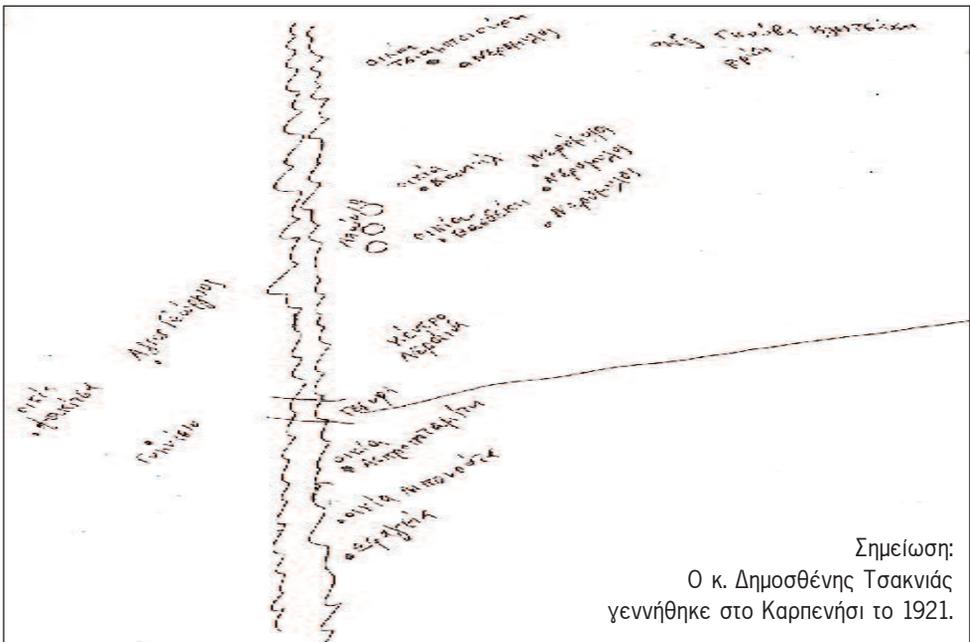
Χορωδία

Στο Γυμνάσιο από το 1933 είχαμε καθηγητή Μουσικής τον κ. Τσαντήλα, έναν πολύ προοδευτικό άνθρωπο. Προσπάθησε να μάθει στα παιδιά του Γυμνασίου όργανα μουσικής (κιθάρα - βιολί, ματτολίνο). Οργάνωσε μαθητική χορωδία αλλά και εξωσχολική, την οποία αποτελούσαν επαγγελματίες, κυρίως. Η χορωδία αυτή με πολλά τραγούδια εμφανίστηκε πολλές φορές στο μεγάλο καφενείο "Ομόνοια" στην πλατεία και καταχειροκροτήθηκε από τους Καρpenησιώτες, οι οποίοι την παρακολουθούσαν εντελώς δωρεάν σχεδόν μια Κυριακή το μήνα.

Για τους νερόμυλους

Εκεί που αναφέρω τους 4 μύλους στη Λαγκαδιά με έχουν πληροφορήσει ότι ήταν ακόμη 2-3: του Καπλάνη και των δύο αδελφών Καγκκαρά. Επίσης ότι εκεί παλαιά λειτουργούσε και μπαρουτόμυλος, εγώ βέβαια δεν τον θυμάμαι.

Καρpenήσι, 10 Σεπτεμβρίου 2006

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΓΕΝΕΘΛΙΟΥ ΤΟΠΟΥ

Του κ. **ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ**
Επίτιμου Επόπτη Δημοτικής Εκπαιδεύσεως

"Στενότερη Πατρίδα! Η πρώτη ποίηση της ζωής μας."

Spranger

Ο γενέθλιος τόπος είναι ιερός κι ευλογημένος. Δίνει πάντοτε αξία και νόημα στη ζωή μας. Η φύση του και η ύπαρξή μας συνδέονται άρρηκτα με μια ψυχική και πνευματική συνοχή. Μικρό ή μεγάλο χωριό, προάστιο ή απόμακρη αεροφωλιά, δημιουργεί στην ψυχή μας πάντοτε έναν βαθύ νοσταλγικό πόθο να το ξαναδούμε, όταν είμαστε μακριά του και ζωντανεύουν μέσα μας η Εκκλησία και η καμπάνα, το Σχολείο και τα σπίτια, τα χωράφια και οι πέτρες, τα δέντρα και τα περιβόλια, τ' αμπέλια και οι δρόμοι. Είναι ο αγαπημένος τόπος μας. Η στενότερη και η ιδιαίτερη πατρίδα μας, που μας γέννησε, μας μεγάλωσε και μας έδωσε την ικανότητα και τη δύναμη να υπηρετήσουμε την ευρύτερη και μεγαλύτερη Πατρίδα μας. Είναι ο τόπος, με τη μεγάλη ψυχή και την ωραία φυσιογνωμία, με το ευρύτερο στρώμα επιζητήσεων των αξιών του και ο φορέας της μοίρας μας.

"Ο μεταφυσικός πόνος προς τη γενέθλια γη μας -γράφει ο παιδαγωγός και Διευθυντής του Διδασκαλείου Ιωαννίνων αείμνηστος Ευριπίδης Σούρας- , η βαθειά αγάπη του περιβάλλοντος εκείνου, όπου αντίκρισε ο καθένας μας, για πρώτη φορά, το φως του ήλιου και πέρασε τα πρώτα αξέχαστα χρόνια της παιδικής του ηλικίας, τα ζωντανά εκείνα οράματα απ' το φυσικό περιβάλλον του χωριού, όπου έπλεξε ο καθένας μας τη μαγική του σκέψη και την υπερεκχειλίζουσα φαντασία του τα πρώτα όνειρα της ζωής του, η εικόνα και η φύση του χωριού στέκονται μπροστά μας πάντοτε ζωντανά κι εμπυκωμένα, προβάλλουν διαρκώς σαν κάποια κεντρίζουσα και ηλεκτρίζουσα ιδέα. Η αγάπη μας προς τη στενότερη πατρίδα υψώνεται κατακόρυφα προς την αγάπη της Ελλάδας μας."

Ο νοσταλγικός πόθος προς τη γενέτειρα απεικονίζει βαθειά στην ψυχή μας υπνώττουσες παραστάσεις και ψυχικές δυνάμεις ανώτερες, σε τρόπο, που να μην μπορούν εύκολα να μαρανθούν ή να ψυχρανθούν. Κάθε ωραίο, ευγενικό και ανώτερο στην ψυχή μας έχει καλλιεργηθεί στην ατμόσφαιρα του γενέθλιου τόπου και του πατρικού σπιτιού μας. Οι επιζητήσεις της παιδικής και της εφηβικής ηλικίας αποτελούν τα λαμπρότερα κίνητρα πνευματικών ανατάσεων και την πιο καρποφόρα πηγή εμπνεύσεων και στοχασμών.

Πόσες αναμνήσεις και πόσοι πόνοι, πόσα δάκρυα και πόσες δυσκολίες, πόσοι στεναγμοί και πόσος ιδρώτας! Έχουμε μπροστά μας έναν ακατάπαυστο αγώνα για μια συνεχή θυσία για την ενατένιση και τη δημιουργία της ζωής.

Ο Κωστής Παλαμάς, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ο Αλέξανδρος Μωραΐτης, ο Ιωάννης Κονδουλάκης, ο Κώστας Κρυστάλλης, ο Μιλτιάδης Μαλακάσης είναι οι χαρακτηριστικότεροι τύποι της ενσαρκώσεως της πατριδογνωστικής ιδέας, νοσταλγοί του Μεσολογγίου, της Σκιάθου, της Κρήτης, της Ηπείρου. Νοσταλγούν την παιδική κι εφηβική ζωή τους, που είναι άρρηκτα δεμένη με το γενέθλιο τόπο τους.

Η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου υπήρξε ο μεγαλύτερος καημός και "η αμίλητη πίκρα" του Κωστή Παλαμά, που εξομολογείται:

*"Τα πρώτα μου χρόνια τ' αξέχαστα
κοντά στ' ακρογίολι.*

*Στη θάλασσα εκεί τη ρηχή και την ήμερη.
Στη θάλασσα εκεί την πλατειά, τη μεγάλη.*

*Στενάζεις, καρδιά μου, το ίδιο αναστένασμα
να ζούσα και πάλι.
Στη θάλασσα εκεί τη ρηχή και την ήμερη.
Στη θάλασσα εκεί την πλατειά, τη μεγάλη."*

Η νοσταλγική διάθεση προς τη στενότερη Πατρίδα ανήκει στις πολύτιμες προσωπικές βασικές επιζητήσεις και η αγάπη σ' αυτή στα ευγενέστερα ηθικά συναισθήματα. Έτσι, εξηγείται και το γεγονός, ότι πολλοί λόγιοι, ποιητές, καλλιτέχνες, ζωγράφοι και μουσικοσυνθέτες, που η ζωή τους ήταν, στενά και οργανικά, δεμένη με τη φύση του περιβάλλοντος της γενέθλιας γης τους, δεν την ύμνησαν απλά, αλλά απ' αυτή εμπνεύστηκαν τα καλύτερα λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά έργα τους, καθώς και τις ωραίες μουσικές εμπνεύσεις.

Μέσα στους δύσκολους και ταραγμένους καιρούς μας, η φωνή του γενέθλιου τόπου είναι, ιδιαίτερα, γνήσια κι έντονη, ολοζώντανη και δυνατή εμπνέει και κατευθύνει στην εκπλήρωση του χρέους και φωτίζει τα βήματά μας σε γόνιμη πορεία. Εκεί είναι οι πηγές των πόνων και των δακρύων μας. Εκεί, το παρελθόν ζει οργανικά, ως παρούσα δύναμη και ο λόγος έχει σοφία.

Ευλογημένη η ώρα του πνευματικού αναλογισμού και της εσωτερικής καταδύσεως...

Απ' τις επιστολές που λάβαμε

Ο ΟΜΙΛΗΤΗΣ ΤΗΣ ΔΟΜΝΙΣΤΑΣ

Κύριε Διευθυντά,

Παρακολούθησα την ομιλία του κ. Δ. Σακκά (10 Ιουνίου) στο Μνημείο της Δομνίστας. Για πολλά χρόνια ο σεβασμός και η εμπνεύστρια Μνήμη εκείνων των χρόνων έκανε τους ομιλητές να βγάζουν από μέσα τους τον όμορφο, ουσιαστικό λόγο. Ο φετινός ομιλητής γέμισε με οργισμένη απορία για το πώς αυτός ο άνθρωπος δέχθηκε να μιλήσει σε ένα Εθνικό Μνημόσυνο του Ηγέτη της Σντίστασης (και άλλων) με απαξιωτικό λόγο. Η ομιλία σε τέτοιες περιπτώσεις δεν είναι φιλολογικό συνέδριο που ακούγονται όλες οι όψεις και απόψεις των ομιλητών. Δεν σκέφθηκε ότι υπάρχει και ο αντίλογος, που χωρίς αυτόν ο ομιλητής μένει μετέωρος μέσα σε δυσμενείς γι' αυτόν κρίσεις και σε υποψίες πως αμαυρώνει το Εθνικό Μνημόσυνο - στο οποίο προσήλθαν να το τιμήσουν εκπρόσωποι Κυβέρνησης και Βουλής, Νομάρχες, Δήμαρχοι, Αστυνομικοί, εκπαιδευτικοί και τόσοι άλλοι παράγοντες του δημόσιου βίου;

Ήταν όμως βέβαιος ότι αφού δεν ήταν δυνατόν να υπάρξει αντίλογος είπε τα όσα είπε με τρόπο απαράδεκτο. Μόνο άνθρωπος που δεν διαθέτει στοιχειώδη λογική μπορούσε να πει τα όσα είπε σε μια τέτοια εκδήλωση. Προσπαθώ να καταλάβω γιατί δέχθηκε να μιλήσει, αφού ήρθε για να χαλάσει την πάντα ωραία εκδήλωση. Και ευτυχώς που οι παριστάμενοι συγκράτησαν την ψυχραιμία τους. Και το χειρότερο που θα τον βαραίνει για πάντα ήταν αυτό που με θράσος απάντησε σε όσους τον αποδοκίμαζαν.

Όποιου δεν του αρέσουν αυτά που λέγω να φύγει...

Από πού να φύγει; Από το σπίτι του; Θεέ μου, τι κατάντια!

Και με την ευκαιρία ήθελα να ρωτήσω: Ένας Δημήτρης Σακκάς ήταν φρουρός - χωροφύλακας του τότε Υπουργού Γ. Μπουρδάρα. Αν είναι αυτός δώστε του πολλά χαιρετίσματα.

Με κάθε τιμή
Κων/νος Νιάφας

Η ΜΑΝΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΓΕΛΑΣΕ

Ανδρέα Κάππα, λογοτέχνη

Η γνώση, η παιδεία και τα κορινθιακά πτυχία κάνουν τον άνθρωπο σοφότερο και ικανότερο να αντιμετωπίσει τη ζωή του σήμερα. Όσο όμως και αν η μάθησή του είναι πλούσια και θελήσει να φάξει και να ερευνήσει τη ζωή μιας Μάνας, όποιος φυλής και χρώματος, δύσκολα θα βρει μάνα χωρίς πόνο, πίκρα και δάκρυ να έχει δώσει περισσότερες χαρές στη ζωή της από τις λύπες. Προσωπικά θα προσπαθήσω να σκιαγραφήσω ή να περιγράψω λακωνικά μια μάνα που γεννήθηκε στο Νόστιμο Ευρυτανίας με το όνομα Αικατερίνη Κοντογιάννη του Νικολάου και όταν παντρεύτηκε στο Μουζίλου Ευρυτανίας λεγότανε Καπποχρήσταινα!

Όταν πήγε ο γαμπρός να τη ζητήσει, βγήκε στην πόρτα του σπιτιού ο πατέρας της και της φώναξε: "Κατερίνη, ε Κατερίνη, άσε τα γίδια κι 'έλα στο σπίτι, ήρθε ο γαμπρός να σε ζητήσει!". Και εκείνη απάντησε: "Άσε με, πατέρα, να σκαρίσω τα γίδια παραπέρα... και ο γαμπρός ας περιμένει!..".

Δύσκολη η ζωή στο χωριό που γεννήθηκε, δύσκολη και στο χωριό που παντρεύτηκε. Το καλαμπόκι λειψό για το ψωμί μπομποτά και το ρούχο μπαλωμένο. Σαν ήρθε η ώρα να γεννήσει το πρώτο της παιδί, προτού προλάβει η μαμή του χωριού, έριξε μια τριχιά (σχοινί χονδρό) στο πάτερο της καλύβας, της έδωσε το σχήμα κούνιας, ακούμπησε τη φουσκωτή κοιλιά της επάνω στην τριχιά, πίεσε με δύναμη και έκανε το πρώτο της παιδί, που το βάπτισε Ανδρέα. Το δεύτερο ήταν η Φωτεινή και το τρίτο η Ελένη.

Ο σύζυγος σπρωγμένος από φτώχεια ξενιτεύτηκε για να κερδίσει... Και σιγά σιγά εγκατέλειψε την επίσημη οικογένειά του στο χωριό και έστησε μια άλλη στην πρωτεύουσα κατά το νόμο παράνομη... Η κοντόσωμη Καπποχρήσταινα και όπως συνήθιζε να λέει πως ο πατέρας της ήταν αγωγιάτης κι έφυγε πρωί - πρωί για κάποιο αγώι και γι' αυτό την άφησε μισή... έγινε μια σωστή λιονταρίνα για να θρέψει και να μεγαλώσει τα παιδιά της. Όπου υπήρχε μεροκάματο η Καποχρήσταινα πρώτη! Πρώτη στις ασβεσταριές, δυο ώρες μακριά με τα πόδια κάθε μέρα, πρώτη στο δρόμο Καρπενήσι - Καλεσμένο να σπάει πέτρες με το σφυρί και να πληρώνεται ανάλογα με τους σωρούς της σπασμένης πέτρας για να στρωθεί ο δρόμος, μια και η τεχνολογία δεν είχε φτάσει ακόμη, πρώτη να φορτώνεται πέτρες στην πλάτη από το ποτάμι για να φτιάσει κάποιος Ελληνοαμερικάνος τοίχο στο χωράφι του ή στην αυλή του σπιτιού του και πρώτη στο χωράφι, το δικό της ή ξένο να σπείρει με το τσαπί το λίγο σιτάρι ή καλαμπόκι συνήθως για ψωμί... τα παιδιά μεγάλωναν χωρίς τον πατέρα και κάπου κάπου τους έφερνε λίγες καραμέλες και τους έλεγε πως τις έστελνε από τα ξένα ο πατέρας.

Η Φωτεινή πέθανε μικρή από άγνωστη αιτία μια και τα χωριά δεν είχαν γιατρό και καμιά πρόσβαση σε Κέντρα Υγείας και Νοσοκομεία στο Νομό Ευρυτανίας, γιατί εμφανίστηκαν μετά το 1960. Ο Ανδρέας χωρίς τετράδιο και στυλό, παρά μόνο μια πλάκα με δεμένο κοντύλι και σφουγγάρι από πανιά, κατάφερε να βγάλει το Δημοτικό, δεν κατάφερε όμως να πάρει το ενδεικτικό στο χέρι, γιατί τράνεψε και έπρεπε να δουλέψει σε μαγέρικο, όπως τον συμβούλεψε η μάνα του, να τρώει κανένα πιάτο φαγητό και να μαζεύει και καμιά δραχμή για να βοηθήσει την υπόλοιπη οικογένεια.

Ο Ανδρέας δούλεψε στο Καρπενήσι ως βοηθός σερβιτόρου, στη Λαμία και το 40-41 βρέθηκε στην Αθήνα να εργάζεται σε μια ταβέρνα στην πλατεία Τσιώκρη στου Μακρυγιάννη για ένα πιάτο φαγητό και να κοιμάται πάνω στα τραπέζια...

Η Κατοχή με τους Γερμανούς και τους Ιταλούς μετέτρεψε τη ζωή της Αθήνας σε μια κόλαση... Πέρα από συλλήψεις και εκτελέσεις για ασήμαντη αφορμή η Αθήνα δεν προλάβαινε να μαζεύει τους νεκρούς από την πείνα... Η Καπποχρήσταινα με την πεθερά της και την κόρη της Ελένη συνέχιζε τον αγώνα της με το τσαπί για το ψωμί της φαμίλιας της. Έμαθε από στόμα σε στόμα πως η

περιοχή της Λαμίας άλλαζε την οκά το αλάτι με δυο οκάδες σιτάρι. Ξεκίνησε με τα πόδια και πήγε στο Αντιλικό (Αιτωλικό) φορτώθηκε 40 οκάδες αλάτι στην πλάτη, το πήγε στις Κομποτάδες της Λαμίας, το αντάλλαξε με σιτάρι και βρήκε τρόπο να το μεταφέρει στο Μουζίλου με τα πόδια για να εξασφαλίσει το ψωμί. Έκανε συνολικά 400 χιλιόμετρα!

Ο Ανδρέας βλέποντας πως η ζωή στην Αθήνα γίνεται θηλιά στο λαιμό με τους Γερμανούς και την πείνα, άφησε την αφιλόξενη ξενιτιά και ξαναγύρισε στο χωριό που γεννήθηκε.... Πρω του τέλους του 1942 ακολούθησε τον Άρη Βελουκιώτη στον αγώνα για το διώξιμο του κατακτητή από τη χώρα μας. Σαν τελείωσαν τα χρόνια της κατοχής, ήρθαν άλλα χειρότερα.... Μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας, άρχισε ένας ανελέητος εξοντωτικός διωγμός από τους επικρατούντες και το επίσημο κράτος ενάντια στους οπαδούς του ΕΑΜ με συλλήψεις, εξορίες και φυλακίσεις, που έχανε η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα, όπως λέει ο λαός μας. Ο Ανδρέας για τη συμμετοχή του στην Αντίσταση πιάστηκε, εξορίστηκε και στο τέλος δικάστηκε ισόβια. Οι μαυροσκούφηδες του έκαψαν το σπίτι με τα υπάρχοντά του... Η Ελένη επιστρατεύθηκε από τον Γιώτη (Φλωράκη) και για να μην πιαστεί στη μάχη Καρπενησίου απασφάλισε μια χειροβομβίδα μαζί με μια άλλη αντάρτισσα από το Μεγάλο Χωριό και σκοτώθηκαν μαζί... Την Καπποκρήσταινα την έστειλαν εξορία στη Χαλκίδα, χωρίς στέγη και φαγητό και ζητιάνευε από σπίτι σε σπίτι για ένα κομμάτι ψωμί για να σταθεί στα πόδια της, μια και την εξόρισαν σαν τιμωρία για τη συμμετοχή των παιδιών της στο αντάρτικο. Όσοι γλίτωναν τις συλλήψεις πιάσανε τα βουνά κι έτσι δημιουργήθηκε ο Εμφύλιος, για να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντα των Άγγλων στην Ελλάδα...

Στραβογγρασμένη και τσακισμένη η Καπποκρήσταινα από τα πολλά χτυπήματα της ζωής και πικραμένη από το χαμό της κόρης της Ελένης, πήρε το δρόμο της επιστροφής (κατόπιν αποφάσεως) για το χωριό της, να παραμερίσει τα αποκαΐδια του σπιτιού της και με τσαπί δανεικό να ξαναπροσπαθήσει με όση δύναμη της είχε απομείνει να ανασκάψει τη γη της να καρπίσει.

Τα χρόνια του Εμφυλίου τελείωσαν το 1950. Στρατιωτικά, δεν τελείωσαν όμως πολιτικά. Τα ξερονήσια και οι φυλακές ήταν γεμάτα από πολιτικούς κρατούμενους. Η παγκόσμια κατακραυγή για ό,τι συνέβαινε στην Ελλάδα οδήγησε την Κυβέρνηση Πλαστήρα στην αναθεώρηση των δικών, με σκοπό την αποσυμφόρηση των φυλακών. Η Καπποκρήσταινα μόνη της στο χωριό κατάφερε να σκεπάσει το καμένο σπίτι της με τσίγκο και να γυρίσει πίσω το δανεικό τσαπί. Ο Ανδρέας συνέχισε το δικό του Γολγοθά, χωρίς καμιά βοήθεια και χωρίς επισκεπτήριο στη φυλακή. Όταν άρχισε να εφαρμόζεται το μέτρο της αναθεώρησης δικαστικών αποφάσεων, επωφελήθηκε του μέτρου και με δικηγόρο το Νέστορα της πολιτικής Ηλία Ηλιού, χωρίς αμοιβή, κατάφερε από ισόβια που τον είχαν δικάσει να μικρύνει την ποινή του στα 10 χρόνια. Η απόφαση χαροποίησε τον Ανδρέα γιατί είχε κάνει 8 χρόνια στη φυλακή και μπορούσε να κάνει αίτηση να του χαριστεί το ένα τρίτο της ποινής του και να βγει από τη φυλακή. Ένας καλός εισαγγελέας δικαστής και άνθρωπος ήταν ο Δελαπόρτας στο Μεσολόγγι. Τελικά τα κατάφερε: πήγε στις φυλακές Μεσολογγίου με μεταγωγή και πήρε το χάρισμα του 1/3 της ποινής του. Η Καπποκρήσταινα πούλησε μια γελάδα που είχε, για να πληρωθούν τα έξοδα και ο Ανδρέας με μπαλωμένα ρούχα ήταν πια ελεύθερος πολίτης. Με τα λίγα λεφτά που του έμειναν από την πληρωμή των εξόδων της φυλακής, αγόρασε ένα μαύρο παντελόνι και μια άσπρη μπλούζα για να εξασκήσει το επάγγελμα του σερβιτόρου...

Όταν διαπίστωσε ότι θα μπορούσε να στήσει το εργενικό νοικοκυριό, τηλεφώνησε στη μάνα του να αφήσει το χωριό και να έρθει κοντά του στην Αθήνα. Δύσκολη η απόφαση για μια μάνα που όλη της τη ζωή την έζησε σε χωριό του Καρπενησίου. Το κάλεσμα του μόνου παιδιού που της απέμεινε δεν της άφησε περιθώρια για διαφωνία και το αποφάσισε. Όταν αντάμωσε με τον Ανδρέα στο Γαλάτσι, ζορίστηκε πολύ να προσαρμοστεί στο νέο τρόπο ζωής. Έβλεπε να φιλιούνται στο στόμα και έλεγε: φτου! σας! που τρώγεστε σαν τα γαϊδούρια!... Όταν έβλεπε το μίνι έλεγε: Γιατί δεν αγοράζουν περισσότερο ύφασμα και τα κάνουν τόσο κοντά... Όταν είδε για πρώτη φορά τη Βασι-

λειάδου στο Ακροπόλ, είπε: Δεν μου έδινες τα λεφτά να τα πάρω καταΐφι, που με έφερες να δω τον πισινό της Βασιλειάδου! Όταν έβλεπε τις γυναίκες με παντελόνι τους έλεγε: παιδάκι μου, εκείνοι που φοράνε παντελόνι έχουν πράματα από μέσα, εσύ έχεις; Και τέλος όταν έβλεπε να χορεύουν ταγκό έλεγε: αυτός δεν είναι χορός, αυτό είναι το θκος και το θυ (το δικό σου και το δικό μου...) μαζ!.

Με τα χρόνια ήρθε και η παντρεία του Ανδρέα, ήρθαν και τα εγγόνια, παρά του ότι η ζωή ήταν ανάλογα με τα παλιά πολύ καλύτερη... και κυλούσε χωρίς επώδυνα προβλήματα. Η Καπποχρήσταινα σκληρά δοκιμασμένη, πικραμένη, με μαύρη καρδιά από τα χτυπήματα της ζωής της δεν κατάφερε να γελάσει σαν άνθρωπος και μάνα. Και έφυγε για το μεγάλο ταξίδι στα 91 της χρόνια. Συμπέρασμα:

Ήρωες δεν είναι μόνο εκείνοι που πέφτουν σε κάποιο μέτωπο για την πατρίδα και αμείβονται με μια μαρμάρινη πλάκα, αλλά ηρωίδες για τον γράφοντα είναι οι μανάδες που γεννούν και μεγαλώνουν τους ήρωες και σαν τέτοιες θα πρέπει να τιμώνται για να υπάρχει η ζωή και ο άνθρωπος! Και η Καπποχρήσταινα αν και αγράμματη που υπέγραφε με το σήμα του σταυρού, που με ευλάβεια έκανε και πίστευε, δίδαξε με τον τρόπο το ήθος, την παλικαριά, αξιοσύνη και ανθρωπιά σε όλη της τη ζωή, πίνοντας το κάθε πικρό ποτήρι χωρίς να κατηγορεί κανέναν! Κι αυτό ήταν το μεγαλείο του χαρακτήρα της που ξεχώρισε, χωρίς να βρεθεί κάποιος ή κάποια να πει έναν κακό λόγο γι' αυτήν.

Μάνα,

Όλου του κόσμου είσαι η γέννα

Τη ζωή μου τη χρωστώ σε σένα.

Το όνομά σου σύμβολο από άκρη σε άκρη

Γιατρός στον πόνο, γιατρός στο δάκρυ.

Μάνα,

Η αγκαλιά σου πάντα... νεογνών φωλιά

Στον κόρφο σου ρούφηξαν την πρώτη γουλιά

Όλων των φυλών της γης παιδιά

Στη δική σου μεγάλωσαν ζεστή ποδιά.

Μάνα,

Κουράστηκες και πόνεσες για μας πολύ

Δεν δειλίασες ποτέ, έμεινες η καλή.

Σωρό των γενιών σου οι υμνητές

Στίχους σου γράψανε οι ποιητές.

Μάνα,

Για όσα έκανες... είπες...και λες...

μύριες... σου πρόπονε τιμές.

Εγώ μονάχα δυο λόγια θα σου πω

Σε αγάπησα πολύ και θα σε αγαπώ...

ΣΤΑΘΗΣ ΔΑΓΛΑΡΗΣ, ΕΝΑΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΗΛΕΙΑ

Τα "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ", η Πανευρωπαϊκή Ένωση και γενικά η Ευρωπαϊκή μας έχουν εδώ και λίγα χρόνια τον καλύτερο πρεσβευτή τους στο Ν. Ηλείας. Πρόκειται για τον γνωστό δικηγόρο, συγγραφέα και κοινωνικό παράγοντα του Πύργου κ. **ΣΤΑΘΗ ΔΑΓΛΑΡΗ**.

Αρκετά άρθρα για τα "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ" του ίδιου και της κ. **Πέννυς Δάγλαρη** έχουν δημοσιευθεί στην εφημερίδα του Πύργου "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ", "ΠΑΤΡΙΣ", "ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ", "ΠΡΩΙΝΗ" κ.ά.

Αναδημοσιεύουμε παρακάτω από το έγκριτο λογοτεχνικό περιοδικό "ΝΕΑ ΣΚΕΨΗ" σχετικό κείμενο με βιογραφικά και άλλα στοιχεία για τον κ. ΣΤΑΘΗ ΔΑΓΛΑΡΗ:

"Ο **Στάθης Δάγλαρης** γεννήθηκε στα Κρέστενα από γονείς αγρότες. Σπούδασε νομικά και είναι δικηγόρος στο Πρωτοδικείο Ηλείας.

Είναι τακτικό μέλος της Εταιρείας Λογοτεχνών της ΝΔ Ελλάδας και της Ενώσεως Συντακτών Ελληνικού Τύπου. Διατέλεσε Πρόεδρος διαφόρων εκπολιτιστικών Συλλόγων και κοινωνικών ιδρυμάτων. Για μια εικοσαετία εκλέγεται δημοτικός σύμβουλος Κρεστένων και για 4 χρόνια ήταν Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου.

Από νεαρός ασχολείται με τα γράμματα, με πεζά και στίχους. Μαθητής ακόμα στο Γυμνάσιο εξέδωσε δύο βιβλία: "Η Μάχη της Κρέστενας" (χρονικό) και "Χαρούμενο ξεκίνημα" (ποιήματα) και, αργότερα άλλα τρία: "Στα νιάτα της Ελλάδας" (δοκίμιο), "Αγάπη στο βιβλίο" (δοκίμιο) και "Λουκάς Σταθακόπουλος" (μονογραφία), ενώ έχει δώσει στη δημοσιότητα άλλες δυο ποιητικές συλλογές, τις μελέτες "Νικηφόρος Βρεττάκος", "Εφη Αιλιανού", "Αγησίλαος Τσελάλης", "Καλλιόπη Καφετζή", το ιστορικό αφήγημα "Η Δίκη του Κολοκοτρώνη", τα δοκίμια "Ο Πνευματικός Μοριάς", "Η Πνευματική Ηλεία", απάνθισμα κειμένων του που έχουν γραφτεί για την Ηλεία, με τον τίτλο "Για την Ηλεία - Για τους Ηλείους", "Προσωπογραφίες και... άλλα", την Ανθολογία "Ελληνίδες ποιήτριες για τη Μάνα" κ.λπ.

Στη διάρκεια της στρατιωτικής του θητείας στην Τρίπολη του είχε ανατεθεί η επιμέλεια των φιλολογικών εκπομπών του τότε ραδιοφωνικού σταθμού Ενόπλων Δυνάμεων Πελοποννήσου. Για 20 χρόνια ήταν ιδιοκτήτης - διευθυντής της εφημερίδας της επαρχίας Ολυμπίας "Ολυμπιακός Αγών". Επίσης διατέλεσε συντάκτης ημερησίων εφημερίδων των Αθηνών.

Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί στα Ιταλικά. Έχει κάνει αρκετές λογοτεχνικές διαλέξεις και κείμενά του δημοσιεύονται στον τοπικό τύπο, καθώς και σε έγκυρα λογοτεχνικά περιοδικά.

Για το πνευματικό του έργο έχουν ασχοληθεί (με δημοσιεύματα ή επιστολές τους) μεταξύ άλλων και οι **Νικηφόρος Βρεττάκος, Γιάννης Ρίτσος, Άννα Σικελιανού, Άγγελος Τερζάκης, Γιάννης Κουτσοχέρας, Κούλης Αλέπης, Γιάννης Αναπλιώτης, Πέτρος Μαρκάκης, Γιωργής Κότσιρας, Θεόδωρος Κωστούρος, Μάρκος Λαζαρίδης, Σήφης Κόλλιας, Κώστας Τριανταφύλλου, Σαράντος Καργάκος, Μιχάλης Σταφυλάς** κ.ά."

Παπαγιώργης Ντάλλας

Θόδωρου Σκουρλή

Έψαλλε μόνος. Ακροατήριο εγώ
αφανής. Δεν ήθελα να μ' αντιληφθεί,
ν' αλλάξει τη φωνή του, να διατάξει.
Είχε κάλλιστον ύφος ο ψαλμός του,
κάτι απ' την ψυχή των όλβων αγίων,
που παραστέκανε σεμνοί στο τέμπλο
κι ολόγυρα στους τοίχους στη σειρά
σαν τάχα να συνόδευαν με τη σιωπή των
τον ιερέα Ντάλλα στα τροπάρια του.

Έψαλλε ως να μην ήταν, μια υπόκρουση
ήμουν εγώ στη μουσική του κόσμου του
στη μελωδία που με συνέπαιρνε,
στη φωνή απ' τα εγκόσμια μ' έκσταση τέτοια
που έπρεπε κρυπτός να μένω, να υποβάλλω
μόνον τόνους όπως το επέβαλλε η στιγμή
κι η σιζή της αρμονίας κι η πνοή.

Κοίταζαν γύρο οι άγιοι με σιγή
και λίγο σα ν' ανοίγανε τα χείλη, λίγο,
όσο έπρεπε ευπρεπώς, (Ο Αθηναίσιος,
ο Αηγιώργης, ο Αηγικόλας, η Παναγιά,
κι οι άλλοι γνωστοί μας απ' τις γιορτές)
κι ήταν σαν να επιδοκίμαζαν τα λόγια
των υμνωδών της εκκλησίας μας, του Κρητός
Ανδρέου, του Ρωμανού του Μελωδού, του Στουδίτου
κι άλλων πολλών, όπως μ' επιμέλεια
ο Παπαγιώργης τα είχε περισυλλέξει
για τέτοιες ώρες, ώρες ευσεβών.

Ήταν μυστήριο όπως καντήλια και κεριά
τρεμόβηχαν και μας ακολουθούσαν
σκιάζοντας διάκοσμο και διΰνοντας
όψη παράξενη στις τοιχογραφίες
λάμπεις στα πρόσωπα των αγίων
κατάνυξη και δέος στην ψυχή μας.

Ήταν παλιά η εκκλησία, χίλιων χρονών
περίπου, κι εόρταζε την επέτειό της
όπως η συνήθεια ήταν, κι οι πιστοί
συνέρεαν από τα χωριά να προσκυνήσουν
τη χάρη της, να μεταλάβουν, να πανηγυρίσουν.

Έξω ήταν η Ελλάδα δρόμος διαρκής
Άρτας γιοφύρι, πλήμμυρες, σεισμοί
κι αρματολίκια, κλέφτες και ληστές
και γιαταγάνια σε νέα χέρια και χοροί.

Α, το χοροί παλικαριών και κοριτσιών
ύστερα από τη λειτουργία στο προαύλι
και φουστανέλες και φουστάνια κεντητά
και κέφια κι έξω ντέρτια, όλα χαρά
κι όλα χωριό και Νέα Ελλάδα.

Παρέκει από την εκκλησιά μια αρχαία θεά
θλιμμένη μες στις πέτρες λες κοιτούσε
όταν αρνά ψηρόνταν στα σουβλιά.
Μα τι καλά που ταίριαζε στο πανηγύρι
Σα να χε τάχατε ξυπνήσει και με χάρη
έσερνε μ' άλλες δυο κοπέλες το χορό.
Ποιες ήταν κι έτσι ωραίες κι έτσι του χωριού.
Οι τρεις Ελλάδες είτε ο Παπαγιώργης
που είχε τη λειτουργία πια τελειώσει
κι έμπαινε με το ράσο στο χορό.

Το Παράπονον των δένδρων του Κεφαλόβρυσου

Αφιερούται τω Δημάρχω Καρνενησίων
Κυρίω Σπυρ. Γ. Τσιτσάρα

- "Τι έχετε πέαι μου, τους κλώνους σας αφήσει
Εις την γην να σύρωνται, εις βορβόρους, εις λιθάρια;
τι έχουσι τα φύλλα σας, δένδρα μου, κιρινίσει,
την ρίζαν ως να τρώγωσι φαρμακερά ζωάρια;

Αμφιλαφείς μου Πλάτανοι και νηηλαί Ελάται,
διά τί έχετε μαρανθή και κιρινοφυλλίσει,
αφού από τα στήθη γης ιστορικής ορμίαιε,
και μ'έν μνημιόν έχετε αθάνατον συζήσει;

Μήπως του Κεφαλοβρύσου η κρυστάλλινος πηγή
παρά τους κορμούς σας τους γηραιούς δεν ρέει;
μη του βουνού η μυρωμένη και απαλή πνοή
διά των φύλλων σας δρόσους φέρουσα δεν πνέει;"

-"Ούτε τον αέρα του βουνού ούτε και την πηγην
ούτε και τα άλλα δένδρα ημείς ποί'εξηλούμεν,
είχομεν άλλον, επότιζεν και έδιδε ζωήν,
ήδη αυτός θα λείψη! Δί' αυτό ημείς θρηνούμεν!
Ιδού η πηγή εστείρευσε και μέλλει να κοπή
να θωπεύη ημάς πλέον ίσως παύσει ο αήρ
διότι η καρδιά σας την Πατρίδα δεν πονεί
και με σφρίγος δεν κινείται η ελληνική σας χει!"

- "Δένδρα μου, αν με είδετε αείποτε να τρέχω
εις την δροσεράν σκιάν σας, περιχαρή και μόνον,
το απέρριπτον μνημιόν με δάκρυα να βρέχω,
σας ορκίζω να μ' επιήτε τον μυστικόν σας πόνον".

- "Ημείς αν εβλαστήσαμεν και αν έχωμεν ζωήν
αντά του Μάρκου έδωκεν τανδρειωμένον αίμα
και τα φύλλα μας ερρόφουν την τελευταίαν του πνοήν,
ην αφήκεν, όταν η σφαίρα εθάμβωσε το βλέμμα!

Η Πενιέλη έδωκεν εις όλους τους άλλους σώμα
Και χαίρονται ελεύθεροι ατελεντήτους ώρας,
όλοι ανεστάθησαν και αφήσαντες το χώμα
ίστανται άγρηπνοι φρουροί εις δοξασιμένας χώρας.

Ενώ αυτός μαραίνεται εις μαύρον βαθύ μνήμα,
Χωρίς αέρα σήπεται, με σκόληκας συντρόφους!
Ως μέγα τι να έπραξεν εις την Πατρίδα κρίμα
Ως να μη εφρούρησεν όλους αυτούς τους τόπους.

Ολιγόστευσε το αίμα του, εσβύσθη η πνοή του!
τροφήν δεν δίδουν πλέον εις την πτωχήν καρδιάν μας.
στήστε τον μαρμάρινον, να λάμψη η μορφή του
την δρόσον μας αν θέλητε και την πυκνήν σκιάν μας".

Ιωάν. Σ. Φλετουήρης

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ...

ΠΕΡΙ ΜΟΥΤΑΣ¹¹

1.- Μ ο ύ τ α λέμε το φανταστικό κακοποιό ον, που τρώει τα κλαψιάρια, τα γκρινιάρικα, τα σκανταλιάρικα παιδάκια. Είναι η Μ ο ρ μ ώ των αρχαίων. "Μ...μ...μ... ήρθι η μούτα να σι πάρ'!" φοβίζουμε και φοβερίζουμε το μικρό. Και ησυχάζει. Συνήθως πάει κάποιος και γρατσουνάει στην πόρτα ή στο παραθύρι, κάνοντας μ...μ...μ... "Κακουπόπαθα! χλοπαθιέται τάχα η μάνα, ήρθι η μούτα να του πάρ'του πιδί! Φεύγα μούτα, του πιδί μ'κάν'νάν'!". Και το κρύβει. Κι αυτό λουφάζει.

(Μ ο ύ τ α λέμε και το πυκνό σκοτάδι: "είνι μούτα, Δε γλέπς ούιδι του δάχλου σ'". Μ ο ύ τ ε ς; (στον πληθ.) λέμε τα φαντάσματα: "Δε βγαίνουν όξου τ'νύχτα, σκιάζουμα μη μι φάνι οι μούτις". Άλλες φράσεις: "έβγαλι τ'μούτα" = Δε μιολάει, σιώπησε, βουβάθηκε, το βούλωσε. Και προσακτικά: "βλάι τ'μούτα" = σκάσε, μη μιλάς, Μ ο ύ τ α στα μπολιάρικα λέγεται η φωτογραφία.).

2.- Και δυο "τυλοσπυραίικα" κουτσοκέφαλα περί μούτας:

1

Το μικρό έκλαιγε ασταμάτητα. Ντε από δω ντε αποκεί να λουφάζει, τίποτα. Πάει κι ο πατέρας του και γρατσούναγε στην πόρτα, κάνοντας τη μούτα μ...μ...μ... Κι η μάνα: - Να φας κακά, μούτα, του πιδί κάν'νάν'!

2

Ο άντρας, λέει, ξενύχταγε συχνά όξω με τα πράματα κι η γυναίκα, που της άρεναν τα ξινά, συμμάζωνε άλλον στο σπίτι. Ένα βράδυ όμως ήρθε ο άντρας της ανεπάντητα. Να, σε λίγο κι ο καφρατάρης (=αγαπητικός) γρατσούναγε στην πόρτα να του ανοίξει. Μια τσιμπία στο μωρό η παμπόνηρη Εύα "ουάα, ουάα" τα κλάματα το μικρό. "Σουτ, σουτ, η μούτα να σι φάει!". Και τάχα το νανούριζε:

*"Φεύγα μούτα, φεύγα, μούτα
κι ήρθι απόψι ο τατάς
κι άμα φύβγει ο τατάς
έλα, μούτα, να του φας".*

Ο φίλος κατάλαβε, ο άντρας της γρυ.

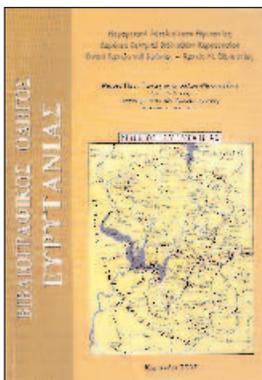
Δημ. Φ.

11. Αναδημοσίευση από την εφημερίδα "Ο ΝΕΧΩΡΙΤΗΣ" (Αριθ. Φύλλου 56, Οκτ. - Νοέ. 1993, σελ. 3. Ο αείμνηστος **Δημ. Φ(ούργας)**, καταγόμενος από το γειτονικό με την Ευρυτανία Νεοχώρι Ναυπακτίας, υπηρέτησε ως Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπ/σης στο Ν. Ευρυτανίας, όπου και συγκέντρωσε μεγάλο μέρος του πλούσιου λαογραφικού υλικού του, για το οποίο και βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών.

ΒΙΒΛΙΑ ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Γράφει ο **Κώστας Αντ. Παπαδόπουλος**

Μαρία Παν. Παναγιωτοπούλου - Μποτονάκη, ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, Καρπενήσι 2007 (σελ. 228).

"... Είναι ένα βιβλίο - εργαλείο που δίνει το εύρος, το βάθος και το πλάτος της περί την Ευρυτανία έρευνας. Δεν προσφέρεται για ευχάριστη ανάγνωση αλλά ως πυξίδα...". Νομίζουμε πως τα προλογικά αυτά λόγια του Νομάρχη Ευρυτανίας κ. **Κώστα Κοντογεώργου** στο παραπάνω έργο της κ. **Μαρίας Παναγιωτοπούλου - Μποτονάκη** εμπεριέχουν και τη σημασία που έχει αυτό για τον καθένα που θέλει να ασχοληθεί με την Ευρυτανία.

Η συγγραφέας Προϊσταμένη των Γενικών Αρχείων Κράτους - Αρχείων ν. Ευρυτανίας, αφού οργάνωσε την υπηρεσία αυτή αθόρυβα αλλά και με μεθοδικότητα μας προσφέρει με το έργο της αυτό, συγκεκριμένα, όλα τα μέχρι σήμερα σχετικά με την ιστορία του τόπου μας

κείμενα. Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει:

- Προλόγους του Νομάρχη Ευρυτανίας κ. **Κώστα Κοντογεώργου** και του Εφορευτικού Συμβουλίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καρπενησίου, εισαγωγή της συγγραφέα και, τέλος, τα κεφάλαια:

- Αλφαβητικό Ευρετήριο συγγραφέων και θεμάτων (σελ. 3-154)
- Ξενόγλωσση βιβλιογραφία (σελ. 155-157)
- Ευρετήριο τόπων - όρων - θεμάτων - προσώπων (σελ. 159-196)
- Ευρετήριο συγγραφέων - επιμελητών εκδόσεων - μεταφραστών - περιοδικών - εκδοτικών φορέων.
- Ευρετήριο ξενόγλωσσο.

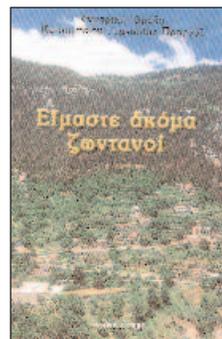
Το παραπάνω έργο χαρακτηρίζεται ως ένα χρησιμότητα εργαλείο για τον κάθε ερευνητή της γενέθλιας γης μας και μακάρι σύντομα να συμπληρωθεί και από άλλες πηγές (όπως π.χ. από το Τμήμα των Ευρυτάνων Συγγραφέων της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης Δομνίστας, τη Βιβλιοθήκη του Μεγάλου Χωριού κ.ά.).

Τέλος, αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους χορηγούς της καλαισθητής αυτής έκδοσης, ήτοι τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ευρυτανίας, τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Καρπενησίου και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους - Αρχεία Ν. Ευρυτανίας.

Κ.Α.Π.

Θεατρική Ομάδα Κατσαμπίου Γυμνασίου Προυσού, Είμαστε ακόμα ζωντανοί, Αθήνα 2005 (σελ. 120).

Τα παιδιά του Προυσού, ναι, το τόλμησαν!. Πριν 15 χρόνια, περίπου, έγραψαν τα ίδια θέατρο, εμπνευσμένο από τη σύγχρονη ζωή και πραγματικότητα και το ανέβασαν στη σκηνή! Μάλιστα έλαβαν μέρος και σε διαγωνισμό του Υπουργείου Παιδείας και συναγωνίστηκαν συμμαθητές τους από όλη την Ελλάδα και ακόμα από σχολεία του εξωτερικού, στον Δεύτερο Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό! Το αποτέλεσμα; Εκτός από τα άπειρα χειροκροτήματα που εισέπραξαν πήραν μαζί τους, για τα "Ψηλά Βουνά" και για "Εκεί που φωλιάζουν οι Αετοί" το δεύτερο βραβείο!

Το έργο παρουσιάζεται στα παρακάτω 16 επεισόδια: *Ο Προφήτης, Στην Κυμέλη, Οι τέσσερις εποχές, Ο τρελός επιστήμονας, Μάνα ήρθα, Της Αλαλουμίας το νούμερο, Η ζωή μας όλη, Η ζωόφιλη, Ο Δαίμων της ... Τεχνοκρατίας, Ο μεταλλαγμένος, Ο γιατρός είχε μεσάνυχτα!, Ο φαρμακωμένος, Η Νεκταρία πεθαίνει, Η Αυριοβρωμούσα αναπτύσσεται (Μέρος Α΄ και Μέρος Β΄), Μάνα ήρθα, Σκουπίδια, Σκουπίδια!*

Στη συγγραφή του έργου συμμετείχαν οι μαθητές: **Μούκας Γιώργος, Μούκας Φώτης, Νιαβής Άρης, Στεργίου Γιάννης, Ευθυμίου Κοσμάς, Κοκορώνης Γιώργος, Γιαννιώτης Παναγιώτης** με τη σύμπραξη των καθηγητριών **Μαρίας Παναγιωτοπούλου**, φιλόλογου (η οποία είχε αναλάβει και την επιμέλεια των κειμένων), **Βάγιας Σπυρέλη** (θεολόγου) και **Μαρίας Μωραΐτου**, φιλόλογου, τη σκηνοθεσία ανέλαβαν η **Βάγια Σπυρέλη** και η **Μαρία Παναγιωτοπούλου**, τη μουσική επένδυση η **Βάγια Σπυρέλη**, ο **Γ. Μούκας**, η **Μ. Μωραΐτου**, η **Μ. Παναγιωτοπούλου** και ο **Βασίλης Κότσιας** και, τέλος, τα σκηνικά οι μαθητές με τη σύμπραξη της ζωγράφου **Β. Κανελλοπούλου**.

Τους ρόλους υποδύθηκαν οι μαθητές: **Βαστάκη Αλεξάνδρα, Βαστάκης Χρήστος, Δελκωστοπούλου Ντίνα, Ευθυμίου Δ., Ευθυμίου Κοσμάς, Ευθυμίου Άρης, Κακούρης Χρήστος, Καλαντζή Κατερίνα, Κοκολιού Άννα, Κοκορώνης Γ., Μούκας Γ., Μούκας Φώτης, Νιαβής Άρης, Παπαδημητρίου Γ., Σταυρόπουλος Μάνθος, Τσιτσάνης Τάσος**.

Το καλαίσθητο εξώφυλλο είναι δημιούργημα του γνωστού φωτογράφου του τόπου μας **Γιώργου Τάσιου**.

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην τονιστεί ιδιαίτερα η χορηγία του γνωστού Ευρυτανά Οδοντιάτρου **Κων/νου Γ. Λιάπη**, Δημοτικού Συμβούλου του Δήμου Καρπενησίου και ιδιοκτήτη της "ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗΣ".

Κ.Α.Π.

ΔΗΜΟΣ ΒΙΝΙΑΝΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΙΝΙΑΝΗΣ, Μνήμη Αλέξανδρου Σβώλου (1892-1956), Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας Βίνιανη Ευρυτανίας (2003), Επιμέλεια: Καθηγήτρια **Κλεομένης Κουτσούκης**, Εκδόσεις Πάραλος (σελ. 102).

Με την επιμέλεια του Πανεπιστημιακού Καθηγητή **Κλεομένης Κουτσούκη** εκδόθηκαν το 2006 από το Δήμο Βίνιανης και το Ιστορικό Μουσείο Βίνιανης τα πρακτικά επιστημονικής ημερίδας, που πραγματοποιήθηκε στην ιστορική Βίνιανη κατά το μήνα Μάιο του 2003, με θέμα: *"Μνήμη Αλεξάνδρου Σβώλου (1892-1956)"*.

Ως γνωστό, ο Αλέξανδρος Σβώλος, καταξιωμένη προσωπικότητα *"κατά την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης (1941-44), ως Πρόεδρος της Π.Ε.Α, που πρωτοϊδρύθηκε και λειτούργησε στη Βίνιανη Ευρυτανίας (Απρίλιος 1944), αναδείχθηκε σε κυρίαρχη πολιτική φυσιογνωμία. Με την ιδιότητά του αυτή αλλά και με την προσωπικότητα και συμπεριφορά του λειτούργησε ως εγγυητής των δημοκρατικών ελευθεριών και ως σύμβολο ειρήνευσης των παθών και της ποθούμενης εθνικής ενότητας"* (από

τον πρόλογο του κ. Κουτσούκη).

Ο αφιερωματικός αυτός τόμος στη μνήμη του **Αλεξάνδρου Σβώλου**, προτομή του οποίου βρίσκεται στην είσοδο του ιστορικού Δημοτικού Σχολείου Βίνιανης, περιλαμβάνει τις παρακάτω αξιόλογες εισηγήσεις:

- **Άλκης Ρήγος**: *"Η συμβολή του Αλέξανδρου Σβώλου στο επιστημονικό και πολιτικό γίγνεσθαι"*.

- **Κλεομένης Κουτσούκας:** "Ο Αλέξανδρος Σβώλος και ο ρόλος της προσωπικότητας στην πολιτική".

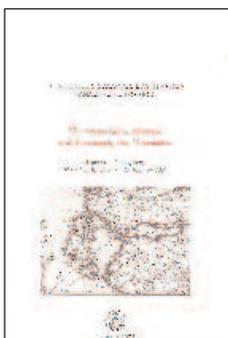
- **Μιχάλης Λυμπεράτος:** "Ο Αλέξανδρος Σβώλος από τον εμφύλιο πόλεμο μέχρι τις εκλογές του 1956".

- **Αγγελική Χριστοδούλου:** "Ο Αλέξανδρος Σβώλος στη συλλογή των ΑΣΚΙ".

Τέλος, το παραπάνω βιβλίο, οπωσδήποτε καθρεφτίζει τη φυσιογνωμία ενός πρωταγωνιστή της νεότερης ιστορίας μας και αποτελεί ουσιαστική προσφορά στην αξιολόγηση μιας τόσο σημαντικής προσωπικότητας, όπως είναι αυτή του Αλέξανδρου Σβώλου.

Κ.Α.Π.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΡΑΓΓΙΑΝΙΤΩΝ "ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΟΡΔΙΟΣ", Ο Αναστάσιος Γόρδιος και η περιοχή των Αγράφων, Πρακτικά Ημερίδας, Μεγάλα Βραγγιανά, 25 Ιουλίου 2004, Αθήνα 2005 (σελ. 98).

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Βραγγιανιτών "ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΟΡΔΙΟΣ" συνεχίζοντας τη μεγάλη προσφορά του στον τόπο μας μας χάρισε προ διετίας, περίπου, έναν υπέροχο τόμο για το Μεγάλο Διδάσκαλο του Γένους μας τον **Αναστάσιο Γόρδιο**, ο οποίος γεννήθηκε στα Βραγγιανά της Ευρυτανίας το 1654 και μαθήτευσε πλησίον του οσίου **Ευγενίου Γιαννούλη**.

Ο τόμος αυτός, περιλαμβάνει τα πρακτικά ημερίδας που με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στα Βραγγιανά, στις 25-7-2004 και διοργανώθηκε "με αφορμή αφενός τη συμπλήρωση 350 ετών από τη γέννηση του **Αναστασίου Γορδίου**, αφετέρου την επικείμενη έκδοση των επιστολών του από το "Κέντρον Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού" της Ακαδημίας Αθηνών" (Πρόλογος Δ.Σ. του Συλλόγου "Αναστάσιος Γόρδιος").

Ο πρόλογος του Δ.Σ. του παραπάνω Συλλόγου (σελ. 11-13), είναι λίαν κατατοπιστικός αφού μας παρέχει γενικά στοιχεία για τον "στυλοβάτη των Αγράφων" **Αναστάσιο Γόρδιο** και μας δίνει το ιστορικό της πραγματοποίησης της ιστορικής για τον τόπο μας Ημερίδας των Βραγγιανών. Ακολουθούν οι παρακάτω εισηγήσεις:

- **ΝΙΚΗ ΠΑΠΑΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ - ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ**, "Παλιές και νέες παροιμίες στις επιστολές του Ευγενίου Γιαννούλη" (σελ. 15-30).

- **ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ζ. ΣΟΦΙΑΝΟΣ**, "Η συμβολή του Αναστασίου Γορδίου στην κοινωνική και πνευματική ζωή της περιοχής των Αγράφων βάσει των επιστολών του" (σελ. 33-46).

- **ΧΑΡΙΤΩΝ ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ**, "Η συμβολή του Αναστασίου Γορδίου στην κοινωνική και πνευματική ζωή της περιοχής των Αγράφων βάσει των επιστολών του" (σελ. 47-59).

- **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΙΩ. ΜΑΣΟΥΡΑΣ**, "Σχέσεις Αγρών και Ζακύνθου στα χρόνια του Ευγενίου Γιαννούλη και Αναστασίου Γορδίου" (σελ. 61-74).

- **ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΒΙΤΑΛΙΩΤΗΣ**, "Οι τοιχογραφίες του νάρθηκα του Αγίου Ιωάννη Θεολόγου στα Μεγάλα Βραγγιανά" (σελ. 75-90).

Τέλος, στις σελίδες 91-97 παρατίθενται φωτογραφίες της Ημερίδας.

Την επιμέλεια της έκδοσης του υπέροχου αυτού τόμου είχε ο **Κωνσταντίνος Σπ. Τσιώλης**, χορηγοί δε για την έκδοσή του είναι οι **Γεώργιος Ηλ. Χαλιμούρδας** και **Γεωργία Χαλιμούρδα**, στους οποίους και ανήκουν οι δέουσες ευχαριστίες και έπαινοι.

(Σημείωση: Γιατί άραγε να υπάρχουν ιδιώτες χορηγοί και όχι φορείς της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ή και του Κράτους;).

Κ.Α.Π.

ΦΟΥΡΝΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ - ΜΝΗΜΕΙΑ - ΚΕΙΜΗΛΙΑ,

Έκδοση Δήμου Φουρνάς, Αύγουστος 2006. (σελ. 144).

Ένα θαυμάσιο λεύκωμα κυκλοφορήθηκε πρόσφατα από τον ιστορικό Δήμο Φουρνάς. Και, όπως τονίζεται στον πρόλογο του κ. **Μάρκου Συρούκη**, πρώην Δημάρχου, στο λεύκωμα αυτό *"καταγράφεται με λίγα λόγια η ιστορία του τόπου μας και παρουσιάζονται μέσα από πλούσιο φωτογραφικό υλικό τα σημαντικότερα Μνημεία, τα κειμήλια, καθώς και τα πανέμορφα τοπία της περιοχής μας"*.

Στις πρώτες σελίδες του λευκώματος υπάρχουν θαυμάσιες φωτογραφίες με υπέροχα κείμενα για την ιστορία της **Φουρνάς**, τις ασχολίες των κατοίκων της, τα αξιοθέατα, τη διαμονή, τις εκδηλώσεις και ακολουθούν οι επόμενες με τη μεγάλη πολιτιστική και θρησκευτική κληρονομιά της (Διονύσιος ο εκ Φουρνά, η μονή Ζωοδόχου Πηγής Φουρνά, η Σχολή Φουρνά κ.ά.).

Από τη σελ. 67 και μέχρι τη σελίδα 86 υπάρχουν πληροφορίες για τα άλλα δύο Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Φουρνάς: τη **Βράχα** και τις εκκλησίες της (Μεταμόρφωση του Σωτήρα, Αγίου Νικολάου) και τους Αγωνιστές της και τον **Κλειτσό** με τους οικισμούς του **Κορίτσα**, **Πλάτανο**, **Μεσοχώρι** και **Μαυρόλογο**. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται για τον περικαλλή Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου του Νέου στην Κορίτσα και τις περίφημες μεμβράνες της Κορίτσας, καθώς και για το Στρατηγό της Νίκης του Έπους του 1940 **Χαράλαμπο Κατσιμήτρο**, που ως γνωστό γεννήθηκε στον Κλειτσό (1886).

Το τελευταίο μέρος του λευκώματος περιέχει φωτογραφίες από τα σημαντικότερα κειμήλια - μνημεία - Ιερούς Ναούς του Δήμου Φουρνάς.

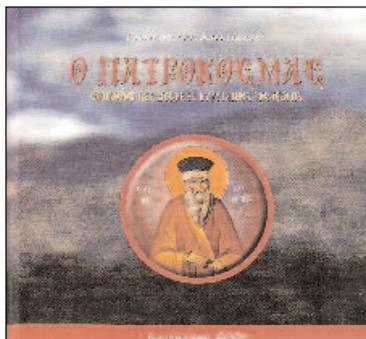
Σημειώνεται ότι την επιμέλεια των κειμένων - φωτογραφιών του θαυμάσιου αυτού λευκώματος είχε ο π. **Ευάγγελος Φεγγούλης**, Θεολόγος - Φιλολόγος, η εκτύπωση έγινε από τον "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟ ΠΑΛΜΟ", ενώ ευχαριστίες για "την πολύτιμη προσφορά τους" εκφράζονται από τον κ. Δήμαρχο στους κ. κ. **Δημήτριο Τσέλιο**, **Πέτρο Τσέλιο** (Πρόεδρο του Συλλόγου Φουρνιωτών Αθήνας), **Λουκά Διαμαντή** και **Λουκά Παυλέτση**.

Κ.Α.Π.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤ. ΑΘΑΝΑΣΙΑ, Ο ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑΣ, ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ ΣΤΑ ΔΥΣΒΑΤΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ, ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ 2007 (σελ. 132).

Ο **Γιώργος Αθανασιάς**, γνωστός στον ευρυτανικό χώρο όχι μόνο ως εκπαιδευτικός αλλά, κυρίως, ως λαογράφος που παρουσιάζει τη ζωή των κατοίκων του τόπου μας μέσα από ραδιοφωνικές εκπομπές, εφημερίδες, περιοδικά, εκδηλώσεις πολιτιστικών φορέων κ.λπ. μας ξάφνιασε με το πρώτο βιβλίο του με τον τίτλο: **"Ο Πατροκοσμάς, οδοίπορος στα δύσβατα ευρυτανικά μονοπάτια"** (Λαογραφική Έρευνα - Προσέγγιση, η Βιογραφία του, Φωτογραφικό Υλικό Χωριών και Τόπων, όλες οι εντός και εκτός Ευρυτανίας Προφητείες του).

Ο τίτλος του βιβλίου, πολύ εύστοχος και λογοτεχνικός,

μας δηλώνει και το περιεχόμενό του. Ο συγγραφέας με πολύ κόπο συγκέντρωσε διηγήσεις για τη φλογερή φυσιογνωμία του "αγίου των σκλάβων", του εθναποστόλου Κοσμά του Αιτωλού και για το πέρασμά του από τη γενέθλια γη μας στους χαλεπούς χρόνους της σκλαβιάς, μας τις παραδίδει δε τεκμηριωμένες και διανθισμένες με προσεγμένο, απλό, εμνευσμένο, εμβριθή και παραστατικό λόγο και με μια περιγραφή γλαφυρότατη.

Το βιβλίο περιλαμβάνει τα παρακάτω μέρη:

I. Προλογίσματα: α) του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Καρπενησίου κ. κ. **ΝΙΚΟΛΑΟΥ**, β) "Του της Παιδείας Λειτουργού και της Ζωγραφικής Τέχνης Μύστη" **Μανώλη Κοπανάκη** και γ) του συγγραφέα. (σελ. 5-14).

II.- Σύντομο Βιογραφικό του Αγίου των Σκλάβων (σελ. 16-26).

III.- Τα χωριά και οι τόποι που πέρασε (Η Μιαρά, Μοναστήρι του (Μ)Πουρσού, Μοναστηράκι, Άγραφα, Χρύσω, Μύρηση, Βραγγιανά, Τροβάτο, Φραγκίστα, Παλαιοκατούνα, Κλίστα, Βαλαώρα, Γρατίτσα, Μπελτίτσα, Ζελενίτσα), Η Αφορισμένη (σελ. 27-107).

IV.- Άλλες διηγήσεις (108-110)

V.- Προφητείες: α) στην Ευρατανία, β) στην Ελλάδα (111-119)

VI.- Γλωσσάρι (120-123)

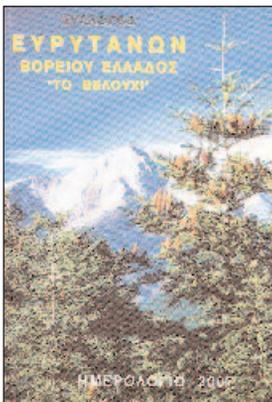
VII.-Βοηθήματα (124-125)

VIII.- Περιεχόμενα (126-127).

Η εμφάνιση του βιβλίου πολύ προσεγμένη. Το εξώφυλλο, το εμπρόσθιο μέρος, κοσμείται με εικόνα του Πατροκοσμά - τοιογραφία στον Ιερό Ενοριακό Ναό Των Ευρυτάνων Αγίων Καρπενησίου και το οπίσθιο μέρος με φωτογραφία της Βρύσης στα Κρεβάτια Ραπτοπούλου, "που τους παλιούς καιρούς ξεδιψούσε διαβάτες, τσοπαναραίους και ζωντανά". Στο εσώφυλλο υπάρχει θαυμάσια τοιογραφία από τον ενοριακό Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων της Ανατολικής Φραγκίστας που απεικονίζει τον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό κηρύττοντας στη "Σωτήρα". Η δημιουργία του εξώφυλλου και η επεξεργασία των φωτογραφιών ανήκουν στον καλλιτέχνη φωτογράφο **Γιώργο Τάσιο**. Σημειώνεται πως τα έξοδα της έκδοσης είναι ευγενική χορηγία της Νομαρχίας Ευρυτανίας, του Δήμου Καρπενησίου και της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Ευρυτανίας.

Τέλος, το παραπάνω βιβλίο, που τυπώθηκε σε 1.500 αντίτυπα στις εκδόσεις - εκτυπώσεις "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΣ ΠΑΛΜΟΣ, δεν πρέπει να λείπει από καμιά βιβλιοθήκη και κανένα σπίτι, γιατί είναι όντως ένα μνημειώδες έργο, πολλαπλώς χρήσιμο για κάθε αναγνώστη, μια χρυσή κιβωτός που περικλείει στοιχεία του πολιτισμού μας στη διαχρονική του εξέλιξη...

Κ.Α.Π.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ "ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ", ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2007

Για 17η συνεχή χρονιά ο δραστήριος Σύλλογος Ευρυτάνων Βορείου Ελλάδος "ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ" μας χαρίζει ένα ακόμα "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ", το "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2007". Στις 208 σελίδες του υπάρχει πλούσιότατο και ποικίλο περιεχόμενο: Λίγα λόγια για το ιστορικό του Συλλόγου, Δραστηριότητες διανθισμένες με πλούσιο φωτογραφικό υλικό, Κρίσεις - Σχόλια για τις δραστηριότητες του Συλλόγου και το Ημερολόγιο 2006, Ανταποκρίσεις από περιοδικά και εφημερίδες, ειδικό άρθρο με τίτλο "Στον πρόεδρό μας με αγάπη" (αναφέρεται στον ακούραστο, αεικίνητο και επί 19 χρόνια πρόεδρο του Συλλόγου Καθηγητή Λεωνίδα Μανωλίδη) και βιογραφικό σημείωμα, διάφορα άρθρα σχετικά με την ιστορία και τη λαογραφία του τόπου μας, άλλα

θέματα ευρυτανικού ενδιαφέροντος κ.ά.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα άρθρα:

- *"Ανάδειξη της ιστορικής και πολιτισμικής ταυτότητας της Ευρυτανίας"*. Πρόκειται για έκθεση επιτροπής, υπό την προεδρία του **Καθηγητή Κλεομένη Κουτσούκη**, που υποβλήθηκε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Ευρυτανίας.

- *"Η συμβολή των τεχνητών λιμνών στην περαιτέρω ανάπτυξη των Περιφερειών Στερεάς και Δυτικής Ελλάδας"*. Εισηγήση του Βουλευτή Ευρυτανίας κ. **Δημοσθένη Τσιαμάκη**.

- *"Ερρά Μονή Τιμίου Ιωάννου του Προδρόμου Παλαιοκατούνας Ευρυτανίας"*. Από βιβλίο του κ.

Παύλου Β. Νταλλή.

Στο Ημερολόγιο αυτό, επίσης, υπάρχει πλήρης κατάλογος των μελών με τις διευθύνσεις - τηλεφώνά τους, Ημερολόγιο με εορτολόγιο, διαφημίσεις συμπατριωτών μας και πολλές άλλες χρήσιμες πληροφορίες. Στην τελευταία σελίδα υπάρχει η φωτογραφία του Ιερού Ναού Αγίου Χαραλάμπους Στάβλων Ευρυτανίας, η οποία στάλθηκε ως ευχετήρια κάρτα από την ιστορική Πανευρυτανική Ένωση.

Κ.Α.Π.

Ο ΠΑΤΡΟΚΟΣΜΑΣ ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ ΣΤΑ ΔΥΣΒΑΤΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

Κριτική άποψη **Δημητρίου Ιω. Φαλλί**

Με τον παραπάνω τίτλο κυκλοφόρησε το πραγματικά περισπούδαστο πόνημά του ο εκλεκτός συμπατριώτης μας **Γεώργιος Στ. Αθανασιάς**, εκπαιδευτικός, γνωστός πατριδολάτρης, ακάματος αγωνιστής στον "καλόν αγώνα" του Χριστού και της αγάπης, ακούραστος περπατητής - ερευνητής των δύσβατων βουνών και των χωριών της Ευρυτανίας, γνωστός στους πολλούς με το ψευδώνυμο "ΟΡΕΙΝΟΣ", ως παραγωγός ραδιοφωνικής εκπομπής και διευθυντής του ραδιοφωνικού σταθμού "ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ FM" και δημιουργός του μουσικού ραδιοσταθμού "ΡΑΔΙΟΚΥΜΑΤΑ", δυνατός αλλά και ταπεινός άξιος εργάτης του λόγου, της τέχνης και του πνεύματος. Το βιβλίο τούτου του Γ. Αθανασιά για τον Πατροκοσμά, χωρίς να το νιώθουμε ως τώρα, έλειπε από τον τόπο μας. Είναι ένα απαραίτητο εντύπωμα για κάθε Ευρυτάνα και για κάθε Έλληνα που θέλει να γνωρίσει το τι πρόσφερε αυτός ο ασκητικός ρασοφόρος, ο φλογερός ιεραπόστολος του Χριστού και της Λευτεριάς σ' ολόκληρη τη Ρωμιοσύνη, και ειδικά στον ορεινό και κακοτράχαλο τόπο μας, την Ευρυτανία. Ρακένδυτος, νηστικός, ταπεινός και συνεχώς διωκόμενος, όμως πιστός και άξιος εργάτης του Χριστού! Το μόνο όπλο που κρατούσε στα χέρια του ήταν ένα ραβδί για να ξεκουράζει κάπου - κάπου το ταιλαίρω - κουρασμένο κορμί του! Και μια βαθιά ριζωμένη και ακλόνητη πίστη στο Χριστό και το έργο του! Στρατοκόπος μέρα - νύχτα σε λαγκαδιές και γίδοστράτια να φτάσει σε κάποιο χωριό. Κι εκεί έτρεχαν οι άνθρωποι να τον προϋπαντήσουν, να πάρουν την ευχή του, να τον ακούσουν! Τα λόγια του, λόγια απλά, λόγια Χριστού και Λευτεριάς που ήταν βάλασμα ελπίδας στο σκλαβωμένο ραγιά "Σύμπαγε την ελπίδα λύτρωσης ενός αλύτρωτου λαού!". Και τελικά το πέτυχε! Η σπίθα έγινε πυρκαγιά κι έκαψε μια ολόκληρη αυτοκρατορία! Ο Σταυρός γκρέμισε το μισοφέγγαρο, ο τόπος λευτερώθηκε!

Σε περισσότερα από 20 ευρυτανικά χωριά σπάρθηκε ο λόγος του Χριστού κι ο ραγιάς ντακώθηκε και στέριωσε την ελπίδα της Λευτεριάς! Όσο για την κοινωνική του προσφορά, το σύνολο των έργων του στην Ελλάδα και στη Ρωμιοσύνη ολόκληρη, αυτού του ασκητικού, ανυπόδητου και ρακένδυτου ρασοφόρου θα το ζήλευαν σήμερα και τα πιο σύγχρονα Υπουργεία Πολιτισμού και Παιδείας! Ο Γιώργος Αθανασιάς, στο ανεπανάληπτο βιβλίο του, στη σελ. 22 κάνει μια συγκεντρωτική αρίθμηση των έργων του Πατροκοσμά και είναι να θαυμάζει κανείς πώς τα πέτυχε όλα αυτά

ένας άνθρωπος φτωχός, διωγμένος, μέσα σε μια πολύχρονη zoφερή σκλαβιά! Πραγματικά είναι θαύμα που μπορεί να το πετύχει μονάχα ένας άνθρωπος Χριστοκίνητος και Πνευματοκίνητος ! Κι αυτός υπήρξε ο Πατροκοσμάς ο Αιτωλός! Εγώ ομολογώ δεν τα γνώριζα όλα αυτά. Και τώρα θαυμάζω και συγχαίρω με όλη μου την καρδιά και τον ερευνητή - συγγραφέα αυτού του βιβλίου - Γιώργο Αθανασιά - που μας πρόσφερε μια τέτοια πνευματική και εθνική πανδαισία! Εύχομαι όπως και στο προσεχές μέλλον "γευτούμε" κι άλλες τέτοιες απολαύσεις. Ο τόπος μας, η Ευρυτανία έχει πολλά θαυμαστά ακόμα θαμμένα και ο Γιώργος έχει πολλές δυνατότητες να το πετύχει. Πάντως, το πόνημα τούτο, πέρα από τη θαυμαστή αφηγηματική αξία, τη ντοπιολαλιά του συγγραφέα, έχει και περισσότερες από 50 εντυπωσιακές φωτογραφίες που το στολίζουν. Όλες τους μία και μία! Όμως, τελειώνοντας την κριτική μου αυτή άποψη, έχω μια απορία: Ο Πατροκοσμάς, ο μέγας αυτός Ιεραπόστολος, ισάποστολος, εθνεγέρτης και εθνομάρτυρας, όντας ακόμα εν ζωή θαμάχτηκε από το λαό του Θεού ως Άγιος. Ακόμα και απ' τους αλλόθρησκους που συγκλονίστηκαν από τους αγώνες του και τον "πραγματικά άγιο βίο του", όπως ο Αλή - Πασάς των Ιωαννίνων, εμείς, το Ορθόδοξο Πατριαρχείο μας, γιατί μετά από 247 ! χρόνια τον ανακήρυξε Άγιο;

Δ.Ι.Φ.

**ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ
ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΧΩΡΙΟ
ΓΙΑ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ
ΠΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΙ
ΖΟΥΣΕ Ο ΕΥΡΥΤΑΝΑΣ
ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ**

Τηλέφωνα συνεννόησης: 22370-41502 – 41245

**Ημέρες – Ώρες Λειτουργίας: Παρασκευή - Σάββατο - Κυριακή και αργίες
10.30 – 15.00 από 1/10 έως 31/5 10.00 - 14.00 και 18.00 - 20.00 από 1/6 έως 30/9**

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΙΜΗΣΕ ΤΟΝ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟ

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Τμήμα Νομικής της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών οργάνωσαν με επιτυχία εκδήλωση προς τιμήν του αείμνηστου Ευρυτάνα Καθηγητή του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών **Κωνσταντίνου Δ. Τριανταφυλλόπουλου**, στις 24-4-2007, ημέρα Τρίτη, στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Μετά την προσφώνηση από τον Αντιπρύτανη, καθηγητή κ. **Ιωάννη Κ. Καράκωστα** παρουσιάστηκε η προσωπικότητα και το έργο του **Κων/νου Τριανταφυλλόπουλου** από τους κ.κ.:

- **Σπυρίδωνα Τρωιάνο**, ομότιμο καθηγητή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

- **Μιχάλη Σταθόπουλο**, ομότιμο καθηγητή του ίδιου Πανεπιστημίου

- **Κων/νο Σταμάτη**, καθηγητή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και

- **Παναγιώτη Μαντζούφα**, λέκτορα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν πολλοί Ευρυτάνες, όπως οι κ.κ. **Κλεομένης Κουτσούκης**, **Νίκος Ζωρογιαννίδης**, **Στέφανος Βασιλόπουλος**, **Τάσος Κοντομέρκος**, τα μέλη του Δ.Σ. της Π.Ε. **Βασίλης Σιορόκος**, **Κώστας Φούκας** κ.ά.

ΝΕΟ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΣΤΗΝ ΤΕΔΚ Ν. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Συγκροτήθηκε σε σώμα το νέο προεδρείο της ΤΕΔΚ του Νομού μας, ύστερα από σχετική ψηφοφορία, που έγινε στις 3-4-2007, στο Καρπενήσι.

Η σύνθεση του νέου Δ.Σ. έχει ως εξής:

Πρόεδρος, **Βασίλης Καραμπάς**, Δήμαρχος Καρπενησίου

Αντιπρόεδρος, **Ιωάννης Σταμάτης**, Δήμαρχος Δομνίστας

Γραμματέας, **Ιωάννης Ίβρος**, Δήμαρχος Ποταμιάς

Μέλη: **Δημήτριος Τάτσης**, Δήμαρχος Απεραντίων, **Κων/νος Καρδαμπίκης**, Δημοτικός Σύμβουλος Απεραντίων, **Κων/νος Λιάπης**, Δημοτικός Σύμβουλος Καρπενησίου και **Χρήστος Σκαρμούτσος**, Δημοτικός Σύμβουλος Δομνίστας.

ΤΙΜΗΘΗΚΕ Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΣ

Τιμήθηκαν οι τρεις (3) κορυφαίες επέτειοι της Εθνικής μας Αντίστασης στο Νομό Ευρυτανίας, όπου κατεξοχήν πραγματοποιήθηκαν κορυφαία ιστορικά γεγονότα της περιόδου 1942-1944. Πρόκειται για τις εκδηλώσεις μνήμης, που γίνονται κάθε χρόνο στη Δομνίστα για το ξεκίνημα του Έθνους Αγώνα (7-6-1942), η ίδρυση της ΠΕΕΑ στη Βίνιανη (Κυβέρνηση του Βουνού, 1943) και η σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου των Κορυσχάδων (14-27 Μαΐου 1944). Αναλυτικά οι εκδηλώσεις μνήμης φέτος γιορτάστηκαν, χρονολογικά, όπως παρακάτω:

ΙΔΡΥΣΗ Π.Ε.Ε.Α. ΣΤΗ ΒΙΝΙΑΝΗ

Γιορτάστηκε η 63η επέτειος της ίδρυσης της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης (Π.Ε.Ε.Α.) στη Βίνιανη, στις 20-5-2007. Οι εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στο χώρο του Ιστορικού Δημοτικού Σχολείου Βίνιανης, το οποίο έχει μετατραπεί σε Μουσείο. Το πρόγραμμα περιλάμβανε επιμνημόσυνη δέηση, προσφώνηση του Δημάρχου Βίνιανης κ. **Νικολάου Γεωργίου** και τον πανηγυρικό της ημέρας από τον **Καπετάν - Ερμή (Βασίλη Πριόβολο)**, ο οποίος και κατέπληξε το ακροατήριο. Η εκδήλωση έκλεισε με τον Εθνικό Ύμνο. Ακολούθησε δεξίωση σε κέντρο της Ν. Βίνιανης.

63 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΤΙΣ ΚΟΡΥΣΧΑΔΕΣ

Ο Δήμος και η Δ.Ε.Π.Α. Καρπενησίου, σε συνεργασία με το Τοπικό Συμβούλιο και το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης Κορυσκάδων τίμησαν κι εφέτος τα εξήντα τρία (63) χρόνια από τη Σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου στους Κορυσκάδες (14-27 Μαΐου 1944), στις 26 και 27 Μαΐου 2007.

Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν στο Συνεδριακό Κέντρο Καρπενησίου, το Σάββατο, 26 Μαΐου 2007 με προβολή Ιστορικού Ντοκιμαντέρ και Συναυλία Μουσικής Σχολής Παραδοσιακών Οργάνων. Άρχισε με χαιρετισμό του Δημάρχου κ. **Βασιλείου Καραμπά**.

Την επόμενη μέρα, Κυριακή 27 Μαΐου, πραγματοποιήθηκε η κεντρική εκδήλωση στην αυλή του ιστορικού Σχολείου Κορυσκάδων, η οποία περιλάμβανε επιμνημόσυνη δέηση, κατάθεση στεφανιών, χαιρετισμό από το Δήμαρχο Καρπενησίου κ. **Βασίλειο Καραμπά**, κεντρική ομιλία από τον κ. **Σταύρο Αβδούλο**, συγγραφέα και Διευθυντή του Περιοδικού Ε.Α.Μ. - Αντίσταση και δίλεπτα μηνύματα από τους εκπροσώπους των Αντιστασιακών Οργανώσεων. Έκλεισε με τον Εθνικό Ύμνο.

ΤΙΜΗΘΗΚΕ ΣΤΗ ΔΟΜΝΙΣΤΑ Η 65η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΑΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Με απόλυτη επιτυχία και με τη δέουσα λαμπρότητα γιορτάστηκε στη Δομνίστα η 65η Επέτειος της Έναρξης του Ένοπλου Απελευθερωτικού Αγώνα περιόδου 1942-45 το Σάββατο και την Κυριακή 9 και 10 Ιουνίου 2007.

Το Σάββατο, 9 Ιουνίου 2007, το απόγευμα, στο Πνευματικό Κέντρο Δομνίστας, παρουσία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Καρπενησίου κ. κ. **ΝΙΚΟΛΑΟΥ**, των τοπικών αρχών, εκπροσώπων διαφόρων φορέων και πολλών αντιστασιακών πραγματοποιήθηκε ημερίδα με θέμα: "Η Ελληνίδα στην Αντίσταση".

Η ημερίδα άρχισε με εμπνευσμένο χαιρετισμό του Δημάρχου κ. Γιάννη Σταμάτη και ακολούθησαν οι εισηγήσεις από τους:

- **Μιχάλη Σταφυλά** με θέμα: "Η Γυναίκα στην Αντίσταση". Για λόγους υγείας ο ίδιος δεν μπόρεσε να παραστεί, όμως τα κείμενά του απέδωσε θαυμάσια η ηθοποιός κ. **Άννα Πολυτίμου - Παπακωνσταντίνου**, η οποία όλους μας έκανε να δακρυσουμε...

- **Βασιλική Κελέση - Λάππα** με θέμα: "Εις το όνομα της... Μητρός". Παρουσιάστηκαν φωτογραφικά ντοκουμέντα της περιοχής μας για τη μάνα της περιόδου εκείνης, τα οποία δέθηκαν καταπληκτικά με υπέροχα κείμενα.

- Η τρίτη εισήγηση περιλάμβανε ντοκιμαντέρ με θέμα "Οι αφανείς γυναίκες της Αντίστασης", το οποίο παρουσίασε θαυμάσια η κ. **Μαίρη Αρώνη**. Η αγωνίστρια κ. **Μπέικου** αναφέρθηκε στη Μικροχωρίτισσα **Ναυσικά Φλέγκα - Παπαδάκη**, η οποία ήταν υπεύθυνη των παιδικών σταθμών στην Ευρυτανία κατά τη διάρκεια της Κατοχής και έγραψε και τους στίχους του πασίγνωστου τραγουδιού "Του Καπετάν Άρη" (Βαρεία στενάζουν τα βουνά...) και η οποία μη μπορώντας να παραστεί έστειλε σχετικό μήνυμα.

Τέλος, έκλεισε την όλη εκδήλωση - μυσταγωγία ο Μητροπολίτης μας κ.κ. **ΝΙΚΟΛΑΟΣ**, ο οποίος και έκλεψε τις καρδιές όλων μας. Ο εμπειριστατωμένος λόγος του συγκίνησε τους πάντες. Όλοι μας και πρώτοι οι παριστάμενοι αντιστασιακοί άκουσαν τα εμπνευσμένα λόγια για την Αντίσταση αλλά και για το ΧΡΕΟΣ που έχουμε σήμερα ΟΛΟΙ μας να διδάζουμε σωστά την Ιστορία μας και να κάνουμε τη δέουσα πνευματική αντίσταση. Ο Επίσκοπός μας καταχειροκροτήθηκε και κέρδισε το σεβασμό και την εκτίμηση ολοκλήρου, ανεξαιρέτως, του ακροατηρίου. Οι πάντες έκαναν τη διαπίστωση ότι "τοιούτος έπρεπε να ημίν Αρχιερεύς...".

Ακολούθησε τραπέζι στην όμορφη και παραδοσιακή ταβέρνα του **Θ. Τσιάμη**, το οποίο ευλόγησε ο Μητροπολίτης μας.

Την επομένη, Κυριακή 10 Ιουνίου, μετά τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου στο χώρο του Μνημείου Εθνικής Αντίστασης τελέστηκε επιμνημόσυνη δέηση, κατάθεση στεφανιών, και ρεισμός από το Δήμαρχο κ. **Γιάννη Σταμάτη**, η κεντρική ομιλία από το φιλόλογο και επίτιμο Σύμβουλο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κ. **Δημήτριο Σακκά** με θέμα: "7 Ιουνίου 1942: "Από τη Δομνίστα το προσκλητήριο των καιρών", τραγούδι της Αντίστασης από τον αγωνιστή του ΕΛΑΣ **Φώτη Βονόρτα** και έκλεισε με τον Εθνικό μας Ύμνο. Ακολούθησε δεξίωση με πλούσια φαγητά στην πανέμορφη πλατεία της Δομνίστας.

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΓΡΑΝΙΤΣΙΩΤΩΝ ΓΙΟΡΤΑΣΕ ΤΟΝ ΠΡΟΣΤΑΤΗ ΑΓΙΟ ΤΗΣ

Με λαμπρότητα γιορτάστηκε κι εφέτος στην Αθήνα, την Κυριακή 6 Μαΐου 2007 από την Αδελφότητα Γρανιτσιωτών Ευρυτανίας η μνήμη του εκ Γρανίτσας αγίου Νεομάρτυρα Μιχαήλ.

Στο εκκλησάκι, που πρόσφατα κτίστηκε από την Αδελφότητα στο Μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής στο Βύρωνα, τελέστηκε πανηγυρική θεία λειτουργία προεξάρχοντας του πρωτοσύγκελου της Ιεράς Μητροπόλεως Καισαριανής, Βύρωνα και Υμηττού πανοσιολογιότατου **Αναστασίου Τσιόπουλου** και συλλειτουργήσαν οι ιερείς π. **Ζαχαρίας** και π. **Δημήτριος Σκόνδρας**. Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας έγινε περιφράδα της εικόνας του Αγίου και η καθιερωμένη αρτοκλασία.

Ακολούθησε γεύμα, προσφορά της Αδελφότητας, στο χώρο που είχε προετοιμάσει το Δ.Σ. για την υποδοχή και ο κόσμος έμεινε απόλυτα ικανοποιημένος...

Το Δ. Σ. της Αδελφότητας, συγκινημένο από τη μεγάλη προσέλευση συγχωριανών και φίλων, αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει θερμά όλους και να αναγνωρίσει ότι αυτή η εμπιστοσύνη γεμίζει με ευθύνες την υπόλοιπη θητεία του και υπόσχεται να εργαστεί σκληρά, προκειμένου να δημιουργήσει όσο το δυνατόν καλύτερες προϋποθέσεις για το Σύλλογο

(Την εκδήλωση τίμησαν, εκτός των άλλων και η κ. Ιωάννα Ζωγραφοπούλου - Αποστόλου, Έφορος Δημοσίων Σχέσεων της Πανευρυτανικής Ένωσης).

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

Με μεγάλη επιτυχία ανεβάστηκε στην αίθουσα του Συνεδριακού Κέντρου Καρπενησίου από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Καρπενησίου το γνωστό θεατρικό έργο "**Ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας**" την Παρασκευή και το Σάββατο, 1 και 2 Ιουνίου 2007. Και τις δυο παραστάσεις, που δόθηκαν εντελώς δωρεάν, τις παρακολούθησε αρκετός κόσμος, αφού η αίθουσα ήταν κατάμεστη. Τους ρόλους απέδωσαν θαυμάσια συμπατριώτες μας ερασιτέχνες ηθοποιοί, που θα τους ζήλευαν πολλοί επαγγελματίες.

Αξίζουν πολλά πολλά συγχαρητήρια στον Πολιτιστικό Σύλλογο Καρπενησίου και σε όλους τους συνετελεστές των ωραίων αυτών παραστάσεων.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ κ. Κ. ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΟΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

Στην έδρα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο, ως ένας από τους εκπροσώπους της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ), στο Δ.Σ. της οποίας εκλέχθηκε ως μέλος πρόσφατα, βρέθηκε από 29 Μαΐου έως 1 Ιουνίου 2007 ο Νομάρχης Ευρυτανίας κ. **Κώστας Κοντογεώργος**.

Ο κ. **Κ. Κοντογεώργος** συμμετείχε στις εργασίες της Ολομέλειας, η οποία ασχολήθηκε με θέματα σχετικά με τη διοίκηση, το περιβάλλον, την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Ο ίδιος συμμετείχε ως τακτικό μέλος σε θεσμική επιτροπή.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Η γνωστή δημοσιογράφος των ΝΕΩΝ κ. **Λεωνί Μιχάλη Σταφυλά** διέθεσε δωρεάν στα Γραφεία μας ένα υπέροχο γραφείο συνεδριάσεων με οκτώ (8) καρέκλες. Ήταν κάτι που μας έλειπε και μάλιστα μέσα στα προγραμματιζόμενα για την αναβάθμιση των γραφείων μας, τα οποία σύντομα θα αποκτήσουν και την κατάλληλη βιβλιοθήκη. Πρόκειται για μια πολύ ευγενική χειρονομία της κ. **Σταφυλά**, την οποία και ευχαριστούμε θερμότατα, όπως εκ βάθους καρδιάς ευχαριστούμε και τους γονείς της **Μιχάλη** και **Θέμιδα**, οι οποίοι αποτελούν τους στυλοβάτες της Ένωσής μας.

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ κ. ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΜΠΙΖΙΩΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Προσκύνημα πάλι φέτος στο γενέθλιο τόπο κάνει την περίοδο αυτή ο Καθηγητής κ. **ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΜΠΙΖΙΩΝΗΣ**. Πατώντας στην Ελλάδα ήρθε αμέσως σε επικοινωνία με γνωστούς και φίλους του, τους οποίους ξαναβλέπει με ιδιαίτερη συγκίνηση. Στα πλαίσια των συναντήσεών του αυτών αντάμωσε με εκπροσώπους του Δ.Σ. της Πανευρωπαϊκής **Κ. Παπαδόπουλο** και **Β. Σιορόκο**, τον κ. **Κλεομένη Κουτσούκη**, Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κέντρου Ευρωπαϊκών Σπουδών και Ερευνών, **Ιωάννη Ζούμπο**, Πρόεδρο της Ε.Ε.Ε., **Τάσο Κοντομέρκο** Αντιπρόεδρο της ΕΕΕ και Πρόεδρο του Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών "Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ" και **Στέφανο Βασιλόπουλο**, Εκδότη. Κυρίαρχο θέμα της συζήτησης ήταν η μεγάλη προσπάθεια που γίνεται από τους ομογενείς μας για τη διατήρηση της εθνικής μας ιστορίας και παράδοσης.

ΚΑΙ ΑΛΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

Καταπληκτική επιτυχία είχε το ανέβασμα φαρσοκωμωδίας με πρωταγωνιστή το "Στραβομανώλη", στο Συνεδριακό Κέντρο Καρπενησίου στις 11 Ιουνίου 2007 από το Κέντρο Εκπαίδευσης Ενηλίκων Ν. Ευρυτανίας και του ΚΑΠΗ Καρπενησίου. Πρωταγωνιστικό ρόλο έπαιξε ο δημιουργός της φαρσοκωμωδίας αυτής κ. **Γιάννης Σταθόπουλος**, ενώ σημαντική υπήρξε η προσφορά και των άλλων συνεργατών του στη σκηνοθεσία (**Βασιλική Λάμπα - Κελέση**), στη μουσική επένδυση (**Ανδρέας Κελέσης**) και στους ρόλους (**Αικατερίνη Γραμματικά, Σωτήρης Ανδρεάκης, Ανδρέας Κελέσης, Λάμπρος Ανδρεάκης, Σοφία Μπακόλα, Τάκης Τριανταφύλλου, Μαρία Ευθυμίου, Βασιλική Λάμπα - Κελέση, Θωμάς Χαλαστάνης, Βασιλική Κουκούτση, Μαρία Φούκα** και οι μικροί ηθοποιοί **Ελένη** και **Ζωή Κελέση**).

Συγχαρητήρια!...

Κ. ΑΒΡΑΜΠΟΣ: ΕΝΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΑΣ «ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ» ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Στην καρδιά της Αθήνας, κοντά στην Ομόνοια, έχει τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις του ένας καταξιωμένος καθόλα συμπατριώτης μας, από τα Άγραφα, ο κ. Κώστας Αβράμπος. Συγκεκριμένα διευθύνει τα ξενοδοχεία «Πάρνων» (Χαλκοκονδύλη και 3ης Σεπτεμβρίου, τηλ. 210 5230313-4) και «Stalis» (Ακομινάτου 10 και Αγ. Κων/νου, τηλ. 210 5241411-2) καθώς και το «Museum Internet Cafe» (Πατησίων 46, Μουσείο, τηλ. 210 8833418).

Οι Ευρυτάνες της Αθήνας -και όχι μόνο- βρίσκουν πάντα, κυρίως στο ξενοδοχείο «Πάρνων», εγκάρδια υποδοχή και περιποίηση. Ο κ. Κ. Αβράμπος, πάντα προσφέρει απλόχερα τη φιλοξενία του και το χαμόγελό του, τηρώντας την πατροπαράδοτη αυτή αρετή των προγόνων μας. Στο σαλόνι του ξενοδοχείου «Πάρνων» καθιερώθηκε πλέον να γίνονται οι συνεδριάσεις των περισσότερων Δ.Σ. των Συλλόγων μας, καθώς και άλλες εκδηλώσεις, ενώ σχεδόν όλοι οι απόδημοι συμπατριώτες μας, κατά την παραμονή τους στην Αθήνα, εκεί βρίσκουν να καταλύσουν...

Το Δ.Σ. της Πανευρωπαϊκής Ένωσης αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει μέσω του περιοδικού μας τον καλό αυτό συμπατριώτη μας για την προσφορά του σε όλους μας.

Ημερίδα στη Βούλπη - Ευρυτανίας

Η ημερίδα που διοργανώνεται στη Βούλπη Ευρυτανίας από την Πανευρυτανική Ένωση, το Δήμο Απεραντίων, το Τοπικό Συμβούλιο Βούλπης και τους Πολιτιστικούς Συλλόγους Βούλπης και Λογγιτισίου και έχει ως θέμα: "Η Βούλπη Ευρυτανίας στη διαδρομή της Ιστορίας" θα πραγματοποιηθεί στις 18 Αυγούστου 2007, ημέρα Σάββατο στη Βούλπη. Ήδη έχουν δηλώσει συμμετοχή δέκα (10) ομιλητές - εισηγητές.

Πολυθεματική Πολιτιστική Εβδομάδα

Η Πανευρυτανική Ένωση στα πλαίσια των πολιτιστικών εκδηλώσεων προγραμματίζει πολυθεματική πολιτιστική εβδομάδα η οποία, μεταξύ άλλων, θα περιλαμβάνει έκθεση έργων Ζωγραφικής - Αγιογραφίας Ευρυτάνων Καλλιτεχνών, παρουσίαση βιβλίων Ευρυτάνων Συγγραφέων κ.ά. Ήδη για την Έκθεση Ζωγραφικής - Αγιογραφίας έχουν δηλώσει συμμετοχή αρκετοί συμπατριώτες μας, ανταποκρινόμενοι σε προηγούμενο κάλεσμά μας, ενώ για την παρουσίαση βιβλίων υπάρχει ενδιαφέρον αρκετών συγγραφέων. Παράκληση ώστε οι ενδιαφερόμενοι να επικοινωνήσουν με τα μέλη του Δ.Σ. έγκαιρα.

Έκδοση βιβλίου από την Πανευρυτανική Ένωση

Η Πανευρυτανική Ένωση βρίσκεται στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσει ότι μέχρι τέλους Ιουνίου παραλαμβάνει από τον εκδοτικό οίκο "Ελληνικά Γράμματα" το βιβλίο **"Η Βούλπη και η Παλαιοκατούνα Ευρυτανίας - Ιστορικά και Λαογραφικά στοιχεία"** του κ. **Παύλου Β. Νταλλή**. Σε επόμενο δελτίο μας θα ανακοινωθεί ο τρόπος διάθεσής του.

Τέλος, το Δ.Σ. της Ένωσής μας εύχεται στους απανταχού Ευρυτάνες και στους φίλους της Ευρυτανίας μας καλή αντάμωση στη γενέθλια γη μας και

Κ α λ ό Κ α λ ο κ α ί ρ ι !

«ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

Κωδικός 6464

Τριμηνιαίο Περιοδικό
για την προβολή της Ευρυτανίας
Ιδιοκτήτης «Πανευρυτανική Ένωση»
Κλεισθένους 17, 105 52 Αθήνα
Τηλ./Fax: 210 32.40.001 - 210 69.20.004
Α.Φ.Μ.: 90110283 - Α' Αθηνών

Εκδότης - Διευθυντής
Κων. Α. Παπαδόπουλος
Δαβάκη 13, 115 26, Αθήνα
Τηλ./Fax: 210 6920004

Διευθυντής Σύνταξης
Μιχάλης Σταφυλάς
Χατζοπούλου 49, 176 41 Καλλιθέα
Τηλ.: 210 9588333

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση
Στιγμή ΕΠΕ - Τηλ.: 210 72.11.200

Το Δ.Σ. της «Πανευρυτανικής Ένωσης»
Πρόεδρος: Κων. Α. Παπαδόπουλος
Αντ/δρος: Δημ. Ι. Φαλλής
Γραμματέας: Χρ. Λ. Γιαννακόπουλος
Ειδ. Γραμ.: Ηλίας Λιάσκος
Ταμίας: Βασ. Σιορόκος
Βοηθός Ταμία: Κων. Φούκας
Έφορος: Ιωάννα Ζωγραφοπούλου
Μέλη: Αγαθοκλής Μπακογιάννης
Σεραφείμ Σκάνδαλος

Αντιπρόσωποί μας:
Καρπενήσι: Ανάργυρος-Γιάννης Μαυρομίτης,
Λαμία: Αρχοντούλα Ζωγραφοπούλου-Τσιάμη
Τα Ευρυτανικά Σωματεία, στην Αμερική.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια: 15 ευρώ
Εξωτερικού: Δολ. ΗΠΑ 30
Ν.Π.Δ.Δ. - Δήμων
Τραπεζών, Οργανισμών 30 ευρώ

Εμβάσματα - συνδρομές να στέλνονται
στον Ταμία κ. Βασίλη Σιορόκο
Κλεισθένους 17, 105 52 Αθήνα

όδοκιτω Δ.

ση τ κ ω η

ρ τ ι θ ω α

κ π θ η τ ι

λόγος ι ι!

ISSN 1109-9771